

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΣΧΟΛΗ : ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ : ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΣΥΣΤΑΛΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2009 – 2014

ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ

ΒΛΑΧΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ΚΟΥΦΩΛΙΑ ΙΩΑΝΝΑ

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΑΦΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΤΡΑ 2016

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρακάτω πτυχιακή εργασία αναφέρεται στα μέτρα συσταλτικής δημοσιονομικής πολιτικής που εφαρμόστηκαν στην ελληνική οικονομία κατά τη περίοδο 2009-2014 αλλά και στις επιπτώσεις των μέτρων αυτών στην καθημερινότητα μας και στην οικονομία της χώρας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Δημοσιονομική πολιτική είναι ο τρόπος όπου το κράτος διαχειρίζεται τα οικονομικά του. Η εκάστοτε κυβέρνηση, ανάλογα με το τι έχει ανάγκη η οικονομία της χώρας μπορεί να επιλέξει ανάμεσα σε δύο είδη δημοσιονομικής πολιτικής. Αν το κράτος θέλει να αυξήσει τα έσοδα του και να μειώσει τα έξοδα του θα εφαρμόσει συσταλτική δημοσιονομική πολιτική, ενώ σε αντίθετη περίπτωση, όπου θέλει να επιτύχει ανάπτυξη θα εφαρμόσει επεκτατική δημοσιονομική πολιτική. Τα μέσα δημοσιονομικής πολιτικής που μέσω αυτών θα εφαρμόσει η κυβέρνηση δημοσιονομική πολιτική είναι τα εξής: οι δημόσιες δαπάνες, οι φόροι και ο δημόσιος δανεισμός. Οι στόχοι της δημοσιονομικής πολιτικής καθορίζονται κάθε περίοδο ανάλογα με τις ανάγκες και τις καταστάσεις της οικονομίας. Ωστόσο οι πιο βασικοί στόχοι είναι οι εξής: η συγκράτηση των δαπανών του δημοσίου, η αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής, η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, η καταπολέμηση της ανεργίας, και ο προσανατολισμός του κρατικού προϋπολογισμού σε πιο παραγωγικές δράσεις.

Υπάρχουν δύο σχολές οικονομικής σκέψης που υπερθεματίζουν την επεκτατική και τη συσταλτική δημοσιονομική πολιτική, είναι ο κενσιανισμός και ο νεοφιλελευθερισμός. Πιο συγκεκριμένα ο κενσιανισμός σκόπευε στον κρατικό παρεμβατισμό, όπου το κράτος αναλαμβάνει την πλήρη ευθύνη για τον προγραμματισμό – σχεδιασμό καθώς και για την καθοδήγηση της εγχώριας οικονομικής κατάστασης και στην εθνική αυτάρκεια. Από την άλλη ο νεοφιλελευθερισμός: υποστήριζε την ελεύθερη λειτουργία του μηχανισμού τιμών ανοικτής αγοράς, την ελεύθερη επιχειρηματικότητα, τον ελεύθερο ανταγωνισμό και ένα ισχυρό κράτος δικαίου.

Στη χώρα μας, στα μέσα του 2010 και μετά τις αποκαλύψεις ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα της Ελλάδας ήταν για το 2009 σε επίπεδα πολύ πάνω από αυτό που θα καθιστούσαν το χρέος βιώσιμο, η ελληνική κυβέρνηση αναγκάστηκε να πάρει μέτρα συσταλτικής δημοσιονομικής πολιτικής. Η Ελλάδα αιτήθηκε €80δισ από τις υπόλοιπες (15) χώρες του Ευρώ και €30δισ από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ). Την αίτηση συνόδευσαν 3 συνημμένα μνημόνια: 1) "Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής" (ΜΟΧΠ), 2) "Τεχνικό Μνημόνιο Συνεννόησης" (ΤΜΣ) και 3) "Μνημόνιο Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής" (ΣΠΟΠ).

Κατά τη διάρκεια της πενταετίας των μνημονίων (2009-2014) όπως ονομάστηκε αργότερα, λήφθηκαν πάρα πολλά μέτρα συσταλτικής δημοσιονομικής πολιτικής. Όπως είναι λογικό τα μέτρα αυτά είχαν πολλές συνέπειες για διάφορους τομείς της ελληνικής οικονομίας.

Οι τομείς που έπληξαν περισσότερο αυτά τα μέτρα ήταν της υγείας, της παιδείας, τον εργασιακό τομέα αλλά και την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών της οικονομίας μας. Επίσης παρατηρήθηκε αύξηση της ανεργίας, αύξηση του δημοσίου χρέους, αύξηση του πληθωρισμού (λόγο αύξησης και του ΦΠΑ), μείωση των μισθών και των συντάξεων. Κατά αυτόν τον τρόπο όλο και περισσότεροι άνθρωποι πλησίαζαν στο το όριο της φτώχειας με αποτέλεσμα να μεγαλώνει όλο και περισσότερο το φαινόμενο της κοινωνικής ανισότητας.

Τέλος, μπορούμε να καταλήξουμε στο συμπέρασμα πως πέραν από τις νέες προοπτικές και τους κλάδους που παρουσιάζουν αύξηση τα τελευταία χρόνια στην ελληνική οικονομία, τα μέτρα που λήφθηκαν και με τον τρόπο που εφαρμόστηκαν οδήγησαν σε βαθιά ύφεση την οικονομία της χώρας μας και το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού κοντά στο όριο της φτώχειας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1.1 ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	5
1.1.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	5
1.1.2 ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	5
1.2 ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΣΑ	6
1.2.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ	6
1.2.2 ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	6
1.2.3 ΥΠΟΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ	7
1.3 ΣΤΟΧΟΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	10
1.4 ΕΠΙΘΥΜΗΤΑ ΚΑΙ ΑΝΕΠΙΘΥΜΗΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	10

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

2.1 ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	13
2.1.1 ΟΡΙΣΜΟΙ ΕΠΕΚΤΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΛΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	13
2.2 ΣΧΟΛΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΚΕΨΗΣ ΠΟΥ ΥΠΕΡΘΕΜΑΤΙΖΟΥΝ ΤΗ ΣΥΣΤΑΛΤΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	14
2.2.1 ΚΕΥΝΣΙΑΝΙΣΜΟΣ	14
2.2.2 ΝΕΟΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟΣ	17

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

3.1 ΕΙΚΟΝΑ ΣΥΣΤΑΛΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	23
3.1.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ ΛΗΨΗ ΜΕΤΡΩΝ ΣΥΣΤΑΛΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	23
3.1.2 ΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΑΝΑΓΚΑΣΑΝ ΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΝΑ ΛΑΒΕΙ ΜΕΤΡΑ ΣΥΣΤΑΛΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	24
3.2 ΜΕΤΡΑ ΣΥΣΤΑΛΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΟΥ ΕΦΑΡΜΟΣΤΗΚΑΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2009 – 2014	24
3.3 ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΣΥΣΤΑΛΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	30
3.3.1 ΧΡΕΟΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	30
3.3.2 ΚΥΡΙΑ ΜΕΓΕΘΗ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ 2007 – 2014 (ΕΣΟΔΑ – ΕΞΟΔΑ)	32
3.3.3 ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	33

3.3.4	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ	34
3.3.4.1	ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ	34
3.3.4.2	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	35
3.3.4.3	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ	35
3.3.4.4	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΩΝ	35
3.3.5	ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	35
3.3.6	ΤΕΛΙΚΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΔΑΠΑΝΗ	36
3.3.7	ΑΚΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΙΟΝ	36
3.3.8	ΑΝΕΡΓΙΑ	38
3.3.9	ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ	42
3.3.10	ΕΡΓΑΣΙΑΚΑ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ	47
3.3.10.1	ΣΥΛΛΟΓΙΚΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	47
3.3.10.2	ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ	50
3.3.11	ΠΑΙΔΕΙΑ	55
3.3.12	ΥΓΕΙΑ	61
3.3.13	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ	63
3.4	ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΣΥΣΤΑΛΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΕ ΑΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ	64
3.5	ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΠΡΙΝ ΤΟ 2009	65
3.6	ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΜΕΤΑ ΤΟ 2009	67

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

4.1	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΜΕΤΑ ΤΗ ΛΗΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΣΥΣΤΑΛΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	69
4.1.1	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	69
4.1.2	ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ	70
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	72
	ΟΡΙΣΜΟΙ	74

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1.1 ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

1.1.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Δημοσιονομική πολιτική (Fiscal policy) ονομάζεται εκείνη η πολιτική που διαχειρίζεται τα οικονομικά του κράτους , στηριζόμενη κυρίως στις αυξομειώσεις των φορολογικών φαινομένων , είτε αυτά είναι άμεσα είτε είναι έμμεσα , καθώς επιπροσθέτως και στην αυξομείωση των δημοσίων δαπανών αναλόγως πάντοτε την εκάστοτε κυβερνητική ηγεσία και κατά συνέπεια αφενός τις επιλογές και αφετέρου τις βλέψεις της ίδιας.

1.1.2 ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Μέσω των αλλαγών που πραγματοποιούνται στο ολότελο επίπεδο των δημοσίων-κυβερνητικών δαπανών αλλά και της επιβολής της φορολογίας ασκείται κατά κύριο λόγο η δημοσιονομική πολιτική. Με την εφαρμογή της πολιτικής αυτής ενέχεται ως αποτέλεσμα η άμεση αλλαγή τόσο στον τομέα των αποταμιεύσεων όσο και στον τομέα των επενδύσεων. Επιπροσθέτως , ιδιαίτερης σημασίας προς αναφορά λογίζεται το γεγονός πως κύριο μέλημα της δημοσιονομικής πολιτικής αποτελεί η πολιτική ρύθμιση των δαπανών αλλά και των εσόδων της εκάστοτε χώρας. Βασική ωστόσο επιδίωξη για κάθε μία χώρα είναι το να δύνονται οι οικονομικές αρχές να κατευθύνουν αλλά και να επηρεάζουν τον οικονομικό κύκλο ή τις οικονομικές διακυμάνσεις.

Ένα φλέγον ζήτημα που έχει απασχολήσει κατά καιρούς τους οικονομολόγους είναι η σχέση της δημοσιονομικής πολιτικής και της ανάγκης για ισοσκελισμένους πλέον προϋπολογισμούς. Επιπλέον , σπουδαίας σημασίας αποτελεί το γεγονός ότι η δημοσιονομική πολιτική δεν σχετίζεται μονάχα με οικονομικά στοιχεία , όπως είναι τα πλεονάσματα, τα ελλείμματα , οι ισοσκελισμένοι προϋπολογισμοί κ.α. ,του εκάστοτε κράτους , αλλά και με τα επιτόκια , την οικονομική ρευστότητα . Επομένως, επηρεάζει όχι μόνον τα αναπτυξιακά δεδομένα αλλά και τα κοινωνικά , είτε αυτά είναι αρνητικά είτε είναι θετικά.

Από μακροοικονομικής άποψης , το φαινόμενο της δημοσιονομικής πολιτικής ενέχεται να δημιουργήσει θετικά ή και αρνητικά δεδομένα , όπως άλλωστε συμβαίνει σε ολόκληρο το οικονομικό φάσμα , αναλόγως πάντοτε την εφαρμοσμένη επικείμενη πολιτική .

1.2 ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΣΑ

1.2.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ

Δημοσιονομικά μέσα ή μέσα δημοσιονομικής πολιτικής είναι όλα εκείνα τα μέσα τα οποία χρησιμοποιεί το κράτος και σχετίζονται άμεσα με τα έσοδα καθώς και τις δαπάνες αυτού .

1.2.2 ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Τα μέσα της δημοσιονομικής πολιτικής ταξινομούνται , κατά κύριο λόγο , σε τρεις (3) βασικές κατηγορίες .

- Πρώτη βασική κατηγορία αποτελούν οι δημόσιες δαπάνες. Ορισμένες από τις δαπάνες που εντάσσονται σε αυτήν την κατηγορία είναι οι δαπάνες εκείνες που σχετίζονται με την πληρωμή της μισθοδοσίας των δημοσίων υπαλλήλων , την καταβολή των συντάξεων καθώς και των επιδομάτων ανεργίας , την κατασκευή κάποιου δημοσίου έργου (λ.χ. δρόμοι) κ.α. .
- Στην δεύτερη κατηγορία εντάσσονται οι φόροι και τα διάφορα έσοδα που προκύπτουν για το δημόσιο. Τέτοιου είδους έσοδα είναι οι φόροι εισοδήματος τους οποίους καταβάλλουν υποχρεωτικά οι μισθωτοί υπάλληλοι , οι επιχειρήσεις , αναλογικά συνήθως του ύψους των εισοδημάτων που προκύπτουν στο πέρας κάθε έτους . Εν συνεχεία , οι φόροι καταναλώσεως , όπου το ύψος των οποίων εξαρτάται μόνον από την κατανάλωση του εκάστοτε αγαθού. Οι φόροι κληρονομίας , επίσης καταχωρούνται σε αυτήν την κατηγορία , οι οποίοι προσδιορίζονται και σχετίζονται απ' την αξία της εκάστοτε κληροδοτούμενης περιουσίας .
- Η τρίτη και τελευταία κατηγορία συμπεριλαμβάνει τον δημόσιο δανεισμό και κατ' επέκταση την ρύθμιση του δημοσίου χρέους. Εδώ καταχωρούνται , το δάνειο που ενδεχομένως , λόγω κάποιων δυσμενών οικονομικών συνθηκών , χορηγηθεί στο κράτος απ' τους ιδιώτες με την μορφή της έκδοσης ενός ομολογιακού δανείου. Επιπροσθέτως , περιλαμβάνεται ο δανεισμός που αποζητά ένα κράτος από το τραπεζικό σύστημα εξαιτίας της κακής οικονομικής του κατάστασης όπως εξάλλου και της χαμηλής ρευστότητας του .

Καθένα μέσο ξεχωριστά , συνεπάγεται σημαντικό συστατικό για την οικονομική πολιτική που εφαρμόζει το έκαστο κράτος . Συνήθως , τα μέσα της δημοσιονομικής πολιτικής εξετάζονται ως προς την αποτελεσματικότητά τους απ' τον θεσμό της Δημοσίας Οικονομικής αφοῦ σχετίζονται με τα δημόσια έσοδα του κράτους .

1.2.3 ΥΠΟΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ

Οι δημόσιες δαπάνες διακρίνονται σε δυο υποκατηγορίες :

1. τις δημόσιες δαπάνες για αγαθά και υπηρεσίες και
2. τις μεταβιβαστικές πληρωμές.

Η διάκριση αυτή ωστόσο βασίζεται κυρίως στον τρόπο που επηρεάζεται η παραγωγή αλλά και το εισόδημα από τις δαπάνες αυτές.

Πιο συγκεκριμένα , στις δημόσιες δαπάνες για αγαθά και υπηρεσίες περιλαμβάνονται όλες εκείνες οι δαπάνες που λογίζονται ως αμοιβή για τους παραγωγικούς συντελεστές όπου συμμετέχουν στην παραγωγική διαδικασία . Τέτοιου είδους δαπάνη είναι η μισθοδοσία των δημοσίων καθώς και των ιδιωτικών υπαλλήλων που λογίζεται ως η ανταμοιβή τους για την συμμετοχή τους στην διεκπεραίωση – παραγωγή ενός έργου . Μία επιπλέον δαπάνη , που εντάσσεται στην υποκατηγορία αυτή , αποτελεί και η κατασκευή ενός δημοσίου έργου κατά την ολοκλήρωση του οποίου ο εργολάβος που το επιβλέπει θα πληρωθεί έναντι της παραγωγικής δραστηριότητας που κατέβαλε .

Εν συνεχεία , οι μεταβιβαστικές πληρωμές του δημοσίου αποτελούν την οικονομική ενίσχυση απ' το δημόσιο προς τους ιδιωτικούς φορείς (βλέπε νοικοκυριά, επιχειρήσεις κ.α.) και όχι την ανταμοιβή των παραγωγικών συντελεστών για την συμμετοχή τους στην παραγωγική διαδικασία . Συνεπώς , το συμπέρασμα που προκύπτει σχετικά με τις μεταβιβαστικές πληρωμές είναι πως σχετίζονται με δαπάνες οι οποίες μεταβιβάζουν την αγοραστική τους δύναμη απ' το δημόσιο προς τους ιδιώτες εξ' ου και η συγκεκριμένη ονομασία . Ως μεταβιβαστικές δύναται να θεωρηθούν οι πληρωμές των συντάξεων , των επιδομάτων ανεργίας , των οικογενειακών επιδομάτων κ.α.

Ωστόσο , εξίσου σημαντική είναι και η διάκριση που προκύπτει στις δημόσιες δαπάνες για αγαθά και υπηρεσίες αλλά και στις μεταβιβαστικές πληρωμές .

Η κατηγορία των δημοσίων αγαθών και υπηρεσιών διακρίνεται σε :

1. τρέχουσες δαπάνες δημοσίου ή δαπάνες καταναλώσεως και
2. δαπάνες δημοσίων επενδύσεων .

Οι τρέχουσες δαπάνες του δημοσίου εμπεριέχουν τις δαπάνες που πραγματοποιεί το δημόσιο για την αγορά των καταναλωτικών αγαθών , δηλαδή των αγαθών εκείνων που ικανοποιούν τις ανάγκες σε παροντικό επίπεδο . Οι μισθοί των υπαλλήλων , τα ενοίκια , η αγορά γραφικής ύλης είναι ορισμένες από τις δαπάνες οι οποίες πληρούν τα κριτήρια ώστε να καταταγούν σε αυτήν την υποκατηγορία .

Στην συνέχεια , οι δαπάνες των δημοσίων επενδύσεων αφορούν τις δαπάνες που πραγματοποιεί ο δημόσιος φορέας για την αγορά κεφαλαιουχικών αγαθών , με απώτερο σκοπό την , κατά δύναμη , πλήρη ικανοποίηση των μελλοντικών αναγκών . Η κατασκευή δημοσίων έργων , όπως δρόμοι , ηλεκτροδοτικό σύστημα , αρδευτικό σύστημα κ.λπ. , είναι έργα οι δαπάνες των οποίων εντάσσονται στην συγκεκριμένη υποκατηγορία .

Συνεπακόλουθα , και οι μεταβιβαστικές δαπάνες – πληρωμές διαχωρίζονται σε :

1. μεταβιβάσεις προς νοικοκυριά και
2. μεταβιβάσεις προς επιχειρήσεις .

Αρχικά , οι μεταβιβάσεις προς νοικοκυριά σχετίζονται με τα οικογενειακά επιδόματα , τα επιδόματα ανεργίας , τις συντάξεις θυμάτων πολέμου, οι οποίες δίδονται από το κράτος στα διάφορα νοικοκυριά .

Εναντιθέτως , οι μεταβιβάσεις προς τις επιχειρήσεις αφορούν τις διάφορες επιδοτήσεις που προκύπτουν για κάθε ένα επιχειρηματικό κλάδο ξεχωριστά , με τις οποίες το κράτος φιλοδοξεί να ενισχύσει . Ως τέτοιου είδους ενισχύσεις λογίζονται οι επιδοτήσεις στα διάφορα γεωργικά προϊόντα , στους εναλλακτικούς βιομηχανικούς κλάδους κ.α .

Ο μεγαλύτερος προβληματισμός που προκαλούμαστε να αντιμετωπίσουμε και εν συνεχεία να λύσουμε σχετικά με τις δημόσιες δαπάνες είναι να είμαστε ικανοί για τον σωστό προσδιορισμό και καθορισμό του αρίστου μεγέθους τους . Για τον επιτυχή καθορισμό , λοιπόν , απαραίτητη προϋπόθεση είναι να ληφθούν υπόψη οι επιθυμίες που διέπουν την κοινωνία ως σύνολο , σχετικά τόσο με το σύνολο των επιθυμιών αυτών , όσο και για τις επιμέρους κατηγορίες τους . Εν προκειμένω , η διάρθρωση όπως εξίσου και το μέγεθος της παραγωγής των αγαθών που είναι επιθυμητό από μία κοινωνία και παρέχονται σ' αυτήν κατά βάση από τον δημόσιο τομέα , είναι σαφώς υψίστης σημασίας γι' αυτό και σκοπεύουμε στον κατά προσέγγιση προσδιορισμό του αρίστου μεγέθους των δημοσίων δαπανών . Για τον καλύτερο δυνατό προσδιορισμό του αρίστου αυτού σημείου , έχουμε την δυνατότητα να χρησιμοποιήσουμε τον μηχανισμό της αγοράς , όπως εξάλλου και τον πολιτικό μηχανισμό της λήψης αποφάσεων .

Επί της ουσίας , οφείλουμε να είμαστε σε θέση να υπολογίσουμε το ποσοστό παραγωγής του εκάστοτε δημοσίου αγαθού και εν συνεχεία το άριστο μέγεθος κάθε μιας δραστηριότητας στον δημόσιο κατά κύριο λόγο τομέα .

Οι φόροι με την σειρά τους διακρίνονται σε δύο υποκατηγορίες :

1. Στους έμμεσους και
2. Στους άμεσους .

Οι έμμεσοι φόροι , από την μία μεριά , αποτελούν εκείνους τους φόρους που επιβάλλονται στο σύνολο της εγχώριας κατανάλωσης που αφορούν τόσο τα αγαθά όσο και τις υπηρεσίες καθώς και τις εισαγωγές . Οι φόροι αυτοί ονομάζονται εσωτερικοί και εξωτερικοί κατ' αντιστοιχία έμμεσοι φόροι δαπανών .

Από την άλλη μεριά , άμεσοι είναι οι φόροι εισοδήματος των φυσικών αλλά και των νομικών προσώπων , οι φόροι μεταβίβασης της περιουσίας καθώς και οι εργοδοτικές εισφορές .

Σημαντικό προς αναφορά κρίνεται το γεγονός ότι το φαινόμενο της φορολογίας αποτελεί ένα από τα κυριότερα εργαλεία για την χρηματοδότηση των δημοσίων δαπανών σε έκαστη χώρα του κόσμου . Πιο συγκεκριμένα , στην Ελληνική επικράτεια το 90% των τρεχόντων εσόδων προέρχονται από το φαινόμενο της φορολογίας . Βασικό χαρακτηριστικό της φορολογίας είναι ο υποχρεωτικός χαρακτήρας που διαθέτει γεγονός που σημαίνει ότι η καταβολή των φόρων προς το δημόσιο πραγματοποιείται υποχρεωτικά . Επιπροσθέτως , το αντίτιμο της επιβολής του φόρου επουδενί συνδέεται με την ποσότητα των αγαθών και υπηρεσιών που

καταναλώνει ο κάθε πολίτης και επομένως ο φόρος δεν λογίζεται ως αντιπαροχή προς τους φορολογούμενους από το δημόσιο , οποία καταβάλλεται στους φόρους που πληρώνουν ως αντιστάθμισμα . Τέλος , η φορολογία επιβάλλεται απ' τους δημόσιους φορείς με μοναδική προσδοκία και απώτερο σκοπό την κάλυψη των δαπανών τους . Άρα , το εκάστοτε φορολογικό σύστημα που ακολουθείται σε κάθε κράτος, θα πρέπει να ελλοχεύει αρχικά στην

μεγιστοποίηση των δημοσίων δαπανών, εν συνεχεία στην διοικητική απλότητα προς αποφυγή των άσκοπων διαδικασιών της γραφειοκρατίας και εν κατακλείδι την κοινωνική δικαιοσύνη στις εισοδηματικές τάξεις .

Εν κατακλείδι , ο δημόσιος δανεισμός διακρίνεται επίσης σε δύο κατηγορίες :

1. Στον εξωτερικό και
2. Στον εσωτερικό .

Όσον αφορά , τον εξωτερικό δανεισμό , τα έσοδα του κράτους προέρχονται από πηγές που πραγματοποιούνται εκτός της επικράτειας, ενώ στον εσωτερικό δανεισμό τα έσοδα από πηγές εντός της επικράτειας της χώρας .

Ο δημόσιος δανεισμός επί της ουσίας , συνεπάγεται το μέσο εκείνο της πολιτικής το οποίο χρησιμοποιείται από το κράτος με πρωταρχικό στόχο τον άμεσο επηρεασμό και συντονισμό των οικονομικών αποφάσεων καθώς και των δράσεων προς την μεγιστοποίηση της κοινωνικής ευημερίας . Ως εκ τούτου , εκτός από μέσο πολιτικής οικονομίας , η δημοσιονομική πολιτική λογίζεται και ως ένα μέσο κάλυψης ενός μέρους των δημοσίων δαπανών .

Ωστόσο , οι δημόσιοι φορείς οδηγούνται πολύ συχνά στο αδιέξοδο του δανεισμού . Οι κυριότεροι λόγοι που συμπεραίνεται αυτό είναι οι εξής :

- i. Υπάρχει ανάγκη για άμεση κρατική παρέμβαση προκειμένου να επιτευχθεί η σταθεροποίηση της οικονομίας κυρίως σε περιόδους όπου επικρατεί το φαινόμενο της ανεργίας αλλά και αυτό του πληθωρισμού .
- ii. Στοχεύουν στην χρηματοδότηση των δημοσίων επενδύσεων οι οποίες εστιάζουν στο όφελος που επρόκειτο να αποφέρουν σε μακροχρόνιο επίπεδο . Έτσι , αποφεύγεται η επιβολή κάποιου επιπρόσθετου κόστους , σχετικά με τις επενδύσεις , στο κοινωνικό σύνολο, αφού εξοφλείται από τα κέρδη αυτής .
- iii. Η ανεπάρκεια των φορολογικών εσόδων (δηλαδή των τρεχόντων εσόδων) που αποτελούν την κύρια πηγή κάλυψης των δημοσίων δαπανών .
- iv. Η έκχυση των αποταμιεύσεων προς τους επιθυμητούς κλάδους με πρωταρχικό σκοπό την ενίσχυση ορισμένων κλάδων οι οποίοι αδυνατούν να ανακαλύψουν τους απαιτητούς πόρους για την λειτουργία τους .

1.3 ΣΤΟΧΟΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Οι στόχοι της δημοσιονομικής πολιτικής καθορίζονται κάθε περίοδο ανάλογα με τις ανάγκες και τις καταστάσεις της οικονομίας. Ωστόσο οι πιο βασικοί στόχοι είναι οι εξής :

- Η συγκράτηση των δαπανών του δημοσίου .
- Η αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής.
- Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.
- Καταπολέμηση της ανεργίας.
- Προσανατολισμός του κρατικού προϋπολογισμού σε πιο παραγωγικές δράσεις.
- Η συνέχιση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων με στόχο την ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης και ιδιαίτερα την ανάπτυξη της περιφέρειας.
- Βελτίωση της παραγωγικότητας και της αποτελεσματικότητας του δημοσίου τομέα με τη μικρότερη δέσμευση δημοσίων πόρων.

Άλλοι στόχοι :

- Στήριξη πρωτογενούς τομέα .
- Ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας.
- Προώθηση της πράσινης ανάπτυξης.
- Βελτίωση της επιχειρηματικότητας.
- Αύξηση των επενδύσεων.
- Αναδιάρθρωση της τοπικής αυτοδιοίκησης.
- Αποκρατικοποιήσεις
- Εκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού συστήματος.
- Μεταρρυθμίσεις στο τομέα της υγείας κ.α.

1.4 ΕΠΙΘΥΜΗΤΑ ΚΑΙ ΑΝΕΠΙΘΥΜΗΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Ένα ζήτημα που συζητείται έντονα τις τελευταίες μέρες είναι η δημοσιονομική πολιτική και η ανάγκη για ισοσκελισμένους προϋπολογισμούς. Είναι λοιπόν σημαντικό να επαναξιολογήσουμε τη δημοσιονομική πολιτική και την πολυδιάστατη σημασία της.

Κατ' αρχήν πρέπει να σημειωθεί ότι η δημοσιονομική πολιτική δεν είναι μόνο θέμα ελλειμμάτων, πλεονασμάτων και ισοσκελισμένων προϋπολογισμών. Αυτά είναι βασικά στοιχεία αλλά δεν είναι τα μόνα. Εκ πρώτης όψεως τα ελλείμματα ή τα πλεονάσματα επηρεάζουν τη συνολική ζήτηση. Επιπρόσθετα είναι δυνατόν να επηρεασθούν και άλλες πτυχές της οικονομίας όπως η ρευστότητα και τα επιτόκια και κατ' επέκταση η οικονομική δραστηριότητα γενικότερα.

Πρέπει όμως να κατανοηθεί ότι η δημοσιονομική πολιτική επηρεάζει και άλλα δεδομένα. Πέραν της μακροοικονομικής διάστασης και με συνακόλουθες προεκτάσεις η δημοσιονομική πολιτική επηρεάζει είτε θετικά είτε αρνητικά κοινωνικά καθώς και αναπτυξιακά δεδομένα.

Επανεξετάζοντας το θέμα της μακροοικονομικής διάστασης της δημοσιονομικής πολιτικής είναι γεγονός ότι όπως σε όλα τα φάσματα της οικονομικής πολιτικής μπορεί

να δημιουργηθούν θετικά ή αρνητικά δεδομένα ανάλογα με το μίγμα και τη δομή της συγκεκριμένης πολιτικής. Αν για παράδειγμα μία κυβέρνηση έχει ψηλούς φορολογικούς συντελεστές με στόχο τα ψηλά έσοδα από επιχειρήσεις ή τους ψηλά αμειβόμενους στο τέλος μπορεί να υπάρξουν τα αντίθετα αποτελέσματα, δηλαδή μείωση στον ρυθμό οικονομικής μεγέθυνσης και περισσότερη ανεργία. Είναι επίσης δυνατό να προκύψουν

και χαμηλότερα φορολογικά έσοδα. Μια τέτοια πολιτική θα επενεργούσε αρνητικά στην επενδυτική δραστηριότητα όσο και στην προσφορά εργασίας.

Ένα τέτοιο σενάριο δεν λαμβάνει χώρα ως αποτέλεσμα σχεδιασμού. Εν ολίγοις μπορεί να προκρίνεται η φιλοσοφία των ψηλών φορολογικών συντελεστών σε ψηλά εισοδήματα και σε κέρδη και να παραγνωρίζονται εντελώς οι παράπλευρες συνέπειες/παρενέργειες. Το μήνυμα είναι ότι σε αρκετές περιπτώσεις δημιουργούνται στρεβλώσεις και άλλες αρνητικές παρενέργειες.

Σε σχέση με την κοινωνική διάσταση η κυβερνητική πολιτική μπορεί διά της πολιτικής των δαπανών ή/και των εσόδων, να επηρεάσει κοινωνικά φαινόμενα όπως η ανισότητα και ούτω κάθε εξής. Η αξιολόγηση της κοινωνικής διάστασης της δημοσιονομικής πολιτικής στην Κύπρο αποτελεί τεράστιο κεφάλαιο. Ασφαλώς υπάρχουν στοιχεία ενός κοινωνικού κράτους αλλά από την άλλη υπάρχουν τεράστιες ελλείψεις. Πάνω απ' όλα όμως στην Κύπρο η δημοσιονομική και η ευρύτερη οικονομική πολιτική έχουν δημιουργήσει μία οικονομία δύο αν όχι και τριών ταχυτήτων. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι το όνειρο των πλείστων Κυπρίων είναι να ενταχθούν στον δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα. Αν αξιολογήσουμε και τους συναφείς όρους απασχόλησης περιλαμβανομένων των συνταξιοδοτικών σχεδίων δεν θα είναι υπερβολή να λεχθεί ότι στην Κύπρο υφίσταται θεσμοθετημένη ανισότητα.

Αυτό επίσης επηρεάζει αρνητικά τα δεδομένα σε σχέση με την αναπτυξιακή πορεία της χώρας. Για παράδειγμα, τα δεδομένα στην αγορά εργασίας ως αποτέλεσμα της δημοσιονομικής πολιτικής του κράτους δεν συμβάλλουν θετικά προς μια ορθολογιστική και ισορροπημένη ανάπτυξη.

Υπογραμμίζεται επίσης ότι επειδή πολλές φορές το κράτος δεν αντιμετωπίζει τον ιδιωτικό τομέα ως ένα ισότιμο εταίρο δημιουργούνται επιπλοκές. Σημειώνεται συναφώς ότι σε αρκετούς τομείς η κρατική φιλοσοφία όπως εκφράζεται από τους προϋπολογισμούς και τη δημοσιονομική πολιτική γενικότερα δημιουργεί στρεβλώσεις. Για παράδειγμα, η πολιτική που ακολουθήθηκε μέχρι σήμερα στους τομείς της υγείας και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στέρησαν από την Κύπρο τη μεγάλη ευκαιρία να αναδειχθούν. Αυτό αναπόφευκτα έχει αρνητικές επιπλοκές σε όλο το φάσμα της οικονομικής δραστηριότητας.

Με αφορμή μια ενδεχόμενη προσφυγή στον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης ή/και τη σύναψη νέου δανείου από τη Ρωσία, πρέπει να γίνει κατανοητό ότι τα προβλήματα δεν περιορίζονται στον τραπεζικό τομέα. Εάν δεν αναθεωρηθούν διάφορες πρακτικές στο δημοσιονομικό πεδίο που οδηγούν σε στρεβλώσεις και ανισότητες τότε αναπόφευκτα θα επιδεινωθούν τα αρνητικά δεδομένα. Από την άλλη ο εξορθολογισμός δημοσίων δαπανών και εσόδων θα συμβάλει σε μια νέα δημιουργική περίοδο. Πέραν τούτου υπογραμμίζεται ότι είναι δυνατόν η δημοσιονομική πολιτική να αξιοποιηθεί με τρόπο ούτως ώστε να ενισχυθεί και η αναπτυξιακή προσπάθεια. Για τέτοιες προσεγγίσεις όμως απαιτείται πολιτική βούληση και επιστράτευση της επιστημονικής γνώσης.

Η δημοσιονομική πολιτική αποβλέπει στην εξομάλυνση αυτών των έντονων διακυμάνσεων του εισοδήματος και των άλλων οικονομικών μεγεθών. Ειδικότερα, κατά την διάρκεια της ανόδου η δημοσιονομική πολιτική τείνει να μειώνει τις δημόσιες δαπάνες ή να αυξάνει τους φόρους ενώ αντίθετα, κατά την διάρκεια της καθόδου, η δημοσιονομική πολιτική, τείνει να αυξάνει τις δημόσιες δαπάνες ή να μειώνει τους φόρους.

Σημαντικό μειονέκτημα στην άσκηση της δημοσιονομικής πολιτικής είναι τα μεγάλα χρονικά διαστήματα που απαιτούνται (χρονικές υστερήσεις) μέχρι την πλήρη εμφάνιση των αποτελεσμάτων στα οποία στοχεύει η δημοσιονομική πολιτική. Υπάρχουν τρία είδη υστερήσεων, σχετικά με την άσκηση της δημοσιονομικής πολιτικής:

- Χρονική υστέρηση αναγνώρισης: οι δημοσιονομικές αρχές χρειάζονται χρόνο για να αναγνωρίσουν την παρουσία ανόδου ή καθόδου της οικονομίας (την φάση του οικονομικού κύκλου).
- Χρονική υστέρηση δράσης: μόλις πραγματοποιηθεί η αναγνώριση της φάσης του οικονομικού κύκλου, χρειάζεται αρκετός χρόνος ώσπου οι δημοσιονομικές αρχές να συμφωνήσουν για το είδος της πολιτικής που χρειάζεται ώστε να επιτευχθεί ο τελικός στόχος επηρεασμού του εισοδήματος.
- Χρονική υστέρηση αντίδρασης: μόλις οι δημοσιονομικές αρχές συμφωνήσουν στο αναγκαίο είδος πολιτικής που χρειάζεται για τον επιθυμητό επηρεασμό του εισοδήματος, απαιτείται αρκετός χρόνος μέχρι οι αποφάσεις τους να πραγματοποιηθούν (π.χ. χρόνος μέχρι να ψηφιστεί στο κοινοβούλιο ο δημόσιος προϋπολογισμός).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

2.1 ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η Δημοσιονομική πολιτική χωρίζεται σε :

1. Συσταλτική Δημοσιονομική Πολιτική.
2. Επεκτατική Δημοσιονομική Πολιτική.

2.1.1 ΟΡΙΣΜΟΙ ΣΥΣΤΑΛΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΚΤΑΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η Επεκτατική δημοσιονομική πολιτική: έχει σκοπό την αύξηση του προϊόντος και του εισοδήματος ισορροπίας .

Η Συσταλτική (ή περιοριστική) δημοσιονομική πολιτική: έχει στόχο τη μείωση του προϊόντος και του εισοδήματος ισορροπίας.

Ακολουθώντας Επεκτατική δημοσιονομική πολιτική το κράτος προσβλέπει σε :

- Αύξηση των κρατικών δαπανών
- Μείωση της φορολογίας και

Ακολουθώντας Περιοριστική δημοσιονομική πολιτική το κράτος προσβλέπει σε:

- Μείωση των κρατικών δαπανών
- Αύξηση της φορολογίας.

2.2 ΠΟΙΕΣ ΣΧΟΛΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΚΕΨΗΣ ΥΠΕΡΘΕΜΑΤΙΖΟΥΝ ΤΗΝ ΣΥΣΤΑΛΤΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

2.2.1 ΚΕΥΝΣΙΑΝΙΣΜΟΣ

Ο Τζών Κέυνς , που ήταν γνωστός Άγγλος οικονομολόγος , μαθηματικός , συγγραφέας , πανεπιστημιακός καθηγητής καθώς και ανώτατος κρατικός υπάλληλος , αποτελεί έναν από τους πιο σπουδαίους οικονομολόγους κατά την διάρκεια του 20ου αιώνα . Αυτό που υποστήριζε και πρέσβευε ο Κέυνς ήταν πως έπρεπε επιτέλους να επιλυθεί το σοβαρό πρόβλημα της ανεργίας που αντιμετώπιζε , ειδικά μετά το κραχ της Νέας Υόρκη κατά το 1929 , ο δυτικός κόσμος . Προκειμένου να αντιμετωπιστεί και συνεπώς να εξαγιστεί το δυσβάσταχτο αυτό φαινόμενο της ανεργίας , κατά την σκέψη του Κέυνς , θα έπρεπε να επέμβει το κράτος ούτως ώστε , να δημιουργηθούν νέες κενές θέσεις εργασίας μέσω της χρηματοδότησης της οικονομίας αλλά και των επιχειρήσεων .

Επιπροσθέτως , ο Κέυνς ως κλασικός απολογητής του κεφαλαιοκρατικού τρόπου παραγωγής καθώς και του εκμεταλλευτικού συστήματος , θεώρησε σκόπιμο να επεξεργαστεί μερικά μοντέλα παρέμβασης συνδεδεμένα με τα αστικά κράτη ως προς την κατεύθυνση της αντικυκλιστικής πολιτικής . Η πολιτική αυτή έθετε ως στόχο την ανάπτυξη του καπιταλισμού , χωρίς ωστόσο την ύπαρξη των οικονομικών κρίσεων , βάσει των οποίων προέκυπταν χρεοκοπίες στα κράτη.

Εν τω μεταξύ , ο Κέυνς ήταν αυτός που “χάρισε ” το όνομα του στην θεωρία που ανέπτυξε , δηλαδή τον Κευνσιανισμό και συνεπώς στην περιβόητη Κευνσιανή ρύθμιση . Η εν λόγω ρύθμιση προέβλεπε την αναδιανομή ενός μέρους των κερδών που προέρχονται απ’ το κεφάλαιο , στις κατώτερες οικονομικά τάξεις με την μορφή παροχών οποιουδήποτε είδους με κύριο στόχο την αποφυγή της κοινωνικής δυσaréσκειας και αναταραχής . Παρ ‘ όλα αυτά , μια τέτοιου είδους ρύθμιση δεν αποτελούσε , επί της ουσίας , ποτέ στόχο του ίδιου του Κέυνς , αφού αυτός ήταν που είχε προτείνει να πραγματοποιηθεί άνοδος σχετικά με τις δημόσιες δαπάνες εν μέσω οικονομικών κρίσεων , ούτως ώστε να επιτευχθεί κάλυψη ενός μέρους του ελλείμματος της ζήτησης , το οποίο ενδεχομένως θα μπορούσε να οδηγήσει την οικονομική κατάσταση μιας χώρας σε απόσταση από μια θέση ισορροπίας πλήρους απασχόλησης . Έπειτα , υποστήριζε πως υπάρχει δυνατότητα χρησιμοποίησης των δημοσίων δαπανών ως επιδόματα συσχετιζόμενα κατά κύριο λόγο με την ανεργία , χωρίς όμως αυτό να συνεπάγεται πως βασικό στόχος της αποτελεί η αναδιανομή αλλά αντιθέτως η επανόρθωση της οικονομικής ισορροπίας . Μάλιστα , η προσαύξηση της φορολογίας σε περιόδους ύφεσης και κρίσης έρχεται σε σύγκρουση με την νοοτροπία του Κέυνς η οποία όριζε την αύξηση των ελλειμμάτων σε περιόδους οικονομικής κρίσης , η οποία θα επρόκειτο να χρηματοδοτηθεί από πιθανά πλεονάσματα που θα έχουν προκύψει λογικά από καλύτερες οικονομικά περιόδους .

Έτσι λοιπόν , λαμβάνοντας υπόψη το βάρος που προέκυψε απ ‘ τις συνέπειες της κρίσης κατά το διάστημα 1929 – 1933 καθώς και μια συγκεκριμένη φάση κατά την οποία αναπτυσσόταν ο καπιταλισμός , ο Κέυνς ανακάλυψε πως το βασικό πρόβλημα του καπιταλιστικού συστήματος και η πρωταρχική αιτία που οδηγούν τις χώρες σε περιόδους οικονομικών κρίσεων , οφείλονται στην ανεπάρκεια της ζήτησης , κατά αποκλειστικότητα .

Επομένως , η κευνσιανή θεωρία εξέφρασε την γνώμη πως τα ενδεχόμενα κρατικά ελλείμματα εν μέσω καπιταλιστικών συνθηκών , διαθέτουν την δυνατότητα να μετατρέπονται σ ‘ένα εργαλείο στήριξης της απασχόλησης . Επί της ουσίας , δεν υφίσταται κάποια ενδεχόμενη λύση στο πρόβλημα της ανεργίας όταν το υπάρχων σύστημα είναι αυτό του καπιταλισμού , δεδομένου πως αυτή προκύπτει απ ‘ τα ασφυκτικά όρια της ατομικής

ιδιοκτησίας προς τις παραγωγικές δυνάμεις . Κατά αυτόν τον τρόπο , γεννάται το φαινόμενο της δομικής – οργανικής ανεργίας που μαστίζει τον σύγχρονο καπιταλιστικό κόσμο .

Παρ ‘ όλα αυτά έρχεται η ώρα όπου οι Κευνσιανοί αντικρούονται με την αλήθεια και θεωρούν ότι υπάρχει λύση για την ανεργία . Η άποψη τους αυτή τεκμαίρεται από την στιγμή που γίνεται αναφορά εκ μέρους τους για την δυνατότητα δημιουργίας και εξασφάλισης νέων κενών θέσεων εργασίας . Αυτό που διαπιστώνεται εν συνεχεία είναι πως ενώ , η άποψη των Κευνσιανών είναι αρκετά ελκυστική και φαινομενικά λογική , στην πραγματικότητα βασίζεται σε μία λαθεμένη υπόθεση και αυτό διότι το κράτος αυτούσιο αδυνατεί από άποψη δυνατοτήτων αλλά και του εύρους χρηματικών διαθεσίμων να προβεί στην υλοποίηση της μείωσης του ελλειμματικού προϋπολογισμού . Το μοναδικό μέσο που δύναται να συμβάλλει σε μια τέτοιου είδους μείωση αλλά και να οδηγήσει στην εξοικονόμηση εσόδων για το κράτος είναι η φορολογία . Η εν λόγω πηγή εξασφάλισης κρατικών εσόδων μπορεί να εφαρμοστεί κατά δύο τρόπους :

1. Είτε να επιβληθεί φορολογία στις ανώτερες οικονομικά τάξεις (λ.χ. βιομήχανοι , επιχειρηματίες κ.α .)
2. Είτε να επιβληθεί φορολογία στις χαμηλότερες οικονομικά τάξεις (π.χ. εργάτες , μικροαστοί κ.ο.κ.) .

Επομένως , εάν τυχόν αυξηθούν οι εισφορές των καπιταλιστών απ ‘ την φορολογία συνεπακόλουθα θα μειωθούν οι επενδύσεις , γεγονός που συνεπάγεται την αύξηση της ανεργίας όπως εξάλλου και την μείωση του περιθωρίου του κέρδους κάθε μιας επιχείρησης . Εναντιθέτως , εάν επιβληθεί αύξηση στην φορολογία των εργατών και των μικροαστών ενδέχεται να υπάρξει αύξηση της ανεργίας αλλά και μείωση της ζήτησης . Στην πραγματικότητα , έχει διαπιστωθεί , πως επί της ουσίας , δεν τίθεται πιθανότητα για έξοδο από τον καπιταλιστικό αυτό “φαύλο κύκλο” .

Όμως , σύμφωνα με την άποψη που εκφράστηκε από τους υποστηρικτές του Κευνσιανισμού υπάρχει διέξοδος . Η διέξοδος στην οποία έχουν στηριχτεί είναι η αξιοποίηση του δικαιώματος που διαθέτει το κράτος για την τύπωση του χρήματος . Παλιότερα , κάθε χαρτονόμισμα αντιστοιχούσε σε μία ορισμένη αξία μετάλλου , είτε αυτό είναι χρυσός είτε είναι ασήμι . Η αξία των μετάλλων αυτών όμως , υπολογίζεται από την αναγκαία ποσότητα που γίνεται απαιτητή για την παραγωγή αυτών .

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός πως η Κευνσιανή θεωρία κατόρθωσε να εισάγει , σε μακροοικονομικό επίπεδο ανάλυσης , ορισμένες βασικές ιδέες .

- Αρχικά , ως συνάρτηση του εισοδήματος τέθηκαν δυο σημαντικά οικονομικά συστατικά , η κατανάλωση και η αποταμίευση .
- Έπειτα , μια επιπλέον ιδέα που εισήχθη ήταν αυτή της έννοιας του πολλαπλασιαστή δαπάνης όπως εξάλλου και το γεγονός ότι για να θεωρηθούν οι επενδύσεις σαν συνάρτηση του επιτοκίου και της αποδοτικότητας θα πρέπει ο στόχος αυτών να αποσκοπεί στην μεγιστοποίηση των κερδών .
- Επιπροσθέτως , η θεωρία του Κέυνς εισήγαγε την ζήτηση του χρήματος συναρτήσει του επιτοκίου , όχι όμως μόνο συσχετισμένη με τις συναλλαγές αλλά και με την κερδοσκοπία .
- Τέλος , υπέθεσε πως η μισθοδοσία θα πρέπει να είναι άκαμπτη .

Σε βραχυχρόνιο επίπεδο , η θεωρία του Κέυνς , εξέφραζε την άποψη πως το επίπεδο του κάθε προϊόντος και του κάθε εισοδήματος μπορεί να προσδιοριστεί απ ‘ την συνολική ζήτηση . Σε περίπτωση όμως , που η συνολική αυτή ζήτηση δεν είναι τόση όση θα έπρεπε προκειμένου να απορροφηθεί το παραγόμενο προϊόν με πλήρη την χρήση των παραγωγικών συντελεστών , ενδέχεται να εμφανιστεί το φαινόμενο της ανεργίας .

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΚΕΥΝΣΙΑΝΙΣΜΟΥ

Η ύπαρξη του Κευνσιανισμού , επέφερε ορισμένες συνέπειες .

- Αυξήθηκε σημαντικά το ποσοστό του πληθωρισμού ανά τον κόσμο κατά την δεκαετία του '70 .
- Δημιουργήθηκε αναταραχή στον οικονομικό κόσμο με αποτέλεσμα να επικρατήσει οικονομικό χάος .
- Εγκαταλείφθηκε η ιδέα του Κευνσιανισμού όχι όμως για κάποιο ιδεολογικό καπρίτσιο που τυχόν να εξέφραζε ένα μεγάλο τμήμα της αστικής τάξεως .
- Επικράτησε οικονομική ανισορροπία , τόσο στις Η.Π.Α. , όσο και στις χώρες της Ευρώπης .

Αυτό που παρατηρήθηκε μέσα από το έργο του Κέυνς ήταν πως φανερώθηκε ένα ουσιαστικό ενδιαφέρον από μέρους του , σχετικά με τις προϋποθέσεις που θα αρκούσαν ούτως ώστε να ορθοποδήσει μια "προνομιακή " μορφή καπιταλισμού . Παράλληλα , παρέμενε διστακτικός και επιφυλακτικός με τους διάφορους πειραματισμούς που υπήρχαν κατά την δεδομένη περίοδο που διατυπώθηκε η θεωρία . Εν τέλει , η λογική του σκέψη θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως αντικαπιταλιστική εφόσον δεν δύναται να αποδεχθεί τον καπιταλισμό ως μια μορφή οργανωμένης ταξικής εκμετάλλευσης .

Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΚΕΥΝΣΙΑΝΙΣΜΟΥ

Ο Κευνσιανισμός αποσκοπούσε :

- Στον κρατικό παρεμβατισμό , όπου το κράτος αναλαμβάνει την πλήρη ευθύνη για τον προγραμματισμό – σχεδιασμό καθώς και για την καθοδήγηση της εγχώριας οικονομικής κατάστασης .
- Στην εθνική αυτάρκεια , κατά την οποία ορίζεται πως κυρίως η κίνηση του κεφαλαίου μεταξύ μιας χώρας κι του υπολοίπου κόσμου δύναται να είναι ελεγχόμενη και διαμεσολαβημένη αποκλειστικά πολιτική .

Χάρη της θεωρίας που εξέφρασε και διατύπωσε ο Κέυνς , για πρώτη φορά η δημοσιονομική πολιτική , δηλαδή η κρατική παρέμβαση , αναγνωρίστηκε επισήμως ως παράγοντας για την οικονομική σταθεροποίηση ενός κράτους .

Μάλιστα , η συνολική ζήτηση χαρακτηρίστηκε σαν τον βασικό παράγοντα προκειμένου να προσδιοριστεί το επίπεδο ισορροπίας του εισοδήματος αλλά και ταυτόχρονα η πλήρης απασχόληση των παραγωγικών συντελεστών της οικονομίας . Αντίθετα , η ισορροπία της οικονομίας σε χαμηλότερο επίπεδο σε σχέση με την πλήρη απασχόληση , αποτελεί την πιο συνηθισμένη περίπτωση . Έτσι λοιπόν , όταν η οικονομία ισορροπεί , παρά την επιβολή της δημοσιονομικής πολιτικής και κατ ' επέκταση την κρατική παρέμβαση , κάτω απ ' το επίπεδο της πλήρους απασχόλησης , υπάρχει η δυνατότητα για την εξασφάλιση ενός ικανοποιητικού επιπέδου ενεργούς ζήτησης . Αυτό μπορεί να συμβεί εάν ο επιδιωκόμενος σκοπός είναι να οδηγηθεί η οικονομία σε πλήρη απασχόληση . Για τον ίδιο λόγο προτάθηκε , ως ένα εκ των ιδανικών μέσων κρατικής παρέμβασης , η επιβολή της δημοσιονομικής πολιτικής προκειμένου να τονωθεί η συνολική ενεργή ζήτηση . Όμως για να χαρακτηριστεί επιτυχής η ενέργεια αυτή θα πρέπει το επίπεδο του εισοδήματος καθώς και της απασχόλησης να διαμορφώνεται σε μικρότερο επίπεδο από εκείνο της πλήρους απασχόλησης των παραγωγικών συντελεστών .

Εν κατακλείδι , σπουδαίας σημασίας είναι το γεγονός πως η Κευνσιανή θεωρία μελετήθηκε από ορισμένους σημαντικούς ερευνητές και προέκυψαν αρκετές βελτιώσεις , ιδιαίτερα απ ' τους Hansen , Lerner , Hicks και Samuelson .

Οι βελτιώσεις αυτές , δημιούργησαν αρκετά οικονομετρικά υποδείγματα , τα οποία κατά καιρούς χρησιμοποιήθηκαν σε πολλές οικονομίες . Το γεγονός αυτό είχε ως αποτέλεσμα την δημιουργία της νεοκενσιανής θεωρίας .

2.2.2 ΝΕΟΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟΣ

Ο νεοφιλελευθερισμός ήταν μια οικονομική φιλοσοφική θεωρία που εμφανίστηκε το 1938 μεταξύ ευρωπαϊών φιλελεύθερων οικονομολόγων. Η αρχαιολογία του νεοφιλελευθερισμού έχει τις ρίζες της στο Πανεπιστήμιο του Σικάγου και τους θεωρητικούς της μονεταριστικής σχολής τη δεκαετία του 1970. Το ρεύμα αυτό εμπνεύστηκε από τις θέσεις τριών οικονομολόγων, «προφητών» του νεοφιλελευθερισμού: του Τζόζεφ Σουμπέτερ (1883-1950), του Φρίντριχ φον Χάγιεκ (1899-1992) και του Μίλτον Φρίντμαν (1912-2006).

Κατά την αρχική του διατύπωση ο νεοφιλελευθερισμός υποστήριζε :

- 1° την ελεύθερη λειτουργία του μηχανισμού τιμών ανοικτής αγοράς
- 2° την ελεύθερη επιχειρηματικότητα
- 3° τον ελεύθερο ανταγωνισμό και
- 4° ένα ισχυρό κράτος δικαίου.

ΒΑΣΙΚΗ ΘΕΣΗ

Βασική θέση των εμπνευστών του ήταν η απόρριψη κάθε κεντρικής, κρατικής ρύθμισης της οικονομίας, με το πρόσχημα πως αφενός η οικονομία είναι τόσο περίπλοκη που κάθε κρατική παρέμβαση οδηγεί σε αδιέξοδο και αφετέρου, ισχυρίζονταν πως κάθε κρατική παρέμβαση περιορίζει την «ιδιωτική πρωτοβουλία» και επομένως την οικονομική ανάπτυξη. Με βάση τα δυο αυτά επιχειρήματα, πρόβαλαν μια αντίληψη για ελάχιστο κράτος καθώς και την εξάλειψη του «κράτους πρόνοιας».

Τρόποι εδραίωσης ενός φιλελεύθερου προγράμματος.

Όπως αναφέραμε και παραπάνω βασικός στόχος ενός νεοφιλελεύθερου προγράμματος είναι η μείωση του οικονομικού ρόλου του κράτους. Για να επιτευχθεί αυτός ο σκοπός η θεωρία του νεοφιλελευθερισμού προτείνει τους εξής τρόπους :

- Αποσύνδεση από το κράτος, τομέων της οικονομίας που παραδοσιακά ανήκαν σ' αυτό, όπως η παιδεία, η υγεία, οι μεταφορές, τα δημόσια έργα, οι υποδομές, η ενέργεια, η στρατιωτική βιομηχανία κλπ.
- Χαμηλότερη φορολογία του κεφαλαίου ως κίνητρο για επενδύσεις και απελευθέρωση των επιτοκίων.

- Άρση κάθε νομικού περιορισμού στην ασύδοτη δράση του κεφαλαίου.
- Εκτεταμένες αποκρατικοποιήσεις/ιδιωτικοποιήσεις και εκποίηση του δημοσίου πλούτου.
- Ανταγωνιστικές ισοτιμίες.
- Αποδόμηση του κοινωνικού κράτους και ακύρωση των κοινωνικών κατακτήσεων (πρόγραμμα που επισήμως ονομάζεται: αναδιάταξη των δημοσίων προτεραιοτήτων των κρατικών δαπανών).
- Δημοσιονομική πειθαρχία.
- Ενίσχυση του ρόλου της ατομικής ιδιοκτησίας ως θεσμικά κατοχυρωμένου δικαιώματος.

Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ, Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ Η ΕΔΡΑΙΩΣΗ ΤΟΥ ΝΕΟΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟΥ.

Ιστορία και εδραίωση

Στη δεκαετία του 1970 οι ηγέτες της σχολής απέκτησαν σχέσεις με δικτατορίες, όπως του στρατηγού Σουχάρτο στην Ινδονησία και του στρατηγού Πινοσέτ στη Χιλή. Ο ίδιος ο Μίλτον Φρίντμαν μετέβηκε τον Μάρτιο του 1975 στη Χιλή, όπου αρκετοί πρώην φοιτητές του από το Πανεπιστήμιο του Σικάγου είχαν γίνει σύμβουλοι του στρατηγού Αουγκούστο Πινοσέτ για την εφαρμογή του νεοφιλελεύθερου προγράμματος τους.

Στον πρώτο χρόνο εφαρμογής της νεοφιλελεύθερης πολιτικής, η οικονομία της Χιλής σημείωσε ύφεση της τάξης του 15%, ενώ ο δείκτης ανεργίας ο οποίος ήταν μόλις 3% υπό τη δημοκρατική κυβέρνηση της Λαϊκής Ενότητας του Σαλβαδόρ Αλιέντε αναρριχήθηκε στο 20%. Το 1988, και μετά από δεκαπέντε χρόνια νεοφιλελεύθερων πειραμάτων, το 45% των Χιλιανών βρέθηκε κάτω από το όριο της φτώχειας.

Παρά τα τραγικά αποτελέσματα της εφαρμογής των δογμάτων τους, η άρχουσα τάξη φρόντισε μέσω των ιδεολογικών της μηχανισμών να διαδώσει τις ιδέες του νεοφιλελευθερισμού. Το 1974, ο Χάγιεκ τιμήθηκε με το βραβείο Νόμπελ Οικονομίας. Το ίδιο βραβείο απονεμήθηκε επίσης στους πέντε φιλελεύθερους φίλους του: τον Μίλτον Φρίντμαν (1975), τον Τζορτζ Στίγκλερ (1982), τον Τζέιμς Μπιουκάναν (1986), τον Ρόναλντ Κόουζ (1991) και τον Γκάρι Μπέκερ (1992).

Το 1979 οι νεοφιλελεύθεροι οικονομολόγοι πλαισίωσαν τη Μάργκαρετ Θάτσερ στο Ηνωμένο Βασίλειο και το 1980 τον Ρόναλντ Ρέιγκαν στην Ουάσινγκτον. Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 80, τα νεοφιλελεύθερα δόγματα έγιναν το ευαγγέλιο των καπιταλιστών σε ολόκληρο τον κόσμο. Το 1989, ο αμερικανός Τζον Ουίλιαμσον, στέλεχος της Παγκόσμιας Τράπεζας, πρότεινε να συνοψιστούν οι βασικές θέσεις των νεοφιλελεύθερων οικονομολόγων και να κωδικοποιηθεί η πολιτική εφαρμογή τους σε μια λίστα δέκα προτάσεων. Αυτό το σύνολο μέτρων έμελλε να γίνει γνωστό ως «Συναίνεση της Ουάσινγκτον» ή ως «Δέκα Εντολές», στις οποίες όλες οι κυβερνήσεις οφείλουν από τότε υποταγή, αν θέλουν να περάσουν το κατώφλι της «διεθνούς κοινότητας»:

- Έλεγχος σε επίπεδο δημοσίου χρέους.
- Επαναπροσδιορισμός των προτεραιοτήτων σε επίπεδο δημοσίων δαπανών.
- Φορολογική μεταρρύθμιση (μείωση του φόρου εισοδήματος).
- Απελευθέρωση των επιτοκίων.
- Υιοθέτηση ανταγωνιστικών τιμών συναλλάγματος.
- Απελευθέρωση των διεθνών εμπορικών συναλλαγών.

- Απελευθέρωση των άμεσων ξένων επενδύσεων.
- Ιδιωτικοποίηση των δημοσίων εταιρειών και του δημοσίου τομέα.
- Απελευθέρωση των αγορών και μείωση των φορολογικών δασμών.
- Μετοχοποίηση των τίτλων ιδιοκτησίας.

Αργότερα τα διεθνή χρηματοοικονομικά ιδρύματα, και ιδιαίτερα το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), η Παγκόσμια Τράπεζα και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ), πήραν τη σκυτάλη αυτών των θέσεων και έγιναν το σπλισμένο χέρι του νεοφιλελεύθερου καπιταλισμού επιχειρώντας την κατάργηση κάθε περιορισμού στην ελεύθερη διακίνηση των αγαθών, των υπηρεσιών και του κεφαλαίου.

Ασφαλώς, όπως σε όλα τα δόγματα, υπάρχει απόκλιση ανάμεσα στη «θεωρία» και την πράξη. Ο υπαρκτός νεοφιλελευθερισμός ουδέποτε αρνήθηκε την κρατική παρέμβαση αν αυτή ήταν υπέρ του κεφαλαίου και ενάντια στους εργαζόμενους ή υπέρ των πλούσιων και ισχυρών ιμπεριαλιστικών κρατών. Ο προστατευτισμός υπέρ των ισχυρών δυτικών κρατών ήταν κάτι που ποτέ δεν απασχόλησε τον υπαρκτό νεοφιλελευθερισμό. Οι μεγάλες δυτικές ιμπεριαλιστικές χώρες, που ελέγχουν το ΔΝΤ, την Παγκόσμια Τράπεζα και τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ) επιβάλουν σε αναπτυσσόμενες χώρες να ενστερνιστούν «συνταγές που οι ανεπτυγμένες χώρες δεν ήταν διατεθειμένες να εφαρμόσουν για τον ίδιο τους τον εαυτό», όπως παραδέχθηκε ο Χένρι Κίσινγκερ, πρώην Υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ.

Η λεγόμενη παγκοσμιοποίηση αφορά κυρίως τον χρηματοοικονομικό τομέα. Από τη στιγμή που η ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίων έγινε ολοκληρωτική, ο συγκεκριμένος τομέας είναι μακράν ο κυρίαρχος στη σφαίρα της οικονομίας.

ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΟΥ ΝΕΟΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟΥ.

Γενικώς μπορούμε να πούμε πως ο νεοφιλελευθερισμός οξύνει τις αντιθέσεις προκαλώντας γενικευμένη αντιπαλότητα: αγορά εναντίον κράτους, ιδιωτικός τομέας εναντίον δημοσίου τομέα, άτομο εναντίον συλλογικότητας, εγωισμός εναντίον αλληλεγγύης. Η αντιπαλότητα ανάμεσα στο κεφάλαιο και την εργασία παίρνει τις πιο ακραίες ταξικές μορφές: διαρκής ύπαρξη μιας σχετικά μεγάλης ανεργίας ακόμα και σε περιόδους οικονομικής ανάπτυξης, μερική και ανασφάλιστη εργασία, αποδυνάμωση των συνδικάτων, και αναπόφευκτη πολιτική συνέπεια, αύξηση των κατασταλακτικών μηχανισμών.

Η πλέον σημαντική συνέπεια όμως του νεοφιλελευθερισμού κατά κύριο λόγο είναι η κοινωνική ανισότητα και συνεπώς η φτώχεια. Σε πρόσφατη δημοσίευση της η ελβετική τράπεζα Credit Suisse, παρουσίασε στοιχεία σχετικά με τις κοινωνικές ανισότητες και τη κατανομή του πλούτου στη γη. Σύμφωνα λοιπόν με τη παραπάνω έρευνα το 50% του παγκόσμιου πληθυσμού κατέχει σήμερα μόλις το 1% του παγκόσμιου πλούτου, ενώ το 1% του παγκόσμιου πληθυσμού έχει συγκεντρώσει στα χέρια του το 48% του πλούτου της γης. Ένα συγκλονιστικό στοιχείο που για τις τεράστιες οικονομικές ανισότητες που γέννησε η νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση, είναι το ότι το μόλις 10% του παγκόσμιου πληθυσμού ελέγχει σήμερα το 87% του παγκόσμιου πλούτου, πράγμα που σημαίνει πως για τι υπόλοιπο 90% μένει το 13% του συνολικού πλούτου.

Όσον αφορά την Ελλάδα τα στοιχεία είναι ακόμη πιο εντυπωσιακά, καθώς είναι ακόμη χειρότερα σε σχέση με τη διεθνή κατάσταση. Στη χώρα μας οι ανισότητες είναι ακόμη μεγαλύτερες καθώς μόλις το 1% του ελληνικού πληθυσμού κατέχει το 56.1% του εθνικού

πλούτου. Επιπλέον, η παραπάνω έρευνα αποκαλύπτει πως οι οικονομικές ανισότητες διευρύνθηκαν τα τελευταία χρόνια και ιδιαίτερα στα χρόνια της κρίσης. Προ κρίσης και πιο συγκεκριμένα εν έτη 2007 το 1% του ελληνικού πληθυσμού κατείχε το 48% του εθνικού πλούτου, ενώ σήμερα η ίδια οικονομική ολιγαρχία έφτασε να κατέχει το 56% του πλούτου, εν' ολίγη αύξησε το πλούτο της κατά 8% σε μια εποχή που χάθηκαν πάρα πολλές θέσεις εργασίας και δημιουργήθηκαν εκατομμύρια νεόπτωχοι.

Δεν είναι όμως μόνο η εγχώρια ολιγαρχία που πλούτισε εν καιρώ κρίσης και οικονομικής ύφεσης, το ίδιο συνέβη και με τη παγκόσμια. Ο παγκόσμιος πλούτος που κατέχει το 1% του πληθυσμού της γης, αυξήθηκε φτάνοντας στις μέρες μας σε επίπεδα ρεκόρ, αφού σημείωσε ετήσια αύξηση της τάξης των 20,1 τρις δολαρίων.

Βεβαίως ο πλούτος αυτός που συγκέντρωσε η εγχώρια αλλά και η παγκόσμια ολιγαρχία, δεν κατανεμήθηκε σε όσους τον είχαν ανάγκη, δεν καταπολέμησε τη φτώχεια και τη δυστυχία και δεν βελτίωσε τις κοινωνικές ανισότητες, αντιθέτως τις αύξησε ακόμη περισσότερο.

Η ΑΠΟΤΥΧΙΑ ΤΟΥ ΝΕΟΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟΥ

Μέχρι σχεδόν το τέλος της δεκαετίας του '90 επικρατούσε η αντίληψη ότι οι οικονομικές κρίσεις θα επιλύονταν μέσω της «τεχνολογικής προόδου». Πολλοί ήταν οι αναλυτές που προανήγγειλαν το «τέλος των οικονομικών κύκλων» γιατί πλέον ο νεοφιλελεύθερος καπιταλισμός δήθεν «μέσω της συνεχούς τεχνολογικής προόδου» μπορούσε να οδηγή σε «άεναη οικονομική ανάπτυξη».

Ωστόσο η κρίση της περιόδου 1997-1998 που ξεκίνησε από τη Νοτιοανατολική Ασία έδειξε ξεκάθαρα ότι το χρηματοοικονομικό σύστημα που είχε οικοδομηθεί από τη νεοφιλελεύθερη θεωρία μπορούσε να γίνει επικίνδυνα εύθραυστο.

Η ΦΟΥΣΚΑ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ NET ECONOMY.

Η πρώτη μεγάλη φούσκα που έσκασε ήταν του Internet. Τη δεκαετία του 1990 έχουμε τη ραγδαία εξάπλωση του Διαδικτύου. Η εποχή του Internet χαρακτηρίζεται κυρίως από τη σχεδόν στιγμιαία μεταφορά δεδομένων και τον πολλαπλασιασμό των ηλεκτρονικών δικτύων. Πολύ γρήγορα τα χρηματιστήρια ασπάστηκαν τις νέες τεχνολογίες. Οι συναλλαγές άρχισαν να γίνονται ηλεκτρονικά, με την ταχύτητα του φωτός. Οι ανταλλαγές δεκαπλασιάστηκαν και μαζί με την κίνηση του κεφαλαίου επιταχύνθηκε και η κερδοσκοπία.

Έτσι γεννήθηκε αυτό που αρκετές εφημερίδες θα χαρακτήριζαν αργότερα «νέα οικονομία» ή ακόμα και «επανάσταση της Net Economy». Η πορεία των τίτλων που σχετίζονται με το διαδίκτυο εκτινάχθηκε. Οι εταιρείες έβλεπαν την αξία των μετοχών τους να πολλαπλασιάζεται 100 ή 370 φορές ή ακόμη και 800 φορές όπως η American On Line (AOL). Μόνο για το έτος 1999, ο δείκτης Nasdaq (το χρηματιστήριο όπου γίνονται οι συναλλαγές αξιών νέων τεχνολογιών στη Νέα Υόρκη) σημείωσε άνοδο της τάξης του 85,6%.

Ωστόσο τον Μάρτιο του 2001 σκάει η «φούσκα» του Διαδικτύου. Μόλις πέντε χρόνια δηλαδή από τότε που οι επενδυτές βιάζονταν να χιμήξουν στις αξίες του τεχνολογικού κλάδου. Η πτώση ήταν πολύ άγρια: το χρηματιστήριο του Παρισιού κατρακύλησε από τις 6.980 μονάδες αγγίζοντας τις 2.500. Στις ΗΠΑ ο δείκτης Dow Jones έχασε το 38% της αξίας του, ενώ ο δείκτης S&P το 41%. Τα τρία τέταρτα των εταιρειών της Net-economy εξαφανίστηκαν.

ΣΚΑΝΔΑΛΟ ENRON.

Μετά το κραχ του διαδικτύου ξέσπασε η υπόθεση Enron η οποία αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα των αποτελεσμάτων της ανεξέλεγκτης «απελευθέρωσης» της αγοράς και εφαρμογής των δογμάτων του νεοφιλελευθερισμού. Πρόκειται για ένα από τα μεγαλύτερα σκάνδαλα του μεταπολεμικού καπιταλισμού. Σε ότι αφορά το οικονομικό μοντέλο, η ENRON διόγκωνε τεχνητά τα κέρδη, χρησιμοποιώντας πολλές εταιρείες-βιτρίνες για να καλύψει τα ελλείμματα και παραποιώντας τους ισολογισμούς. Στόχος της ήταν να φουσκώσει τη χρηματιστηριακή αξία της. Η ENRON επωφελήθηκε επίσης από την ιδιωτικοποίηση της αγοράς ενέργειας στην Καλιφόρνια, καθώς δεν δίστασε να καταφύγει ακόμη και σε εσκεμμένες (δίχως τεχνικό λόγο) διακοπές ρεύματος, ώστε να αυξήσει την τιμή της κιλοβατώρας. Ο τύπος επί σειρά ετών εγκωμίαζε την ENRON χαρακτηρίζοντας τη μοντέλο «θάρρους και εκσυγχρονισμού», καθώς και μοντέλο «εταιρικής διακυβέρνησης». Ο διάσημος οίκος πιστοληπτικής αξιολόγησης Andersen εξέδιδε πιστοποιητικά οικονομικής ευρωστίας. Η άνοδος της αξίας της μετοχής της ENRON ήταν διαρκής. Η Enron δεν περιορίστηκε μόνο στο λάδωμα του τύπου ή των οίκων πιστοληπτικής αξιολόγησης. Η εταιρεία παράλληλα ξόδευε εκατομμύρια δολάρια σε δραστηριότητες πολιτικού lobby. Πάνω από εκατό μέλη του Κογκρέσου λάμβαναν τις συνεισφορές της Enron στο εκλογικό τους ταμείο. Μετά το ξέσπασμα του σκανδάλου υπήρξαν (υποτίθεται) νέες νομοθετικές διατάξεις, με στόχο την καλύτερη εποπτεία των διευθυντών και των ελεγκτικών εταιρειών, την εξασφάλιση «μεγαλύτερης διαφάνειας των λογαριασμών και την προστασία των επενδυτών». Ωστόσο, ο νέος νόμος και οι νέοι κανονισμοί δεν εμπόδισαν, έξι χρόνια αργότερα, ούτε τη δημιουργία της στεγαστικής φούσκας των ενυπόθηκων δανείων (subprimes) ούτε το απόλυτο κραχ του 2008.

ΞΕΣΠΑΣΜΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Παρά το σοκ της ασιατικής κρίσης του 1997-98, τη φούσκα του Διαδικτύου, τις επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου 2001, τη χρεοκοπία της ENRON, η παγκόσμια ανάπτυξη ανασυντάχθηκε πολύ γρήγορα. Φαινόταν ότι το σύστημα έχει αποκτήσει θαυμαστή ανοσία απέναντι στις οικονομικές κρίσεις και κατόρθωνε να τις ξεπερνά με σχετική ευκολία.

Στην πραγματικότητα οι κρίσεις δεν έπαιρναν δραματική έκταση χάρις στην κρατική παρέμβαση, το σύστημα ξεπερνούσε μεν τις κρίσεις, συσσωρεύεω ωστόσο διαρκώς νέες αντιφάσεις χωρίς να λύνει τις προηγούμενες. Στην πραγματικότητα κερδιζόταν απλώς χρόνος και διαρκώς υπήρχε ο κίνδυνος κάθε νέα κρίση να είναι χειρότερη από την προηγούμενη.

Πρέπει να σημειωθεί ότι από το 2001 είχε δημιουργηθεί η μεγαλύτερη κερδοσκοπική φούσκα της ιστορίας, λόγω της έκρηξης στις τιμές των ακινήτων σε όλο τον πλανήτη και της πρωτοφανούς αύξησης των χρεών. Το συνολικό χρέος των Αμερικανών (όλων των εργαζομένων) ανερχόταν στο 350% του ΑΕΠ το 2007, τη στιγμή που, το 1929, δεν είχε ξεπεράσει το 300%.

Επιπλέον όλο αυτό το διάστημα δημιουργήθηκαν τόσο περίεργα χρηματοοικονομικά προϊόντα (όπως sub primes, πιστωτικά παράγωγα κλπ.) που ακόμα και οι υποτιθέμενοι ειδικοί δεν ήξεραν ακριβώς περί τίνος πρόκειται.

Η παγκόσμια οικονομία πήρε τη μορφή μιας τεράστιας εικονικής και άυλης χάρτινης σφαίρας. Την ώρα που ο συνολικός πλούτος που παράγει η παγκόσμια οικονομία ετησίως είναι γύρω στα 50.000 δισ. ευρώ, η αξία των μετοχών ακινήτων σε παγκόσμια κλίμακα είναι της τάξης των 75.000 δισ. ευρώ, η αξία όλων των ομολόγων και μετοχών του κόσμου εκτιμάται στα

100.000 δισ. ευρώ, η συνολική αξία των παραγωγών προϊόντων (χρηματοοικονομικών τίτλων) ξεπερνούσε από μόνη της το ένα εκατομμύριο δισεκατομμύρια ευρώ, τον Δεκέμβριο του 2007.

Τελικά το ξέσπασμα της κρίσης ήρθε με τη κατάρρευση της αγοράς subprime (δάνεια με υποθήκευση σπιτιού σε φτωχά νοικοκυριά) στις ΗΠΑ.

Με το δανεισμό χρημάτων στις οικονομικά ασθενέστερες οικογένειες, οι τράπεζες δεν είχαν καμία πρόθεση να εφαρμόσουν κοινωνικό καπιταλισμό. Οι τραπεζίτες πόνταραν στην αδυναμία ορισμένων οικογενειών να αποπληρώσουν για να διατηρήσουν τα σπίτια τους. Κι έτσι είχαν διπλό κέρδος: αφενός, εισέπρατταν για πολλά χρόνια τις μηνιαίες πιστωτικές δόσεις και, αφετέρου, οικειοποιούνταν ένα αγαθό (το σπίτι) του οποίου τελικά η αξία είχε διπλασιαστεί μέσα σε λίγα χρόνια.

Όταν όμως, το 2005, υπό το φόβο του πληθωρισμού, η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ ανέβασε τα βασικά επιτόκια και μπλόκαρε το μηχανισμό. Το κόστος των στεγαστικών δανείων, που συνδεόταν με τα επιτόκια, τελικά διπλασιάστηκε. Έτσι εκατομμύρια οικογένειες που πιάστηκαν στο δόλωμα των subprime , ανίκανες πλέον να επιβιώσουν, προτίμησαν να παραδώσουν τα κλειδιά του σπιτιού τους στις τράπεζες. Ξαφνικά η αγορά πλημμύρισε από σπίτια που οι τράπεζες δεν μπορούσαν να πουλήσουν. Το αποτέλεσμα ήταν η πτώση των τιμών και το βίαιο ξεφούσκωμα της «φούσκας» των ακινήτων. Τα τραπεζικά ιδρύματα πιάστηκαν δυο φορές στην ίδια τους την παγίδα: αφενός, ένας τεράστιος όγκος πελατών έπαψε να τους καταβάλλει χρήματα και, αφετέρου, ήταν οφθαλμοφανές ότι κατέρρεε η αξία του γιγαντιαίου αριθμού ακινήτων που είχαν στην κατοχή τους. Η απειλή της πτώχευσης για περίπου τρία εκατομμύρια νοικοκυριά, τα οποία είχαν χρεωθεί με περίπου 200 δισ. ευρώ, έθετε σε κίνδυνο μεγάλα αμερικανικά πιστωτικά ιδρύματα. Για να προφυλαχθούν από τον κίνδυνο, τα ιδρύματα αυτά πώλησαν μέσω τίτλων subprime σε άλλες τράπεζες ένα μέρος των επισφαλών πιστώσεων τους και οι τράπεζες αυτές εκχώρησαν τις πιστώσεις σε κερδοσκοπικές επενδυτικές εταιρίες, οι οποίες με τη σειρά τους τις διασκόρπισαν σε ολόκληρο τον κόσμο με αποτέλεσμα να εξαπλωθεί η κρίση σε ολόκληρο το διεθνές τραπεζικό σύστημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

3.1 ΕΙΚΟΝΑ ΣΥΣΤΑΛΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

3.1.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ ΛΗΨΗ ΜΕΤΡΩΝ ΣΥΣΤΑΛΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.

Στα μέσα του 2010 και μετά τις αποκαλύψεις ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα της Ελλάδας ήταν για το 2009 σε επίπεδα πολύ πάνω από αυτό που θα καθιστούσαν το χρέος βιώσιμο, η ελληνική κυβέρνηση αδυνατούσε να δανειστεί με λογικά επιτόκια από τις αγορές για να χρηματοδοτήσει το τρέχον δημοσιονομικό έλλειμμα και την αναχρηματοδότηση του χρέους. Η προσπάθεια της κυβέρνησης για να αποφευχθεί ο κίνδυνος στάσης πληρωμών, ανάκτηση της αξιοπιστίας της χώρας στις διεθνείς αγορές και να επιτευχθεί η μείωση των επιτοκίων οδήγησε σε λήψη μέτρων για τον περιορισμό των δημοσίων δαπανών.

Κατόπιν αυτών η Ελλάδα κατέφυγε στη βοήθεια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όπου συγκρότησαν τον μηχανισμό στήριξης.

Χρηματοδότηση από τον "Μηχανισμό Στήριξης"

Πιο συγκεκριμένα στις 3 Μαΐου 2010, η Ελλάδα αιτήθηκε €80δισ από τις υπόλοιπες (15) χώρες του Ευρώ και €30δισ από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ). Την αίτηση συνόδευαν 3 συνημμένα μνημόνια:

- "Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής" (ΜΟΧΠ),
- "Τεχνικό Μνημόνιο Συνεννόησης" (ΤΜΣ) και
- "Μνημόνιο Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής" (ΣΠΟΠ).

Στις 8 Μαΐου 2010 εγκρίθηκε "Σύμβαση Δανειακής Διευκόλυνσης" ("Loan Facility Agreement") με τις χώρες του Ευρώ και "Διακανονισμός Χρηματοδότησης Αμέσου Ετοιμότητας" ("Stand-by Agreement") με το ΔΝΤ. Το σύνολο αυτών των συμφωνιών ονομάζεται συχνά για συντομία "Μνημόνιο".

Στη συνέχεια σχηματίστηκε ομάδα εκπροσώπων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (ΕΕ), της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ), γνωστή και ως "Τρόικα", η οποία ανά τρίμηνο αξιολογούσε την πρόοδο του προγράμματος εφαρμογής των όρων του "Μνημονίου" (ΜΟΧΠ και ΣΠΟΠ) και αποφάσιζε για την εκταμίευση της αντίστοιχης δόσης του δανείου.

3.1.2 ΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΑΝΑΓΚΑΣΑΝ ΤΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΝΑ ΛΑΒΕΙ ΜΕΤΡΑ ΣΥΣΤΑΛΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Τον Ιανουάριο του 2009 ο οίκος αξιολόγησης Standard & Poor's υποβάθμισε τη μακροπρόθεσμη πιστοληπτική ικανότητα της Ελλάδας από Α σε Α- αυξάνοντας το κόστος δανεισμού της χώρας. Το πραγματικό ετήσιο δημοσιονομικό έλλειμμα της τάξης του 15% για το 2009 σήμαινε ότι μέσα σε ένα χρόνο το δημόσιο χρέος αυξήθηκε από περίπου 110% σε πάνω από 125% ως ποσοστό του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος. Αυτό συνέβη διότι λόγω της διεθνούς οικονομικής κρίσης, αλλά και άλλων παραγόντων, υπήρχε στασιμότητα του ΑΕΠ και ύφεση ήδη από το 2008. Ως εκ τούτου το ετήσιο έλλειμμα απλά προστίθετο στο χρέος. Ο παρανομαστής (το ΑΕΠ) ήταν πλέον στάσιμος. Η τότε κυβέρνηση προσπάθησε να αποκρύψει τα δυσάρεστα αυτά δεδομένα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τις διεθνείς χρηματαγορές. Η προσπάθεια αυτή ήταν ωστόσο μάταιη αφού υπήρχαν δημοσιευμένοι κι άλλοι δείκτες (π.χ. στοιχεία της ΤτΕ) που απεικόνιζαν ξεκάθαρα την έκταση του προβλήματος. Επιπλέον στις 8 Δεκεμβρίου ο οίκος Fitch υποβάθμισε για δεύτερη φορά την ελληνική οικονομία στο επίπεδο BBB+ και ακολούθησε και τρίτη υποβάθμιση στις 23 Δεκεμβρίου, αυτή την φορά από τον οίκο Moody's. Έτσι η ελληνική κυβέρνηση πιεζόμενη και από τους υπόλοιπους εταίρους της Ε.Ε έλαβε μέτρα συσταλτικής δημοσιονομικής πολιτικής.

3.2 ΜΕΤΡΑ ΣΥΣΤΑΛΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΟΥ ΕΦΑΡΜΟΣΤΗΚΑΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2009-2014.

Λόγο του ότι η ελληνική κυβέρνηση, όπως είπαμε και παραπάνω, ήθελε να αντιστρέψει γρήγορα το κλίμα που επικρατούσε στις αγορές για την ελληνική οικονομία, τα πρώτα μέτρα ανακοινώθηκαν και λήφθηκαν στις 3 Μαΐου.

Πιο συγκεκριμένα τα μέτρα που λήφθηκαν ήταν τα εξής:

- Μείωση 30% στα δώρα Χριστουγέννων, Πάσχα, αδειάς.
- Μείωση 12% σε όλα τα επιδόματα του Δημοσίου.
- Μείωση 7% στις αποδοχές υπαλλήλων ΔΕΚΟ, ΟΤΑ.
- Αύξηση ΦΠΑ από 4,5 στο 5%, από 9 στο 10%, από 19 στο 21%.
- Αύξηση 15% στον φόρο της βενζίνης.
- Επιβολή επιπλέον 10% έως 30% στους (ήδη υπάρχοντες) φόρους εισαγωγής επί της αξίας των περισσότερων εισαγόμενων αυτοκινήτων.
- Επαναφορά τεκμηρίων διαβίωσης σε όλα ανεξαιρέτως τα αυτοκίνητα (είχαν καταργηθεί τον Σεπτέμβριο του 2003), ακόμα και στα μικρότερου κυβισμού.
- Επέκταση των τεκμηρίων διαβίωσης σε όλα ανεξαιρέτως τα ακίνητα, ακόμα και στα μικρότερα.

ΜΝΗΜΟΝΙΟ 1

Η Ελλάδα όμως δεν κατάφερε να βελτιώσει την θέση της στις διεθνείς αγορές παρά την λήψη των παραπάνω μέτρων, με αποτέλεσμα ενάμιση μήνα αργότερα να προσφύγει στην βοήθεια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής

Κεντρικής Τράπεζας, που συγκρότησαν από κοινού μηχανισμό βοήθειας όπως είπαμε παραπάνω. Κατά αυτόν το τρόπο εφαρμόστηκε στη χώρα μας το πρώτο Μνημόνιο και τα μέτρα ανακοινώθηκαν στις 2 Μαΐου.

Το συνολικό ύψος των πρόσθετων μέτρων στη διάρκεια 2,4 ετών (2010-2012) ανήλθε σε 40,6 δις ενώ το ύψος των μέτρων σε ετήσια βάση έφτασε τα 16,9 δις. Κατά τη διάρκεια του πρώτου μνημονίου δεν υπήρξε καμία συμφωνία σε σχέση με τα πρωτογενή πλεονάσματα που θα έπρεπε να πετύχει η ελληνική κυβέρνηση, ούτε κάποια δέσμευση για αναδιάρθρωση χρέους.

Πιο συγκεκριμένα τα μέτρα που λήφθηκαν με το πρώτο μνημόνιο ήταν τα εξής:

Γενικά Μέτρα

Μηδενικές αυξήσεις στο σύνολο του δημόσιου τομέα και για το 2011.

Μείωση των αποδοχών στον ευρύτερο δημόσιο τομέα κατά 3%.

- N.3847/2010

Αντικατάσταση του 13ου και 14ου μισθού των δημοσίων υπαλλήλων με επίδομα 500 Ευρώ σε όλους όσους έχουν αποδοχές μέχρι 3.000 Ευρώ και πλήρης κατάργησή των δύο μισθών για μεγαλύτερες αποδοχές.

Αργότερα πραγματοποιήθηκε περαιτέρω μείωση του ποσού που αντικατέστησε τον 13ο και τον 14ο μισθού στα 400 ευρώ αντίστοιχα, για τους εργαζόμενους στο δημόσιο τομέα με μηνιαίες αποδοχές κάτω από 2.500 ευρώ.

Αντικατάσταση 13ης και 14ης σύνταξης με επίδομα 800 Ευρώ για συντάξεις ως 2500 Ευρώ.

Αύξηση του υψηλού συντελεστή ΦΠΑ από 21% σε 23%, του μεσαίου από 10% σε 11% (από 1η Ιουλίου 2010) και από 11% σε 13% (από 1η Ιανουαρίου 2011) και αντίστοιχα του χαμηλού στο 6,5% (από 1η Ιανουαρίου 2011).

Αύξηση στον ειδικό φόρο κατανάλωσης σε καύσιμα, τσιγάρα και ποτά κατά 10%

Αύξηση στις αντικειμενικές τιμές ακινήτων

Πρόσθεση ενός επιπλέον 10% στους φόρους εισαγωγής επί της αξίας των περισσότερων εισαγόμενων αυτοκινήτων.

Αντικατάσταση του επιδόματος ανεργίας με την «επιταγή επανένταξης» των ανέργων για την απασχόλησή τους από επιδοτούμενες επιχειρήσεις. Έτσι, αντί να ενισχύονται οι άνεργοι, οι επιχειρήσεις εξασφαλίζουν εργατικό δυναμικό εισπράττοντας το επίδομα ανεργίας τους.

Κατάργηση της ευνοϊκότερης ρύθμισης υπέρ των μισθωτών σε περίπτωση που ισχύουν ταυτόχρονα όροι διαφορετικών Συλλογικών Συμβάσεων. Δηλαδή, ο εργαζόμενος χάνει το δικαίωμα να απολαμβάνει τις ευνοϊκότερες ρυθμίσεις.

- N.3863/2010

Μείωση κατά 20% της αμοιβής της υπερεργασίας και κάθε μορφής υπερωριακής απασχόλησης.

Μείωση μέχρι και κατά 3/4 του χρόνου προειδοποίησης (από 24 σε 6 μήνες) της απόλυσης. Με την έγκαιρη προειδοποίηση δίνεται μόνο η μισή αποζημίωση, γεγονός που διευκολύνει τον εργοδότη να κάνει απολύσεις αφού αυτές «κοστίζουν» λιγότερο.

Επίσης οι ατομικές απολύσεις διευκολύνονται και γιατί ο εργοδότης μπορεί σε μεγαλύτερο, από πριν, χρονικό διάστημα να καταβάλει την αποζημίωση.

Αύξηση του ορίου ομαδικών απολύσεων. Από 4 σε 6 μηνιαίως για τις επιχειρήσεις από 20-150 εργαζόμενους. Από 2% στο 5% για τις επιχειρήσεις άνω των 150 εργαζομένων (το όριο του 2% ίσχυε για τις επιχειρήσεις άνω των 200 εργαζομένων).

· N.3871/2010

Η κυβέρνηση απαγόρευσε οποιαδήποτε μισθολογική αύξηση μέσω ΟΜΕΔ, για την περίοδο 2010-2012, που ήταν μεγαλύτερη της αύξησης που όριζε η Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας (ΕΓΣΣΕ) στην ίδια περίοδο. Χαρακτηριστικό είναι ότι επειδή η ΕΓΣΣΕ για το 2010 δεν προέβλεπε καμία αύξηση, η απαγόρευση αυτή σήμαινε πάγωμα των μισθών.

· N.3899/2010

Επέκταση της δοκιμαστικής περιόδου από τους δύο στους 12 μήνες για τους εργαζόμενους ιδιωτικού τομέα. Σε περίπτωση απόλυσης εντός της περιόδου αυτής ή με τη λήξη της ο εργαζόμενος δε δικαιούται αποζημίωση. Έτσι ο εργοδότης μπορεί να εκμεταλλεύεται έναν εργαζόμενο επί ένα χρόνο και να τον απολύσει αμέσως μετά καθώς η απόλυση δεν κοστίζει. Το μέτρο αυτό διευκολύνει την ανακύκλωση φθηνού εργατικού δυναμικού.

Επέκταση της ανώτατης διάρκειας «δανεισμού» εργαζομένων από τους 18 στους 36 μήνες.

Επέκταση της ανώτατης διάρκειας της επιβαλλόμενης εκ περιτροπής εργασίας από 6 σε 9 μήνες ανά έτος. Ο εργοδότης έχει τη δυνατότητα να επιβάλει στους εργαζόμενους για ακόμα μεγαλύτερο χρονικό διάστημα μείωση των μερών και των ωρών εργασίας. Αυτό σημαίνει μειωμένες αποδοχές για τους εργαζόμενους και μεγαλύτερα κέρδη για τους εργοδότες καθώς προσαρμόζουν απόλυτα το εργατικό δυναμικό στις ανάγκες της παραγωγής.

Κατάργηση της προσαύξησης στο ωρομίσθιο της μερικής απασχόλησης σε περίπτωση υπερωρίας και απασχόλησης με εβδομαδιαία εργασία κάτω των 20 ωρών.

Εισαγωγή των ειδικών επιχειρησιακών ΣΣΕ για το χτύπημα του κατώτατου κλαδικού μισθού. Ήταν η πρώτη απόπειρα να επιβάλλεται μείωση των αποδοχών κάτω από τα όρια που προέβλεπαν οι κλαδικές και ομοιοεπαγγελματικές συμβάσεις.

Επιβολή μηδενικών αυξήσεων στο σύνολο του δημόσιου τομέα.

Μείωση κατά 10% των αποδοχών στις ΔΕΚΟ για όσους αμείβονται με αποδοχές άνω των 1.800 ευρώ μηνιαίως.

Επιβολή μετατάξεων στις ΔΕΚΟ χωρίς τη διατήρηση των δικαιωμάτων της προηγούμενης θέσης απασχόλησης. Αυτό σημαίνει ότι ο εργαζόμενος δε δικαιούται να διατηρήσει τα μισθολογικά και ασφαλιστικά δικαιώματα της προηγούμενης θέσης τους σε περίπτωση που είναι καλύτερα από αυτά της νέας θέσης.

Περιορισμός κατά 15% στις προσλήψεις συμβασιούχων ορισμένου χρόνου και έργου στο Δημόσιο, σε σχέση με το 2010.

Μείωση κατά 10% των αποδοχών των εργαζομένων στον όμιλο της ΑΤΕ όσων υπερβαίνουν τα 1.800 ευρώ μηνιαίως.

· N.3979/2011

Ο εβδομαδιαίος χρόνος εργασίας στο Δημόσιο ορίζεται στις 40 ώρες και μάλιστα χωρίς αντίστοιχη αύξηση του μισθού. Αυτό σημαίνει αύξηση του απλήρωτου χρόνου εργασίας από 2,5 μέχρι και 10 ώρες τη βδομάδα σε ορισμένες ειδικότητες.

. N.3986/2011

Επέκταση της ανώτατης διάρκειας των συμβάσεων ορισμένου χρόνου μετά από 3 διαδοχικές ανανεώσεις από τους 24 στους 36 μήνες. Έτσι ο εργοδότης έχει τη δυνατότητα να κρατά για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα ομήρους τους εργαζόμενους χωρίς να υποχρεούται να τους απασχολεί με συμβάσεις αορίστου χρόνου.

Ακόμα και ο παραπάνω περιορισμός των 36 μηνών αίρεται με το μέτρο που δικαιολογεί την χωρίς όρια δυνατότητα ανανέωσης των συμβάσεων ορισμένου χρόνου σε περίπτωση που ο εργοδότης επικαλεστεί δήθεν «αντικειμενικούς λόγους».

Ενίσχυση της διευθέτησης του χρόνου εργασίας. Δίνεται η δυνατότητα στον εργοδότη να αυξάνει τον ημερήσιο χρόνο εργασίας, πέραν του 8ωρου, για διάστημα έξι μηνών ανά έτος (αντί για τέσσερις που ήταν πριν). Αυτός ο χρόνος δεν αμείβεται ως υπερωρία.

Εισαγωγή του καθεστώτος της εργασιακής εφεδρείας στο δημόσιο τομέα με καταβολή του 60% του βασικού μισθού για το πλεονάζον προσωπικό.

Ορίζεται ότι μέχρι το 2015 θα προσλαμβάνεται στο Δημόσιο μόλις ένας εργαζόμενος για κάθε πέντε που αποχωρούν. Το μέτρο αυτό είναι συνέχεια προηγούμενων, υπηρετεί το στόχο δραματικής μείωσης του προσωπικού και οδηγεί στην εντατικοποίηση της εργασίας. Να σημειωθεί πως παρά τις αποχωρήσεις δεν έχουν γίνει ούτε αυτές οι λίγες προσλήψεις μέχρι τώρα.

Περιορισμός των προσλήψεων με σύμβαση ορισμένου χρόνου και έργου στο Δημόσιο κατά 50% για το 2011 και κατά 10% για την περίοδο 2012-15.

Μείωση της επιδότησης των ανέργων σε 450 ημερήσια επιδόματα ανά 4ετία από το 2011 και σε 400 από το 2012-15. Αυτό σημαίνει περιορισμός του δικαιώματος λήψης του επιδόματος ανεργίας.

. N.4024/2011

Εισαγωγή της «προσυνταξιοδοτικής διαθεσιμότητας» με το 60% του βασικού μισθού. Και αυτό το μέτρο εξυπηρετεί τη μείωση του προσωπικού.

Ένταξη στο καθεστώς της εργασιακής εφεδρείας των εργαζομένων που απασχολούνται στο Δημόσιο με συμβάσεις ιδιωτικού δικαίου. Μετά το τέλος της εφεδρείας απολύονται χωρίς αποζημίωση.

Εισαγωγή του νέου μισθολογίου στο Δημόσιο από 1 Νοέμβρη 2011. Οδήγησε στην τεράστια μείωση των μισθών (σε πολλές περιπτώσεις ξεπέρασε το 50%). Συνδέει το μισθό με το βαθμό, ο οποίος δίνεται αφού ο υπάλληλος «αξιολογηθεί». Σε περίπτωση αρνητικής «αξιολόγησης» παραμένει στον ίδιο βαθμό και στερείται την αύξηση.

ΜΕΤΡΑ ΠΟΥ ΕΦΕΡΕ ΤΟ ΜΕΣΟΠΡΟΘΕΣΜΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ 2012-2015.

Το 2011 η δυσaréσκεια στην κοινωνία από την μεγάλη οικονομική ύφεση ήταν έντονη. Η πραγματική οικονομία εξακολούθησε να επιδεινώνεται με συνέχιση του αποκαλούμενου κύματος λουκέτων στην αγορά και την ανεργία να συνεχίζει να καλπάζει φτάνοντας τον Μάρτιο σε ποσοστό 16,2%. Στα μέσα Ιουνίου ήρθαν στο φως στοιχεία που έδειχναν μεγάλη

απόκλιση της ελληνικής οικονομίας από τους στόχους και σημαντική υστέρηση εσόδων. Κατά αυτόν τον τρόπο το μεσοπρόθεσμο προέβλεπε μία σειρά από μέτρα για τον περιορισμό των δαπανών και αύξησης των εσόδων. Περιορίστηκαν οι μισθολογικές και λειτουργικές δαπάνες και προστέθηκαν νέα φορολογικά μέτρα.

Τα μέτρα που εμπεριείχε χωρίζονταν σε εργασιακά και φορολογικά.

Στα φορολογικά μέτρα του μεσοπρόθεσμου περιλαμβάνονταν τα εξής:

- Αλλαγή φορολογικής κλίμακας με επιβάρυνση σε όλους όσους δηλώνουν εισόδημα πάνω από 8.000 Ευρώ.
- Έκτατη εισφορά για όλους όσους έχουν εισόδημα πάνω από 12.000 Ευρώ.
- Μετάβαση σε ανώτερη κλίμακα ΦΠΑ προϊόντων και υπηρεσιών εστίασης.
- Επιβολή κλιμακωτής αντικειμενικής δαπάνης κατοικίας.
- Επιβολή ετήσιου τέλους για τους ελεύθερους επαγγελματίες και τους επιτηδευματίες.
- Επιβολή ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης για την καταπολέμηση της ανεργίας ύψους 2%.
- Επιβολή Ειδικής Εισφοράς Συνταξιούχων Επικουρικής Ασφάλισης που θα παρακρατείται μηνιαία.
- Αύξηση του ποσοστού παρακράτησης ΛΑΦΚΑ σε όλες τις συντάξεις άνω των 1450 ευρώ, από 4% έως 10% που ίσχυε μέχρι τότε, σε 6% έως 14%.

Στα εργασιακά υπήρξαν επίσης σημαντικές αλλαγές.

- Θεσπίστηκε μέτρο εργασιακής εφεδρείας για οργανισμούς που καταργήθηκαν.
- Όσοι είχαν προσληφθεί χωρίς επαγγελματική εμπειρία θα αμείβονται με μισθό χαμηλότερο κατά 20% από το όριο της Εθνικής Συλλογικής Σύμβασης.
- Η διάρκεια των συμβάσεων ορισμένου χρόνου πηγαίνει από τα 2 στα 3 χρόνια.

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

Μέσα στον Ιούλιο υπήρξε σύνοδος κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα χρέους της Ελλάδας αλλά και να εξευρεθούν τρόποι θωράκισης του Ευρώ απέναντι σε κερδοσκοπικές επιθέσεις. Η σύνοδος κορυφής κατέληξε την 21η Ιουλίου σε συμφωνία νέας δανειοδότησης της Ελλάδας. Η συμφωνία περιλάμβανε νέο δάνειο για την χώρα ύψους 158 δις Ευρώ. Από αυτά τα 109 δις θα προέρχονταν από την ΕΕ και το ΔΝΤ (49 δις από αυτά είναι το υπόλοιπο από το πρώτο πακέτο διάσωσης), 37 δις από τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα, ενώ άλλα 12 δις θα προέρχονταν από την επαναγορά ομολόγων. Ακόμη προβλέπεται η επιμήκυνση από 15 έως και 30 χρόνια των ομολόγων που λήγουν από το άμεσο διάστημα έως το 2020. Μετά την ανακοίνωση της συμφωνίας οι οίκοι αξιολόγησης Fitch και Moody's υποβάθμισαν την Ελλάδα σε καθεστώς περιορισμένης χρεοκοπίας. Σύντομα όμως το κλίμα αισιοδοξίας μεταστράφηκε όταν παρουσιάστηκαν προβλήματα με κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έδειξαν απροθυμία να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα χωρίς εγγυήσεις. Στο τέλος Αυγούστου ανακοινώθηκε πως η οικονομία της Ελλάδας βρισκόταν εκτός στόχων, καθώς υπήρχε μεγάλη υστέρηση εσόδων και αύξηση δαπανών. Η κατάσταση αυτή συνεπικουρούμενη και από την απειλή της τρόικας για την μη καταβολή της έκτης δόσης του δανείου του πρώτου πακέτου διάσωσης, οδήγησε την κυβέρνηση σε μία σειρά έκτακτων συμπληρωματικών μέτρων τα οποία ανακοινώθηκαν κατά τη διάρκεια του Σεπτεμβρίου. Στα μέτρα που ανακοινώθηκαν περιλαμβάνονταν τα εξής:

- Διεύρυνση του μέτρου της εργασιακής εφεδρείας και σε οργανισμούς που δεν καταργούνται.
- Νέος έκτακτος φόρος στις κατοικίες που θα καταβάλλεται μέσω του λογαριασμού της ΔΕΗ.
- Περικοπή συντάξεων και μεγάλες περικοπές στο εφάπαξ.
- Νέες περικοπές μισθών στο δημόσιο και εφαρμογή ενιαίου μισθολογίου.
- Μείωση του αφορολόγητου ορίου από τις 8.000€ στις 5.000€.
- Άνοιγμα όλων των κλειστών επαγγελματιών.

ΜΝΗΜΟΝΙΟ 2 ΚΑΙ ΜΕΣΟΠΡΟΘΕΣΜΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ 2013-2016

Κατά το δεύτερο Μνημόνιο (διάρκειας 2,6 ετών) το ύψος των πρόσθετων μέτρων άγγιξε τα 25,2 δις κατανεμημένων σε 9,7 δις σε ετήσια βάση. Και πάλι καμία συμφωνία δεν έγινε σε σχέση με τα πρωτογενή πλεονάσματα ή την αναδιάρθρωση του χρέους, με εξαίρεση το PSI .

Πιο συγκεκριμένα τα νέα μέτρα που συνόδευσαν την νέα δανειακή σύμβαση (το μνημόνιο 2) εγκρίθηκαν από την Κυβέρνηση στις 10 Φεβρουαρίου 2012 και περιλαμβάνουν τα εξής:

- Μείωση κατά 22% του κατώτατου μισθού σε όλα τα κλιμάκια του βασικού μισθού (από 751€ σε 586€) και 32% στους νεοεισερχόμενους μέχρι 25 ετών.
- Κατάργηση 150.000 θέσεων εργασίας από το δημόσιο τομέα έως το 2015, εκ των οποίων 15.000 μέσα στο 2012.
- Ατομικές ή επιχειρησιακές συμβάσεις εργασίας αντί για τις κλαδικές
- Περικοπές συντάξεων, επιδομάτων, δαπανών υγείας, άμυνας, λειτουργιών του Κράτους και εκλογών.
- Κατάργηση των Οργανισμών Εργατικής Κατοικίας και Εστίας.
- Αύξηση αντικειμενικών αξιών και ενοποίηση φόρων στα ακίνητα.
- Πλήρες άνοιγμα 20 κλειστών επαγγελματιών.
- Αύξηση των εισιτηρίων στις Αστικές Συγκοινωνίες και στον ΟΣΕ κατά 25%.
- Κλείσιμο 200 εφοριών, κατάργηση φοροαπαλλαγών και χαμηλού ΦΠΑ στα νησιά.
- Αύξηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης κατά 2 έτη, από 1-1-2013.
- Μείωση στις συντάξεις από 5 έως και 15%, από τα 1.000 ευρώ και άνω.
- Μειώσεις στο εφάπαξ έως 83% .
- Κατάργηση της καθολικότητας της Εθνικής Γενικής Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας.
- Κατάργηση των Δώρων Χριστουγέννων και Πάσχα, όπως και των επιδομάτων αδειάς για τους δημοσίους υπαλλήλους και συνταξιούχους.
- Μείωση χρόνου προειδοποίησης για απολύσεις σε 4 αντί 6 μήνες.
- Περικοπές στα ειδικά μισθολόγια.
- Ένταξη στο ενιαίο μισθολόγιο των εργαζομένων στις ΔΕΚΟ.
- Εφαρμογή διαθεσιμότητας ενός έτους, με μειωμένο μισθό σε μόνιμους υπαλλήλους του δημοσίου, οι θέσεις των οποίων καταργούνται.
- Κατάργηση των πολυάριθμων οικογενειακών επιδομάτων και αντικατάστασής τους από το ενιαίο επίδομα στήριξης τέκνων.
- Αύξηση φόρου στο υγραέριο κίνησης κατά 23 λεπτά.
- Εισαγωγή έκτακτης εισφοράς στα φωτοβολταϊκά.
- Αντίτιμο 25 ευρώ για εισαγωγή σε νοσοκομείο.

Τέλος όλα τα παραπάνω ήταν τα μέτρα που λήφθηκαν την περίοδο 2009-2014.

3.3 ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΜΕΤΡΩΝ ΣΥΣΤΑΛΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σε αυτό το κομμάτι θα δούμε πως τα μέτρα συσταλτικής δημοσιονομικής πολιτικής επηρέασαν την ελληνική οικονομία και τι αντίκτυπο είχαν αυτά στην κοινωνία.

Αρχικά όμως ας δούμε πως ήταν το ελληνικό χρέος της γενικής κυβέρνησης πριν τη λήψη των παραπάνω μέτρων και πώς διαμορφώθηκε μετά την εφαρμογή τους.

3.3.1 ΧΡΕΟΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Ως χρέος της Γενικής Κυβέρνησης (ή Δημόσιο χρέος) το σύνολο των οφειλών σε χρηματικές μονάδες του ευρύτερου δημοσίου τομέα. Το δημόσιο χρέος αυξάνεται από έτος σε έτος κατά το ποσό που ο ετήσιος κρατικός προϋπολογισμός παρουσιάζει έλλειμμα , ή αντιστρόφως

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ονομ. Αξία Υπόλ. Χρέους*	225.551	239.857	264.659	300.876	330.372	356.003	304.814	319.215	317.117

μειώνεται κατά το ποσό που παρουσιάζει πλεόνασμα.

*Το 2012 πραγματοποιήθηκε μείωση του δημοσίου χρέους στο πλαίσιο ανταλλαγής ομολόγων PSI.

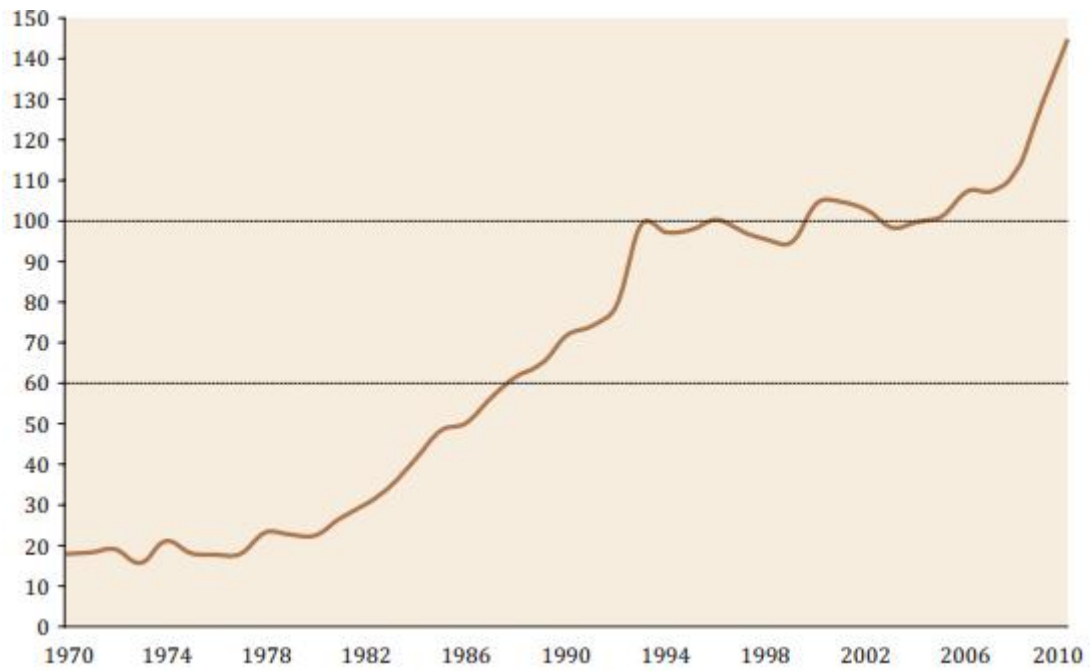
Η εξέλιξη του Ελληνικού Δημοσίου χρέους.

Χρέος x ΑΕΠ %.	103,5	103.1	109.4	126.7	146.2	172.0	159.4*	177.0	178.6
----------------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	--------	-------	-------

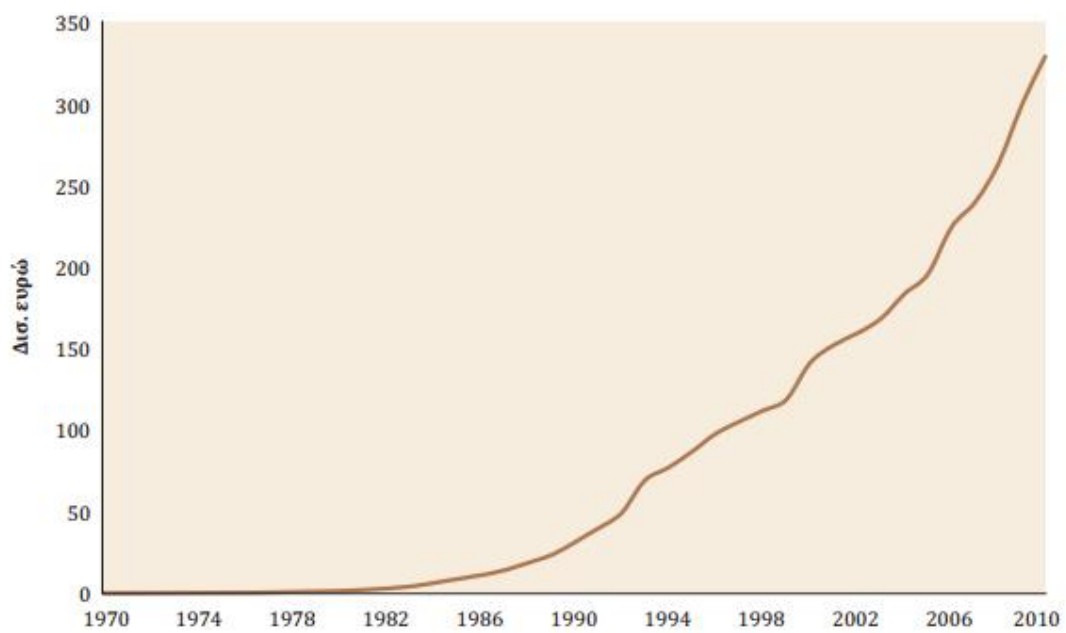
*Σε εκατομμύρια ευρώ.

Όπως βλέπουμε στους δύο παραπάνω πίνακες το χρέος της χώρας μας άρχισε να μεγαλώνει από το 2008 και μετά. Το 2007 βρισκόταν στο 103,1% του ΑΕΠ, ενώ μετά την εφαρμογή των μέτρων συσταλτικής δημοσιονομικής πολιτικής και ελέω της οικονομικής κρίσης έφτασε σε διάστημα τεσσάρων χρόνων (το 2011 δηλαδή) τα 356.003.000.000 ευρώ, περίπου στο 172% του ΑΕΠ της χώρας που είναι μέχρι και σήμερα η υψηλότερη τιμή του. Το 2012 παρουσίασε μείωση κατά 41 δις. ευρώ (περίπου) στο πλαίσιο ανταλλαγής ομολόγων, ενώ το 2013 παρουσίασε ξανά αύξηση και έφτασε τα 319.215.000.000 ευρώ και τέλος να καταλήξει το 2014 στα 317.117.000.000 ευρώ.

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΧΡΕΟΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΣΕ ΔΙΣΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ €.

Βλέποντας τα παραπάνω διαγράμματα μπορούμε να διαπιστώσουμε πως τα τελευταία 40 χρόνια ο λόγος του Δημοσίου χρέους προς το ΑΕΠ αυξήθηκε από 20% το 1970, στο 145% το 2010. Ειδικότερα ο λόγος αυτός άρχισε να αυξάνεται σημαντικά μετά το 1981 φτάνοντας το 1994 το 100%. Στη συνέχεια τα προγράμματα δημοσιονομικής προσαρμογής που υιοθετήθηκαν προκειμένου η χώρα να μπορέσει να ικανοποιήσει τα κριτήρια εισόδου στην ΟΝΕ και σε συνδυασμό με τους υψηλούς ρυθμούς οικονομικής μεγέθυνσης συνέβαλαν στη σταθεροποίηση του χρέους στο 100% του ΑΕΠ.

Ωστόσο το 2007 ξεκίνησε να καταγράφεται μια εκ νέου αλματώδης αύξηση του χρέους, η οποία οδήγησε τον λόγο του χρέους προς ΑΕΠ σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα όπως θα δούμε παρακάτω. Πιο συγκεκριμένα το 2007 βρισκόταν στο 103,1% του ΑΕΠ και μετά την εφαρμογή των μέτρων συσταλτικής δημοσιονομικής πολιτικής έφτασε εν έτη 2014 το 178,6% του ΑΕΠ.

Οι κύριες αιτίες διόγκωσης του χρέους ήταν δύο. Αρχικά μετά την είσοδο της χώρας στην ΟΝΕ δημιουργήθηκε μια γενικότερη ευφορία στην οικονομία καθώς πλέον η χώρα είχε πρόσβαση σε φθινό δανεισμό. Οι ελληνικές κυβερνήσεις εκμεταλλεύτηκαν τα βραχυπρόθεσμα οφέλη που προέκυψαν από την πρόσβαση στις διεθνείς αγορές και επιδόθηκαν έτσι σε αυξανόμενο δανεισμό, αφήνοντας έτσι σε δεύτερη μοίρα την προσπάθεια που θα έπρεπε να είχε γίνει για αύξηση των φορολογικών εσόδων .

Έτσι από το 2007 και μετά καταγράφεται αύξηση των δανειακών αναγκών , η οποία οφείλεται τόσο στην επιδείνωση του πρωτογενούς ελλείμματος , όσο και στην αύξηση των χρεολυσίων. Η τελευταία μάλιστα, έχει να κάνει με το γεγονός ότι ορισμένοι μακροπρόθεσμοι τίτλοι όπου είχε δανειστεί η χώρα με την ένταξή της στην ΟΝΕ ξεκίνησαν να λήγουν μετά τα μέσα της δεκαετίας του 2000, αυξάνοντας κατ' αυτό το τρόπο το ποσό που έπρεπε να αποπληρωθεί το συγκεκριμένο αυτό διάστημα. Είναι αξιοσημείωτο ότι οι ακαθάριστες ανάγκες έφτασαν το 2009 λίγο πάνω από το 31% του ΑΕΠ.

Τέλος , το χρέος μετά το 2009 αυξήθηκε ακόμα περισσότερο καθώς υπήρξε καθίζηση των φορολογικών εσόδων λόγω της κάμψης της παραγωγής αλλά και στο ότι το κράτος έπρεπε να στηρίξει το χρηματοπιστωτικό σύστημα για να αποφευχθεί μια τυχόν κατάρρευση του και που θα ισοδυναμούσε με χρεοκοπία.

3.3.2 ΚΥΡΙΑ ΜΕΓΕΘΟΙ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ 2007-2014 (ΕΣΟΔΑ – ΔΑΠΑΝΕΣ).

Όμως ας δούμε πώς τα κύρια μεγέθη της γενικής κυβέρνησης διαμόρφωσαν το χρέος όλα αυτά τα χρόνια, αλλά και πως εξελίχθηκε τη περίοδο 2009-2014 .

Έσοδα

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ΕΣΟΔΑ	93.921	98.351	92.422	93.253	91.077	88.613	87.166	82.320
Φόροι στη Παρ. Και εισαγωγές	29.241	30.413	27.826	28.454	27.971	25.865	25.443	27.772
Φόροι στο Εισόδημα	19.199	19.640	20.292	18.682	19.102	20.680	18.934	17.227
Κοινων. Εισφορές	28.892	30.641	29.344	29.700	27.272	26.418	24.326	23.847
Λοιπά	10.898	12.379	11.723	11.701	11.427	10.671	12.130	9.364

Έσοδα								
Κεφαλ. Μεταβιβ.	5.691	5.278	3.237	4.716	5.305	4.979	6.333	4.110

*Τα ποσά είναι σε εκατομμύρια ευρώ

Έξοδα

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Συνολικές Δαπάνες	109.528	122.957	128.412	118.586	112.282	105.468	109.617	88.666
Πρωτογ. Δαπάνες*	99.059	111.304	116.440	105.347	97.215	95.725	102.341	81.677
Άλλες Δαπάνες	10.469	11.653	11.972	13.239	15.067	9.743	7.276	6.989

*Αφορούν : αμοιβές εξαρτημένης εργασίας, κοινωνικές παροχές προϊόντα, υπηρεσίες, επιδοτήσεις κλπ.

3.3.3 ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ισοζύγιο	-15.607	-24.606	-35.990	-25.333	-21.205	-16.855	-22.451	-6.346
ΧΡΕΟΣ	239.857	264.463	300.453	325.876	347.081	363.936	386.387	392.733

*Όλα τα ποσά είναι σε εκατομμύρια ευρώ.

ΣΕ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ ΑΕΠ

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ΕΣΟΔΑ	40,4%	40,6%	38,9%	41,3%	44%	46,3%	48,3%	46,4%
ΕΞΟΔΑ	47,1%	50,8%	54,1%	52,5%	54,2%	55,2%	60,8%	19,9%

Στον παραπάνω πίνακα βλέπουμε πως κινήθηκαν οι Δαπάνες και τα Έσοδα της γενικής κυβέρνησης από το 2007 κι έπειτα. Από το 2008 και μετά τα έσοδα άρχισαν σταδιακά να μειώνονται έως και το 2014. Από την άλλη βλέπουμε το 2008 και 2009 οι δαπάνες να αυξάνονται και τελικώς μετά την εφαρμογή των μέτρων συσταλτικής δημοσιονομικής πολιτικής να μειώνονται σταδιακά από το 2009 έως και το 2014. Η παραπάνω πτώση των εσόδων οφείλεται κυρίως στην συνεχόμενη πτώση του ποσού των εισροών από κοινωνικές εισφορές, εισπραττόμενους φόρους, αλλά και γενικώς στην συρρίκνωση της ελληνικής οικονομίας.

3.3.4 ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών αποτελείται από :

1. Το εμπορικό Ισοζύγιο, που περιλαμβάνει τις εισαγωγές και εξαγωγές που πραγματοποιήθηκαν στην οικονομία κατά τη διάρκεια του έτους.
2. Το ισοζύγιο υπηρεσιών, που έγιναν μεταξύ κατοίκων της Ελλάδας και μη κατοίκων της χώρας με αντικείμενο την μεταξύ τους παροχή υπηρεσιών.
3. Το ισοζύγιο εισοδημάτων, το οποίο περιλαμβάνει τις εισπράξεις και πληρωμές που έγιναν μεταξύ κατοίκων και μη κατοίκων της χώρας και αφορούν εισοδήματα που είτε έχουν προκύψει από κάποια εργασία, είτε από τόκους, είτε από δάνεια ή λοιπές επενδύσεις.
4. Το ισοζύγιο τρεχουσών μεταβιβάσεων, το οποίο περιλαμβάνει τις εισπράξεις και τις πληρωμές μεταξύ κατοίκων και μη κατοίκων και οι οποίες δεν συνδέονται με επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου. Πιο συγκεκριμένα περιλαμβάνει ένα μέρος των μεταβιβάσεων (εισπράξεων) από το κοινοτικό προϋπολογισμό της Ε.Ε στην γενική κυβέρνηση και από την άλλη, την συνεισφορά (πληρωμές) της Ελλάδας στον κοινοτικό προϋπολογισμό.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ισοζύγιο Τρεχ. Συναλ.*	-32.602,2	-34.979,6	-25.818,7	-22.506	-20.633,5	-4.615	1.088	1.592,9

*Σε εκατομμύρια ευρώ

3.3.4.1 Εμπορικό Ισοζύγιο

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Εμπορικό Ισοζύγιο	-41.499,3	-44.048,8	-30.767,3	-28.279,6	-27.229,1	-19.619	-17.229,4	-17.976,1

Εξαγωγές	17.445,5	19.812,9	15.318	17.081,5	20.230,6	22.020,6	22.534,8	23.647,5
Εισαγωγές	58.944,8	63.861,7	46.085,3	45.361	47.459,6	41.639,7	39.764,2	41.623,6

* Σε εκατομμύρια ευρώ.

Όπως βλέπουμε στον παραπάνω πίνακα το εμπορικό ισοζύγιο της ελληνικής οικονομίας, όλα τα έτη από το 2007 έως και το 2014 ήταν αρνητικό. Αυτό σημαίνει πως οι εισαγωγές προϊόντων από άλλες χώρες ήταν περισσότερες από τις εξαγωγές που πραγματοποιήθηκαν. Οι περισσότερες εισαγωγές αγαθών πραγματοποιήθηκαν το 2008 όπου ανήλθαν σε 63.861.700.000 ευρώ. Από την άλλη οι εξαγωγές μετά το 2009 όπου παρουσίασαν πτώση, άρχισαν σταδιακά να αυξάνονται πράγμα το οποίο μας αποδεικνύει την στροφή που έκανε η ελληνική οικονομία στον τομέα των εξαγωγών .

3.3.4.2 Ισοζύγιο Υπηρεσιών.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ισοζύγιο Υπηρεσιών.	16.591,7	17.135,6	12.640,2	13.248,5	14.629,6	15.138,9	16.978,9	19.744,5

Όπως βλέπουμε το ισοζύγιο υπηρεσιών για την ελληνική οικονομία έχει θετικό πρόσημο όλες τις χρονιές και παρά την πτώση που παρουσίασε το 2009, από το 2010 και μετά παρουσίασε συνεχόμενη αύξηση. Αυτό πρακτικά σημαίνει πως οι εισπράξεις των κατοίκων της χώρας ήταν περισσότερες από τις πληρωμές, στις συναλλαγές που είχαν με κατοίκους άλλων χωρών.

3.3.4.3 Ισοζύγιο Εισοδημάτων.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ισοζύγιο Εισοδημάτων.	-9.285,8	-10.643	-8.984,3	-7.673,8	-8.594,8	-1.566,4	-3.127,2	-2.894,2
Εισπράξεις	4.558,5	5.573,2	4.282,9	4.009,3	3.322,1	3.832,2	3.423	3.414,7
Πληρωμές	13.844,3	16.216,2	13.267,2	11.683,1	11.916,9	5.398,6	6.550,2	6.308,9

3.3.4.4 Ισοζύγιο Τρεχουσών Μεταβιβάσεων.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ισοζύγιο Τρεχουσών Μεταβιβάσεων.	1.591,1	2.758,6	1.292,6	198,9	560,8	1.431,5	4.466,2	2.718,7

3.3.5 ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

	2010	2011	2012	2013	2014
ΑΕΠ	226.031	207.029	191.204	180.389	177.559
Επενδύσεις	39.056 (17,3%)	31.997 (15,4%)	22.744 (11,7%)	20.452 (11,2%)	20.721 (11,6%)
*Ιδιωτ. Τομέα	31.779	26.902	17.957	15.474	13.877
*Γεν. Κυβέρνησης	7.277	5.095	4.787	4.978	6.844
Αποταμίευση	11.724	11.098	18.072	15.959	13.184

Πηγή:ΕΛΣΤΑΤ

**Τα ποσά είναι σε εκατομμύρια ευρώ.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα οι επενδύσεις που πραγματοποιήθηκαν στην ελληνική οικονομία μετά το πέρας του 2010 παρουσιάζουν μεγάλη και συνεχόμενη πτώση. Πιο αναλυτικά το 2010 άγγιξαν τα 39.056.000.000 ευρώ και το 2011 έφτασαν τα 31.997.000.000 ευρώ, δηλαδή παρουσίασαν πτώση της τάξης του 10,1% μέσα σε ένα έτος. Ακόμη μεγαλύτερη όμως ήταν η πτώση από το 2011 στο 2012 καθώς μειώθηκαν κατά 29% .

Από την άλλη πλευρά βλέπουμε τις αποταμιεύσεις το 2012 να φτάνουν στην μεγαλύτερη τιμή τους (18.072.000.000 ευρώ) και σε συνδυασμό με τη πτώση του ποσού των επενδύσεων μπορούμε να καταλάβουμε εύκολα το κλίμα φόβου και αβεβαιότητας που υπήρχε το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα για τις προοπτικές της ελληνικής οικονομίας.

3.3.6 ΤΕΛΙΚΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΔΑΠΑΝΗ (ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ).

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Δαπάνη*	136.001	147.079	159.108	157.359	152.038	139.855	128.866	122.941	120.140
Μεταβολή	-	8%	8,1%	-1,1%	-3,4%	-8,1%	-7,9%	-4,6%	-2,3%

*Σε εκατομμύρια ευρώ.

Στο παραπάνω πίνακα βλέπουμε την τελική καταναλωτική δαπάνη των νοικοκυριών από το 2006 έως και το 2014. Μέχρι και το 2009 οι δαπάνες των νοικοκυριών αυξάνονταν συνεχώς , μετά όμως την εφαρμογή των μέτρων συσταλτικής δημοσιονομικής πολιτικής παρουσίασαν συνεχόμενη μείωση πράγμα που σημαίνει πως τα νοικοκυριά ξόδευαν όλο και λιγότερα χρήματα για να ικανοποιήσουν τις ανάγκες τους. Αυτό όμως έχει να κάνει και με τη μείωση του εισοδήματος τους αλλά και με την αύξηση της ανεργίας.

3.3.7 ΑΚΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΙΟΝ (ΑΕΠ).

Ως ΑΕΠ ορίζουμε την νέα αγοραία αξία των νέων τελικών αγαθών και υπηρεσιών που παρέχονται κατά τη διάρκεια μιας περιόδου μέσα στα όρια της επικράτειας της χώρας από συντελεστές που βρίσκονται στη χώρα ανεξάρτητα σε ποιούς ανήκουν (μόνιμους και μη μόνιμους κατοίκους της χώρας) οι συντελεστές παραγωγής.

Το ΑΕΠ για την ελληνική οικονομία εν' έτη 2008, τη χρονολογία πριν εφαρμοστούν δηλαδή τα μέτρα συσταλτικής δημοσιονομικής πολιτικής ξεπερνούσε τα 241.990.000.000 ευρώ .Εν έτη 2009 και με το ξεκίνημα της οικονομικής κρίσης, παρουσίασε μείωση και έφτασε τα 237.534.000.000 ευρώ. Μετά το έτος αυτό και μετά την εφαρμογή των μέτρων λιτότητας που εφαρμόστηκαν παρουσίασε συνεχόμενη πτώση και έφτασε το 2014 (στη μικρότερη τιμή του) τα 177.559.000.000 ευρώ .

Εξέλιξη του ΑΕΠ

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές *	241.990	237.534	226.031	207.029	191.204	180.389	177.559
Μεταβολή %	–	-1,9	-4,9	-8,4	-7,6	-6,6	-1,6

Πηγή : ΕΛΣΤΑΤ

*Σε εκατομμύρια ευρώ .

Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ ανά Περιφέρεια.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ΕΛΛΑΔΑ	21.386,00	20.324,00	18.643,00	17.311,00	16.451,00	15.982,00
Αττική	28.992,00	27.630,00	25.380,00	23.530,00	22.238,00	21.959,00
Αιγαίο	19.521,00	18.362,00	16.558,00	15.117,00	14.796,00	14.258,00
Βόρεια Ελ.	16.398,00	15.616,00	14.422,00	13.404,00	12.683,00	12.412,00
Κέντρ. Ελ.	16.903,00	16.025,00	14.705,00	13.864,00	13.248,00	13.152,00
Δυτική Ελ.	15.722,00	15.430,00	13.940,00	13.070,00	12.229,00	12.512,00
Στερεά Ελ.	19.552,00	18.631,00	17.663,00	16.510,00	15.383,00	14.858,00
Πελοπον.	16.802,00	16.009,00	14.942,00	14.066,00	13.497,00	13.125,00
Ιόνιο	20.153,00	19.106,00	16.633,00	15.621,00	14.686,00	14.213,00

Αυτή η μείωση του ΑΕΠ μπορούμε να πούμε πως οφείλεται σε δυο λόγους. Αρχικά η υψηλή φορολογία που εφαρμόστηκε με τα μέτρα συσταλτικής δημοσιονομικής πολιτικής και το κλίμα αβεβαιότητας που επικρατούσε στην ελληνική οικονομία λόγω της οικονομικής κρίσης που αντιμετώπιζε, ανάγκασαν πολλές επιχειρήσεις να μειώσουν τα λειτουργικά έξοδά τους για να καταφέρουν να επιβιώσουν. Για να τα καταφέρουν πραγματοποίησαν πολλές απολύσεις με αποτέλεσμα να αυξηθεί κατά πολύ η ανεργία. Επίσης πολλές εταιρίες-επιχειρήσεις έφυγαν από την ελληνική επικράτεια και μετακινήθηκαν σε γείτονες χώρες με αποτέλεσμα να αυξηθεί κι άλλο το ποσό των ανέργων. Επιπλέον μια άλλη αιτία μείωσης του ΑΕΠ μπορούμε να πούμε πως είναι και η μειωμένη ζήτηση καθώς όπως είδαμε και παραπάνω η δαπάνη των νοικοκυριών μειώθηκε σε μεγάλο βαθμό.

3.3.8 ΑΝΕΡΓΙΑ

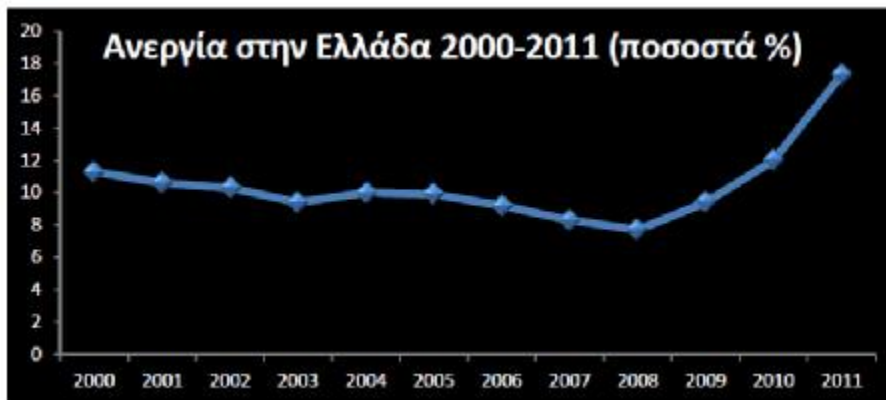
Ανεργία είναι η κατάσταση ενός ατόμου, που, ενώ είναι ικανό, πρόθυμο και διαθέσιμο να απασχοληθεί, δεν δύναται να βρει εργασία. Η ανεργία ορίζεται ως το πηλίκο των ανέργων μιας περιοχής προς το συνολικό εργατικό δυναμικό σε αυτήν και εκφράζεται ως ποσοστό επί τοις εκατό του εργατικού δυναμικού της συγκεκριμένης περιοχής, της οποίας το εργατικό δυναμικό συνίσταται από το άθροισμα των ατόμων που είναι άνεργα και απασχολούμενα στην συγκεκριμένη περιοχή. Το μέγεθος της ανεργίας μπορεί να μετρηθεί ως απόλυτο μέγεθος για παράδειγμα, χιλιάδες άνεργοι. Η σημασία όμως του αριθμού αυτού εξαρτάται από το μέγεθος του εργατικού δυναμικού. Γι' αυτό η ανεργία μετράται ως ποσοστό επί τοις εκατό (%) του εργατικού δυναμικού .

Ας παρακολουθήσουμε τώρα πως εξελίχθηκε το ποσοστό ανεργίας στην ελληνική επικράτεια πριν αλλά και μετά τη λήψη των μέτρων λιτότητας.

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΠΟΣΟΣΤΩΝ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η Ελλάδα από το 1950 μέχρι το 1970 πέτυχε υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης εξαιτίας των μεγάλων ξένων επενδύσεων που σημειώθηκαν στη χώρα. Η ανάπτυξη ήταν σημαντική και είχε ως αποτέλεσμα τη σημαντική βελτίωση του βιοτικού επιπέδου. Όμως στα μέσα της δεκαετίας του '70 η χώρα σημείωσε πτώση στα ποσοστά αύξησης του ΑΕΠ και στην παραγωγικότητα και αύξηση στις δαπάνες εργασίες.

Διάγραμμα Ποσοστών Ανεργίας

Όπως μπορούμε να δούμε στον παρακάτω πίνακα η οικονομική κρίση επηρέασε σημαντικά την εξέλιξη της ανεργίας στη χώρα μας τα τελευταία έτη και παρατηρήθηκε σημαντική άνοδος των ποσοστών ανεργίας. Το 2010, σύμφωνα με τα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας, οι άνεργοι ανέρχονταν σε 628.000 άτομα (κατά μέσο ετήσιο επίπεδο). Κατά το 2011 ο αριθμός των ανέργων αυξήθηκε σε 881.815 χιλιάδες. Κατά το Γ' Τρίμηνο του 2012 ο αριθμός των απασχολούμενων ανήλθε σε 3.739.018 άτομα και των ανέργων σε 1.195.118. Το ποσοστό ανεργίας ήταν 24,8%, έναντι 23,6% του προηγούμενου τριμήνου και 17,7% του αντίστοιχου τριμήνου 2011. Η απασχόληση μειώθηκε κατά 1,4% σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο και κατά 8,3% σε σχέση με το Γ' Τρίμηνο του 2011. Ο αριθμός των ανέργων αυξήθηκε κατά 5,3% σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο και κατά 40,2% σε σχέση με το Γ' Τρίμηνο του 2011.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΝΕΡΓΩΝ-ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	4.570.415	4.393.086	4.016.27	3.660.240	3.518.511	3.551.148
ΑΝΕΡΓΟΙ	489.543	639.442	881.815	1.195.118	1.330.405	1.274.419
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΗ ΕΝΕΡΓΟΙ	3.366.466	3.313.889	3.372.260	3.321.226	3.305.562	3.334.759
ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	9,7%	12,9%	18,5%	25,5%	27,8%	25,9%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Όπως βλέπουμε στον παραπάνω πίνακα ο αριθμός των ανέργων από το 2009 κι έπειτα παρουσιάζει συνεχόμενη αύξηση έως και το τέλος του 2013 που άγγιξε το ποσό των 1.330.405 ανέργων, που σημαίνει πως το ποσοστό ανεργίας έφτασε το 27,8 % . Αυτή η αύξηση του ποσοστού οφείλεται κυρίως στις παρά πολλές απολύσεις(για διάφορους λόγους) που πραγματοποιήθηκαν αυτά τα έτη .

Το ποσοστό Ανεργίας στις περιφέρειες της χώρας .

Ποσοστό Ανεργίας Α' τριμήνου	2008	2009	2010	2011	2012
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	8,3	9,3	11,7	15,9	22,6
Αν. Μακεδονία & Θράκη	9,5	10,6	14,2	18,0	22,7
Κεντρική Μακεδονία	8,7	9,5	12,4	17,5	24,7
Δυτική Μακεδονία	12,6	14,4	15,1	22,3	28,5
Ήπειρος	9,9	11,4	12,2	15,4	20,6
Θεσσαλία	8,2	8,8	11,3	14,3	20,4
Ιόνια Νησιά	11,7	14,1	20,4	20,3	15,9
Δυτική Ελλάδα	9,9	10,1	9,3	15,1	23,1
Στερεά Ελλάδα	8,9	10,7	11,7	16,1	24,5
Αττική	6,6	7,6	10,7	14,7	22,9
Πελοπόννησος	8,0	8,3	8,8	12,4	19,0
Βόρειο Αιγαίο	5,4	7,0	7,6	12,6	19,6
Νότιο Αιγαίο	15,5	16,9	18,9	24,3	13,9
Κρήτη	7,9	10,9	12,9	15,7	23,4

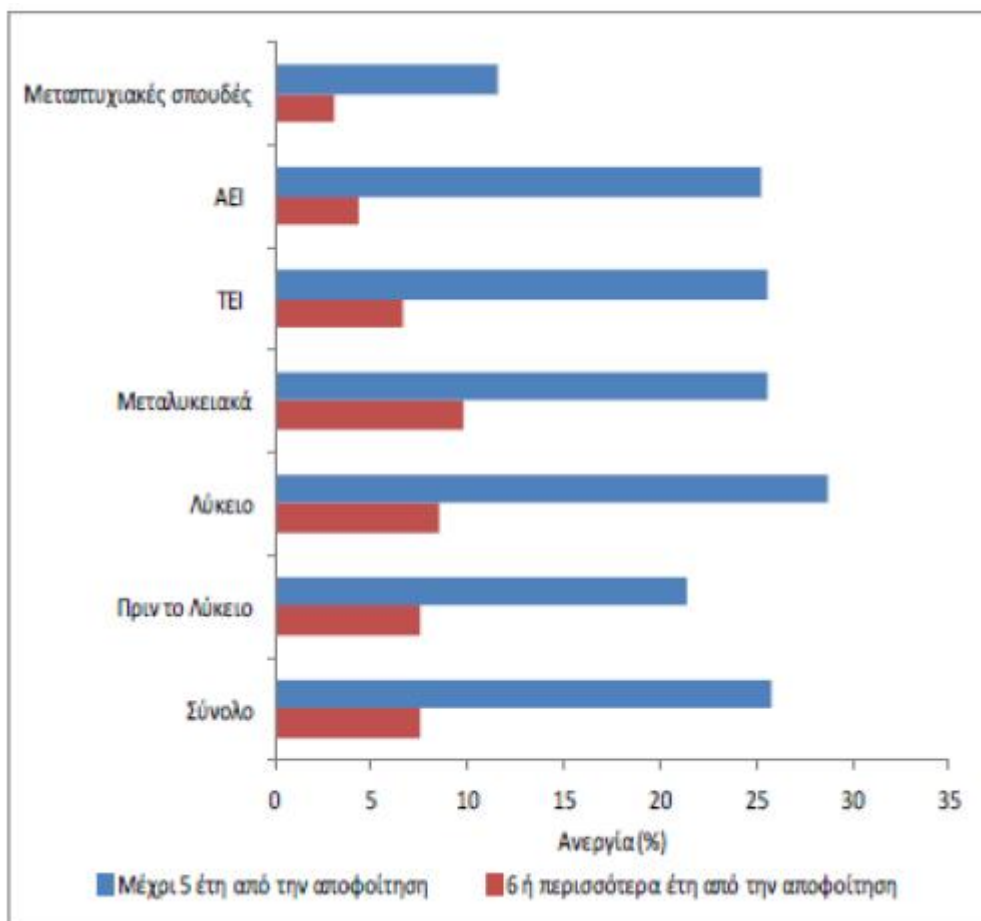
πηγή : ΕΛΣΤΑΤ

Όπως βλέπουμε παραπάνω, σε σχέση με το 2008 οι άνεργοι ποσοστιαία αυξάνονται σημαντικά περισσότερο από την μέση αύξηση της χώρας σε Βόρειο Αιγαίο, Αττική και Κρήτη. Σε Στερεά Ελλάδα, Πελοπόννησο, Ανατολική Μακεδονία και Θράκη οι ποσοστιαίες μεταβολές στην απασχόληση είναι μεγαλύτερες από την μέση της χώρας, ενώ στην Κεντρική Μακεδονία οι ποσοστιαίες μεταβολές τόσο στους άνεργους όσο και στους απασχολούμενους είναι μεγαλύτερες σε σχέση με αυτές της χώρας.

Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Η ανεργία μας πλήττει άτομα με διαφορετικό μορφωτικό επίπεδο, ιδιαίτερα την περίοδο που διανύουμε, όπου η οικονομική κρίση μαστίζει τη χώρα μας, αλλά και γενικότερα την Ευρώπη.

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος

Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΥΠΟΛΟΙΠΕΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ

Χώρες	2010	2011	2012	2013	2014
ΕΕ 28	9,6	9,7	10,5	10,9	10,2
Ευρωζώνη					
Αυστρία (AT)	4,8	4,6	4,9	5,4	5,6
Βέλγιο (BE)	8,3	7,2	7,6	8,4	8,5
Γαλλία (FR)	9,3	9,2	9,8	10,3	10,3
Γερμανία (DE)	7,0	5,8	5,4	5,2	5,0
Ελλάς (EL)	12,7	17,9	24,5	27,5	26,5
Εσθονία (EE)	16,7	12,3	10,0	8,6	7,4
Ιρλανδία (IE)	13,9	14,7	14,7	13,1	11,3
Ισπανία (ES)	19,9	21,4	24,8	26,1	24,5
Ιταλία (IT)	8,4	8,4	10,7	12,1	12,7
Κύπρος (CY)	6,3	7,9	11,9	15,9	16,1
Λετονία (LV)	19,5	16,2	15,0	11,9	10,8
Λιθουανία (LT)	17,8	15,4	13,4	11,8	10,7
Λουξεμβούργο (LU)	4,6	4,8	5,1	5,9	5,9
Μάλτα (MT)	6,9	6,4	6,3	6,4	5,9
Ολλανδία (NE)	5,0	5,0	5,8	7,3	7,4
Πορτογαλία (PT)	12,0	12,9	15,8	16,4	14,1
Σλοβακία (SK)	14,5	13,7	14,0	14,2	13,2
Σλοβενία (SL)	7,3	8,2	8,9	10,1	9,7
Φινλανδία (FI)	8,4	7,8	7,7	8,2	8,7
Εκτός Ευρωζώνης					
Βουλγαρία (BG)	10,3	11,3	12,3	13,0	11,4
Δανία (DK)	7,5	7,6	7,5	7,0	6,6
Ηνωμένο Βασίλειο (UK)	7,8	8,1	7,9	7,6	6,1
Κροατία (HR)	11,7	13,7	16,0	17,3	17,3
Ουγγαρία (HU)	11,2	11,0	11,0	10,2	7,7
Πολωνία (PL)	9,7	9,7	10,1	10,3	9,0
Ρουμανία (RO)	7,0	7,2	6,8	7,1	6,8
Σουηδία (SE)	8,6	7,8	8,0	8,0	7,9
Τσεχική Δημοκρατία (CZ)	7,3	6,7	7,0	7,0	6,1

Πηγή : Euro stat

Όπως βλέπουμε στον παραπάνω πίνακα η Ελλάδα έχει το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας απ' όλες τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης με ποσοστό 26,5% το 2014, ενώ ακολουθεί η Ισπανία με ποσοστό 24,5% την ίδια χρονολογία. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον όμως έχει ο ρυθμός αύξησης του ποσοστού καθώς στο τέλος του 2009 βρισκόταν στο 12,7% και το 2013 έφτασε το 27,5% (δηλαδή υπερδιπλασιάστηκε σε λιγότερο από 4 έτη) .

Η Ανεργία ανά φύλλο.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ΑΝΔΡΕΣ	7%	10%	15,1%	21,5%	24,5%	23,6%
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	13,3%	16,3%	21,5%	28,2%	31,3%	30,2%

Πηγή : ΕΛΣΤΑΤ

Όπως βλέπουμε στον παραπάνω πίνακα το ποσοστό ανεργίας για τις γυναίκες σε μόνιμη βάση είναι πολύ υψηλότερο από το ποσοστό ανεργίας των ανδρών. Ιδιαίτερα κατά την 5ετία 2009-2014 το ποσοστό ανεργίας από το 13,3% που ήταν το 2009 για τις γυναίκες εκτινάχθηκε στο 31,3% το 2013 , ενώ για τους άνδρες κατά την ίδια χρονολογία έφτασε το 24,5%.

Όπως είδαμε και παραπάνω και πιο συγκεκριμένα στο δεύτερο κεφάλαιο, κύριος στόχος των μέτρων αυτών ήταν η αύξηση των εσόδων και η μείωση των δαπανών της γενικής κυβέρνησης, με απώτερο σκοπό τη μείωση του χρέους του δημοσίου τομέα.

Για να επιτευχθεί η αύξηση των δημοσίων εσόδων όμως προϋπόθετε και αύξηση της Φορολογίας.

3.3.9 ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ

Πολλές ήταν και οι αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν στην φορολογία των φυσικών και νομικών προσώπων, με πιο σημαντική φυσικά την κατάργηση του Νόμου 2238/1994 και την εφαρμογή του νέου Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (ΚΦΕ) με αριθμό 4172/2013 που άρχισε να ισχύει από 01/01/2014.

Μια από τις πιο σημαντικές αλλαγές (ίσως η πιο σημαντική) είναι η κατάργηση της ενιαίας κλίμακας φορολόγησης. Πλέον όσοι είναι μισθωτοί – συνταξιούχοι , έχουν εισόδημα από ελευθέρια επαγγέλματα ή και από ενοίκια , αυτά φορολογούνται σε 3 διαφορετικές κλίμακες, με διαφορετικούς συντελεστές.

Ø Πλέον η κλίμακα φορολόγησης των Μισθωτών – Συνταξιούχων είναι η εξής:

22% για τα πρώτα 25.000 ευρώ

32% για τα επόμενα 17.000 ευρώ (25.001 – 42.000)

42% για τα επιπλέον ποσά (δηλαδή πάνω από 42.000).

Ωστόσο ο φόρος που προκύπτει μειώνεται :

α) Για εισόδημα μέχρι και 21.00 ευρώ κατά 2.100 ευρώ.

β) Για εισόδημα πάνω από 21.000 ευρώ το ποσό μείωσης των 2.100 ευρώ περιορίζεται κατά 100 ευρώ ανά 1.000 ευρώ εισοδήματος και μέχρι εξαντλήσεως του ποσού των 2.100 ευρώ.

Για παράδειγμα σε φορολογούμενο με εισόδημα 15.000 ευρώ, αναλογεί φόρος 3.300 ευρώ. Μετά την έκπτωση των 2.100 ευρώ ο τελικός φόρος θα ανέλθει στα 1.200 ευρώ.

Σε άλλο φορολογούμενο τώρα με εισόδημα 29.000 ευρώ, αναλογεί φόρος 6.780 ευρώ ($25.000 \times 0,22 + 4.000 \times 0,32$). Η έκπτωση φόρου στο ανωτέρω εισόδημα ανέρχεται στα 1300 ευρώ (2.100-800).

Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι όσοι έχουν εισόδημα που υπερβαίνει τα 42.000 ευρώ χάνουν εντελώς το αφορολόγητο, από την άλλη πλευρά όμως, όσοι έχουν εισόδημα έως 21.000 ευρώ το αφορολόγητο διευρύνθηκε από τις 5.000 στις 9.500 ευρώ.

Οι Ελεύθεροι Επαγγελματίες με τη σειρά τους πληρώνουν φόρο από το πρώτο ευρώ των εισοδημάτων τους, χωρίς αφορολόγητο και με συντελεστές από 26% – 33%, ενώ και τα Ενοίκια πλέον φορολογούνται και αυτά σε ξεχωριστή κλίμακα με συντελεστές 10% και 33%.

Το πρακτικό αποτέλεσμα για τους φορολογούμενους είναι μεγάλες επιβαρύνσεις για όσους είχαν μικρά εισοδήματα από ενοίκια.

Πιο συγκεκριμένα η φορολόγηση των εισοδημάτων από ενοίκια έχει 10% συντελεστή για εισοδήματα έως και 12.000 ευρώ και 33% για εισοδήματα άνω των 12.000 ευρώ το χρόνο. Χαμένοι από το νέο αυτό σύστημα φορολόγησης είναι οι ιδιοκτήτες ακινήτων που δεν έχουν άλλα εισοδήματα, αφού χάνουν το αφορολόγητο των 5.000 ευρώ και φορολογούνται από το πρώτο ευρώ.

Επίσης μια άλλη σημαντική αλλαγή που έφερε ο νέος ΚΦΕ έχει να κάνει με τις φοροαπαλλαγές.

Πλέον, ελάχιστες είναι αυτές που έχουν διατηρηθεί και οδηγούν σε μείωση φόρου κατά 10%.

Τόκοι στεγαστικών δανείων, ενοίκια κύριας κατοικίας και παιδιών που σπουδάζουν, δίδακτρα φροντιστηρίων και ασφάλιστρα ζωής δεν δίνουν πλέον έκπτωση φόρου καθώς καταργήθηκαν.

Εξακολουθούν να εκπίπτουν κατά ποσοστό 10% από τον φόρο εισοδήματος μόνο οι δαπάνες για νοσηλεία, ιατρικές επισκέψεις και εξετάσεις και αυτές μόνο κατά το μέρος που δεν καλύπτεται από τα ασφαλιστικά ταμεία.

ΟΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ ΠΟΥ ΕΦΕΡΕ Ο ΝΟΜΟΣ (ΚΑΤΑ ΑΡΘΡΟ) 4172/2013.

Ø Άρθρο 7

Μειώθηκαν σε τέσσερις (4) από έξι (6) οι κατηγορίες (πηγές) του εισοδήματος.

Σύμφωνα με το νέο ΚΦΕ, τα ακαθάριστα εισοδήματα διακρίνονται στις εξής κατηγορίες:

- α) εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις,
- β) εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα,
- γ) εισόδημα από κεφάλαιο και
- δ) εισόδημα από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου.

Ø Άρθρο 8

Αντικαταστήθηκαν οι έννοιες «διαχειριστική περίοδος» και «οικονομικό έτος» που χρησιμοποιούσε μέχρι τότε ο Ν. 2238/94, με το φορολογικό έτος, το οποίο ταυτίζεται κατά βάση με το ημερολογιακό έτος και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να υπερβαίνει τους δώδεκα μήνες.

Ø Άρθρο 11

Αυξήθηκε σε 3.000,00 ευρώ (από 2.900,00 ευρώ) το όριο του ετήσιου εισοδήματος που δεν πρέπει να υπερβαίνεται για να χαρακτηριστούν εξαρτώμενα μέλη (προστατευόμενα) τα άγαμα τέκνα, οι ανιόντες και τα ανήλικα ορφανά και από τους δύο γονείς.

Ø Άρθρο 13

Άλλαξε ο τρόπος υπολογισμού της αγοραίας αξίας της παραχώρησης αυτοκινήτου (οχήματος) από φυσικό ή νομικό πρόσωπο (με εξαίρεση τους φορείς γενικής κυβέρνησης), προς εργαζόμενο ή εταίρο ή μέτοχο η οποία υπολογίζεται στο 30% της σχετικής δαπάνης ή του μισθώματος (περιλαμβανομένων των τελών κυκλοφορίας, επισκευών και συντηρήσεως, καθώς και του σχετικού χρηματοδοτικού κόστους που αντιστοιχεί στην αγορά του οχήματος) που εγγράφει για το αυτοκίνητο (όχημα) ο εργοδότης ανάλογα με το εάν αποτελεί πάγιο στοιχείο της επιχείρησης ή αντικείμενο μίσθωσης. Σημειώνεται ότι ο παλιός ΚΦΕ προέβλεπε ποσοστά 15%, 25%, 30% επί της εργοστασιακής τιμολογιακής αξίας (ΕΤΑ) 15.000 - 22.000, 22.001 - 30.000 και άνω των 30.000 αντίστοιχα για το έτος πρώτης κυκλοφορίας .

Ø Άρθρο 22

Πλέον αναφέρονται δύο κατηγορίες δαπανών που δεν εκπίπτουν από τα ακαθάριστα έσοδα και διακρίνονται :

- α) σε αυτές που δεν εκπίπτουν λόγω του είδους της δαπάνης και
- β) σε αυτές που υπερβαίνουν τα τιθέμενα από το σχετικό άρθρο αριθμητικά όρια.

Σημειώνεται ότι δεν εκπίπτει κάθε είδους δαπάνη που αφορά σε αγορά αγαθών ή λήψη υπηρεσιών αξίας άνω των 500,00 ευρώ εφόσον η τμηματική ή ολική εξόφληση δεν έγινε με τη χρήση τραπεζικού μέσου πληρωμής.

Συνεπώς, εκπίπτουν οι δαπάνες που δεν αναφέρονται στον περιοριστικό κατάλογο των μη εκπιπτόμενων δαπανών και πληρούν τα αναφερόμενα κριτήρια των εκπιπτόμενων δαπανών.

Ø Άρθρο 24

Οι αποσβέσεις σε περίπτωση χρηματοοικονομικής μίσθωσης διενεργούνται και εκπίπτουν από το μισθωτή και όχι από τον εκμισθωτή, όπως προέβλεπε ο παλαιός ΚΦΕ. Ειδικά για τα άυλα στοιχεία και δικαιώματα ενώ ο συντελεστής παραμένει 10%, υπάρχει όμως διαφοροποίηση για τις περιπτώσεις που από την αρχική συμφωνία προκύπτει διαφορετική από τα δέκα χρόνια οικονομική διάρκεια του δικαιώματος. Στην περίπτωση αυτή ο συντελεστής διαμορφώνεται ως το πηλίκο «1 δια έτη διάρκειας ζωής δικαιώματος».

Ø Άρθρο 26

Καθιερώθηκε πλέον νέος τρόπος σχηματισμού των προβλέψεων επισφαλών απαιτήσεων και διαγραφής αυτών ανάλογα με το χρόνο που παραμένουν αυτές ανεϊσπρακτες:

α) Για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις μέχρι το ποσό των 1.000,00 ευρώ που δεν έχουν εισπραχθεί για διάστημα άνω των 12 μηνών, ο φορολογούμενος δύναται να σχηματίσει πρόβλεψη σε ποσοστό 100% της εν λόγω απαίτησης,

β) Για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις άνω του ποσού των 1.000,00 ευρώ που δεν έχουν εισπραχθεί για διάστημα άνω των 12 μηνών ο φορολογούμενος δύναται να σχηματίσει πρόβλεψη 50%. Επίσης για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις άνω των 18 μηνών η πρόβλεψη διαμορφώνεται στο 75% και για άνω των 24 μηνών η πρόβλεψη διαμορφώνεται στο 100%.

Ø Άρθρο 27

α) Σε περίπτωση που μεταβληθεί η ιδιοκτησία της εταιρείας σε ποσοστό άνω του 33% παύουν να έχουν εφαρμογή οι διατάξεις περί μεταφοράς ζημίας (σε 5 επόμενα φορολογικά έτη) τόσο για τις ζημίες του διανυόμενου φορολογικού έτους όσο και της προηγούμενης πενταετίας.

β) Σημειώνεται ότι το τεκμήριο αυτό είναι μαχητό και ο φορολογούμενος μπορεί να αποδείξει ότι η μεταβολή της ιδιοκτησίας έγινε αποκλειστικά για εμπορικούς ή επιχειρηματικούς λόγους και όχι με σκοπό την φοροαποφυγή ή φοροδιαφυγή.

Ø Άρθρο 32

Επαναφέρθηκε από 01/01/2014 το «πόθεν έσχες» για την αγορά ή ανέγερση ακινήτων για την αγορά επιχειρήσεων, για τη σύσταση ή αύξηση κεφαλαίου των Ο.Ε., Ε.Ε., ΕΠΕ, Α.Ε. εταιρειών καθώς και την αγορά εταιρικών μεριδίων και χρεογράφων.

Ø Άρθρο 34

Πλέον προβλέπεται ότι η διαφορά που προκύπτει μεταξύ του τεκμαρτού και του συνολικού εισοδήματος φορολογείται αναλόγως από την πηγή από την οποία προέρχονται τα εισοδήματά του (από μισθωτή εργασία ή από επιχειρηματική δραστηριότητα

Ø Άρθρο 43

Μειώνεται σε 15% (από 20%) ο φορολογικός συντελεστής του εισοδήματος από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου (ακινήτων και τίτλων).

Ø Άρθρο 45

Στη φορολογία εισοδήματος νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων, υπάγονται πλέον:

α) και οι προσωπικές εταιρείες (Ο.Ε., Ε.Ε.) που συστήθηκαν στην ημεδαπή ή την αλλοδαπή, οι κοινωνίες αστικού δικαίου, οι αστικές κερδοσκοπικές ή μη κερδοσκοπικές εταιρείες, οι κοινοπραξίες κ.λπ. (υπάγονταν στην φορολογία φυσικών προσώπων).

Ø Άρθρο 65

Μειώθηκε στο 50% (από 60%) το ποσοστό που υπολογίζεται επί του συντελεστή φορολογίας για να χαρακτηριστεί ένα νομικό πρόσωπο ως υποκείμενο σε προνομιακό φορολογικό καθεστώς.

3.3.10 ΕΡΓΑΣΙΑΚΑ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ

Ας δούμε τώρα πως επηρεάστηκαν οι εργαζόμενοι και οι συνταξιούχοι από την λήψη των μέτρων συσταλτικής δημοσιονομικής πολιτικής.

Επειδή οι μισθοί και η ασφάλιση διαφέρουν από εργαζόμενο σε εργαζόμενο εμείς θα δούμε πως επηρεάστηκαν από τα παραπάνω μέτρα οι Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας

3.3.10.1 ΣΥΛΛΟΓΙΚΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Μια από τις πιο σημαντικές επιπτώσεις των μέτρων συσταλτικής δημοσιονομικής πολιτικής στον εργασιακό κλάδο ήταν η κατάργηση των περισσοτέρων Σ.Σ.Ε, αλλά και σημαντικές τροποποιήσεις που έγιναν σ' αυτές

Πιο συγκεκριμένα έχουμε τα ακόλουθα είδη συλλογικών συμβάσεων.

1. Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση .
2. Εθνική ομοιοεπαγγελματική Συλλογική Σύμβαση.
3. Τοπικές ομοιοεπαγγελματικές Συλλογικές Συμβάσεις.
4. Κλαδικές Συλλογικές Συμβάσεις .
5. Επιχειρησιακές Συλλογικές Συμβάσεις

Ας δούμε τώρα ποιές αλλαγές έφεραν τα μέτρα και πως επηρέασαν τις ΣΣΕ.

- Υποχρέωση εφαρμογής ΣΣΕ

Πριν την εφαρμογή των μνημονίων και σύμφωνα με το αρ.11 του Ν.1876/1990, ο Υπουργός Εργασίας είχε τη δυνατότητα να επεκτείνει και να κηρύξει γενικώς υποχρεωτική για όλους τους εργαζομένους του κλάδου ή επαγγέλματος συλλογική σύμβαση εργασίας, η οποία είχε συναφθεί με τη συμμετοχή εργοδοτών που απασχολούσαν το 51% των εργαζομένων του κλάδου ή του επαγγέλματος.

Πλέον με το Ν.4024/2011 και για όσο διαρκεί η εφαρμογή του μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής καταργήθηκε η δυνατότητα κήρυξης των ΣΣΕ ως γενικώς υποχρεωτικών, Και πλέον οι ΣΣΕ είναι δεσμευτικές μόνο για τους εργοδότες και εργαζομένους που είναι μέλη των συμβαλλόμενων συνδικαλιστικών οργανώσεων , στην ΣΣΕ.

- Δεσμευτικότητα ΕΓΣΣΕ.

Πρώτα οι ΕΓΣΣΕ καθόριζαν τους ελάχιστους όρους εργασίας για τους εργαζομένους όλης της χώρας (σύμφωνα με το νόμο 1876/1990).

Πλέον οι ΕΓΣΣΕ καθορίζουν τους ελάχιστους μη μισθολογικούς όρους εργασίας, που ισχύουν για τους εργαζομένους όλης της χώρας. Βασικοί μισθοί , βασικά ημερομίσθια , κάθε είδους προσαύξηση αυτών και γενικά κάθε άλλος μισθολογικός όρος, ισχύουν μόνο για τους εργαζομένους που απασχολούνται από εργοδότες των συμβαλλόμενων εργοδοτικών οργανώσεων και δεν επιτρέπεται να υπολείπονται του νόμιμου νομοθετημένου κατώτατου μισθού . Για τους υπόλοιπους εργαζόμενους, ισχύουν ως ελάχιστα όρια μισθών, αυτά των νομοθετημένων κατώτατων μισθών και ημερομισθίων.

- Χρονική διάρκεια ισχύος των ΣΣΕ.

Πριν , κατά το άρθρο 9 παρ. 1 του Ν.1876/1990 οι συλλογικές συμβάσεις εργασίας μπορούσαν να συναφθούν για ορισμένο ή αόριστο χρόνο. Κάθε συλλογική σύμβαση εργασίας που είχε χρονική διάρκεια ισχύος πέραν του ενός έτους θεωρείτο ότι είχε αόριστη διάρκεια. Και η διάρκεια της ισχύος δεν μπορούσε να ήταν μικρότερη από ένα έτος.

Πλέον οι συλλογικές συμβάσεις από 14/02/2012 και μετά , συνάπτονται για ορισμένο χρόνο ισχύος , η διάρκεια του οποίου δεν μπορεί να είναι μικρότερη του ενός έτους αλλά και όχι μεγαλύτερη των τριών (Ν.4046/2012-ΠΥΣ 6/2012).

- Μετενέργεια ΣΣΕ.

Πριν, οι κανονιστικοί όροι της ΣΣΕ που καταγγελλόταν ή έληγε , εξακολουθούσαν να ισχύουν για ένα εξάμηνο και εφαρμοζόταν και στους εργαζόμενους που προσλαμβάνονταν στο διάστημα αυτό. Μετά τη πάροδο του εξαμήνου οι υφιστάμενοι όροι εργασίας εξακολουθούσαν να ισχύουν μέχρι ότου να λυνόταν ή τροποποιούταν η ατομική σχέση εργασίας.

Πλέον, οι όροι της ΣΣΕ που θα λήξει ή θα καταγγελθεί , εξακολουθούν να ισχύουν επί ένα τρίμηνο από τη λήξη ή τη καταγγελία της. Μετά τη πάροδο του τριμήνου και εφόσον δεν έχει συναφθεί νέα ΣΣΕ , εξακολουθούν να ισχύουν από αυτός τους κανονιστικούς όρους αποκλειστικώς εκείνοι που αφορούν τον βασικό μισθό, ημερομίσθιο, και τα επιδόματα τέκνων , σπουδών και επικίνδυνης εργασίας(εφόσον προβλέπονταν στις ΣΣΕ αυτές), ενώ παύει να ισχύει κάθε άλλο προβλεπόμενο σ' αυτές επίδομα.

- Συρροή ΣΣΕ

Πριν, σύμφωνα με το άρθρο 10 του Ν1876/1990, αν η σχέση εργασίας ρυθμιζόταν από περισσότερες από μια συλλογικές συμβάσεις εφαρμοζόταν η πιο ευνοϊκή για τον εργαζόμενο.

Πλέον, καταργήθηκε η αρχή της ευνοϊκότερης ρύθμισης , αφού με το άρθρο 37 της παρ.5 του Ν.4024/2011. η επιχειρησιακή συλλογική σύμβαση εργασίας υπερισχύει σε περίπτωση συρροής με μια κλαδική συλλογική σύμβαση εργασίας η οποία πάντως δεν επιτρέπεται να περιέχει όρους εργασίας δυσμενέστερους για τους εργαζόμενους από τους όρους εργασίας των ΕΓΣΣΕ.

- Μείωση κατώτατων ορίων αποδοχών των ΕΓΣΣΕ.

Με τη ψήφιση του Ν.4046/2012 και την εκδοθείσα ΠΥΣ. 6/2012 , εφαρμόστηκε μια πρωτοφανής κατ' εφαρμογή των μνημονίων, κρατική παρέμβαση, στο ισχύον μέχρι τότε σύστημα καθορισμού των κατώτατων μισθών και ημερομισθίων στο πλαίσιο της ΕΓΣΣΕ.

Από 14/02/2012 επιβλήθηκε μείωση στα κατώτατα όρια μισθών και ημερομισθίων της από 15/07/2010 ισχύουσας ΕΓΣΣΕ με αποτέλεσμα να μειωθούν για τους εργαζόμενους ηλικίας άνω των 25 ετών κατά 22% και για τους εργαζόμενους ηλικίας κάτω των 25 κατά 32%.

Έτσι τα κατώτατα όρια μισθών καθορίστηκαν όπως παρακάτω :

1. Εργατοτεχνίτες άνω των 25 ετών.

ΧΡΟΝΙΑ ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑΣ	ΒΑΣΙΚΟ ΗΜΕΡΟΜΙΣΘΙΟ	ΕΠΙΔΟΜΑ ΤΡΙΕΤΙΑΣ	ΕΠΙΔΟΜΑ ΓΑΜΟΥ	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΑΜΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΕΓΓΑΜΩΝ
0- 3	26,18	0	2,62	26,18	28,8
3-6	26,18	1,31	2,62	27,49	30,11
6-9	26,18	2,62	2,62	28,8	31,42
9-12	26,18	3,93	2,62	30,11	32,73
12-15	26,18	5,24	2,62	31,42	34,04
15-18	26,18	6,55	2,62	32,73	35,35
18-ΑΝΩ	26,18	7,85	2,62	34,03	36,65

2. Εργατοτεχνίτες έως 25 ετών.

ΧΡΟΝΙΑ ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑΣ	ΒΑΣΙΚΟ ΗΜΕΡΟΜΙΣΘΙΟ	ΕΠΙΔΟΜΑ ΤΡΙΕΤΙΑΣ	ΕΠΙΔΟΜΑ ΓΑΜΟΥ	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΑΜΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΕΓΓΑΜΩΝ
0- 3	22,83	0	2,28	22,83	25,11
3-6	22,83	1,14	2,28	23,97	26,25
6- ΑΝΩ	22,83	2,28	2,28	25,11	27,39

3. Υπάλληλοι άνω των 25 ετών.

ΧΡΟΝΙΑ ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑΣ	ΒΑΣΙΚΟ ΗΜΕΡΟΜΙΣΘΙΟ	ΕΠΙΔΟΜΑ ΤΡΙΕΤΙΑΣ	ΕΠΙΔΟΜΑ ΓΑΜΟΥ	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΑΜΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΕΓΓΑΜΩΝ
0- 3	586,08	0	58,61	586,08	644,69
3-6	586,08	58,61	58,61	644,69	703,3
6-9	586,08	117,22	58,61	703,3	761,91
9-ΑΝΩ	586,08	175,82	58,61	761,9	820,51

4. Υπάλληλοι μέχρι 25 ετών.

ΧΡΟΝΙΑ ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑΣ	ΒΑΣΙΚΟ ΗΜΕΡΟΜΙΣΘΙΟ	ΕΠΙΔΟΜΑ ΤΡΙΕΤΙΑΣ	ΕΠΙΔΟΜΑ ΓΑΜΟΥ	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΑΜΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΕΓΓΑΜΩΝ
0- 3	510,95	0	51,1	510,95	562,05
3- ΑΝΩ	510,95	51,1	51,1	562,05	613,15

3.3.10.2 ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ

Όπως είναι φυσικό τα μέτρα για τον περιορισμό των δημοσίων δαπανών δεν μπορούσαν να αφήσουν ανεπηρέαστο και τον συνταξιοδοτικό κλάδο της χώρας (και ιδιαίτερα τους συνταξιούχους του ΙΚΑ).

Οι μειώσεις των συντάξεων έγιναν σε 10 φάσεις.

- Ø Αρχικά το 2009 η τότε κυβέρνηση αποφάσισε, να μην χορηγήσει για εκείνο το έτος καμία αύξηση στα ποσά των συντάξεων (σύμφωνα με την εγκύκλιο του ΙΚΑ αρ. 49/30-06-2009). Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την μείωση των συντάξεων τους κατά 5,5% (επί το ποσό της σύνταξής τους).
- Ø Το 2010 με το άρθρο 3 του Ν. 3845/2010 και την εγκύκλιο του ΙΚΑ (αρ. 53/15-7-2010) καταργήθηκαν τα επιδόματα αδειας, Χριστουγέννων και Πάσχα (τα οποία αντιστοιχούσαν σε δύο συντάξεις) για τους συνταξιούχους ηλικίας κάτω των 60 ετών, καθώς και για όσους λαμβάνουν κύρια σύνταξη πάνω από 2.500 ευρώ.

Για τους υπόλοιπους συνταξιούχους, ηλικίας άνω των 60 ετών και με ποσά κύριας σύνταξης κάτω των 2.500 ευρώ, τα επιδόματα αυτά δόθηκαν ως εξής:

1. Το επίδομα Χριστουγέννων, αντί για τη μία σύνταξη περιορίστηκε στα 400 ευρώ.
2. Το επίδομα Πάσχα, αντί για το ½ της σύνταξης περιορίστηκε στα 200 ευρώ
3. Το επίδομα άδειας, αντί για το ½ της σύνταξης περιορίστηκε στα 200 ευρώ.

4. Βέβαια από το παραπάνω εξαιρέθηκαν οι συνταξιούχοι λόγω αναπηρίας και οι συνταξιοδοτούμενοι με το καθεστώς των βαρέων και ανθυγιεινών ή οικοδομικών επαγγελματιών.

Ø Επιπλέον το 2010, πραγματοποιήθηκε μείωση της κύριας σύνταξης από 3% έως 10%. Πιο συγκεκριμένα με το άρθρο 11 του Ν.3863/2010 και με την εγκύκλιο του ΙΚΑ (αρ. 51/9-7-2010), από 1-8-2.010 οι κύριες συντάξεις μειώθηκαν ως εξής:

1. Για συντάξεις από 1.400 έως 1.700 ευρώ, το ποσοστό μείωσης ήταν 3%.
2. Για συντάξεις από 1.700 έως 2.000 ευρώ, το ποσοστό μείωσης ήταν 4%.
3. Για συντάξεις από 2.000 έως 2.300 ευρώ, το ποσοστό μείωσης ήταν 5%.
4. Για συντάξεις από 2.300 έως 2.600 ευρώ, το ποσοστό μείωσης ήταν 6%.
5. Για συντάξεις από 2.600 έως 2.900 ευρώ, το ποσοστό μείωσης ήταν 7%.
6. Για συντάξεις από 2.900 έως 3.200 ευρώ, το ποσοστό μείωσης ήταν 8%.
7. Για συντάξεις από 3.200 έως 3.500 ευρώ, το ποσοστό μείωσης ήταν 9%.
8. Για συντάξεις από 3.500 ευρώ και άνω, το ποσοστό μείωσης ήταν 10%.

Από την παραπάνω μείωση εξαιρέθηκαν οι συνταξιούχοι λόγω αναπηρίας ή γήρατος οι οποίοι λαμβάνουν το Εξωϊδρυματικό Επίδομα ή το Επίδομα Απόλυτης Αναπηρίας του ν. 1140/1981.

Ø 1. Το 2011 οι παραπάνω μειώσεις αναπροσαρμόστηκαν με βάση τα άρθρα 44 και 12 του Νόμου «Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012-2015 » και με την εγκύκλιο του ΙΚΑ (ΑΡ. 47 /18-7-2011) και διαμορφώθηκαν ως εξής :

1. Για συντάξεις από 1.400 έως 1.700 ευρώ, το ποσοστό μείωσης ήταν 3%.
2. Για συντάξεις από 1.700 έως 2.000 ευρώ, το ποσοστό μείωσης ήταν 6%.
3. Για συντάξεις από 2.000 έως 2.300 ευρώ, το ποσοστό μείωσης ήταν 7%.
4. Για συντάξεις από 2.300 έως 2.600 ευρώ, το ποσοστό μείωσης ήταν 9%.
5. Για συντάξεις από 2.600 έως 2.900 ευρώ, το ποσοστό μείωσης ήταν 10%.
6. Για συντάξεις από 2.900 έως 3.200 ευρώ, το ποσοστό μείωσης ήταν 12%.
7. Για συντάξεις από 3.200 έως 3.500 ευρώ, το ποσοστό μείωσης ήταν 13%.
8. Για συντάξεις από 3.500 ευρώ και άνω, το ποσοστό μείωσης ήταν 14%.

Ø 2. Για συνταξιούχους ηλικίας κάτω των 60 ετών οι οποίοι λαμβάνουν σύνταξη μεγαλύτερη των 1.700 ευρώ, επιβλήθηκε επί πλέον ειδική εισφορά η οποία είχε ως εξής:

Επιπλέον εισφορά για ηλικίες κάτω των 60 ετών

1. Για συντάξεις από 1.700 έως 2.300 ευρώ, επιπλέον μείωση 6%.
2. Για συντάξεις από 2.300 έως 2.900 ευρώ, επιπλέον μείωση 8%.
3. Για συντάξεις άνω των 2.900 ευρώ, επιπλέον μείωση 10%.

Ø Μείωση επικουρικών συντάξεων από 3% έως 10%. Η παραπάνω μείωση ήρθε με το άρθρο 44 του Ν. 3986/2011 και με την εγκύκλιο του ΙΚΑ ΑΡ. 61/26-8-2011, και ίσχυσε από 1/9/2011. Πιο συγκεκριμένα :

1. Για συντάξεις από 300 έως 350 ευρώ, το ποσοστό της μείωσης ήταν 3%.
2. Για συντάξεις από 350 έως 400 ευρώ, το ποσοστό της μείωσης ήταν 4%.
3. Για συντάξεις από 400 έως 450 ευρώ, το ποσοστό της μείωσης ήταν 5%.

4. Για συντάξεις από 450 έως 500 ευρώ, το ποσοστό της μείωσης ήταν 6%.
5. Για συντάξεις από 500 έως 550 ευρώ, το ποσοστό της μείωσης ήταν 7%.
6. Για συντάξεις από 550 έως 600 ευρώ, το ποσοστό της μείωσης ήταν 8%.
7. Για συντάξεις από 600 έως 650 ευρώ, το ποσοστό της μείωσης ήταν 9%.
8. Για συντάξεις από 650 ευρώ και άνω, το ποσοστό της μείωσης ήταν 10%.

Ø Μείωση κύριας σύνταξης 20% έως 40%.

Με τις διατάξεις του άρθρου 2 του Ν. 4024/2011, και με την εγκύκλιο του ΙΚΑ αρ. 86/22-11-2011, από την 1-1-2011 οι κύριες συντάξεις μειώθηκαν ως εξής:

1) Μειώθηκε κατά 40% το ποσό της μηνιαίας κύριας σύνταξης που υπερβαίνει τα 1.000 ευρώ στους συνταξιούχους οι οποίοι δεν έχουν συμπλήρωση το 55ο έτος της ηλικίας τους.

Εξαίρεση: Εξαιρέθηκαν από την μείωση, οι συνταξιούχοι οι οποίοι λαμβάνουν το εξωϊδρυματικό επίδομα ή το επίδομα απολύτου αναπηρίας, οι αιμορροφιλικοί, μεταμοσχευμένοι, οι πάσχοντες από χρόνια νεφρική ανεπάρκεια, από μεσογειακή αναιμία κλ. Όσοι έχουν συνταξιοδοτηθεί με το καθεστώς υπέρ-βαρέων επαγγελματιών. Όσοι έχουν συνταξιοδοτηθεί με 35 τουλάχιστον έτη πραγματικής ασφάλισης, δηλαδή χωρίς εξαγορά πλασματικών χρόνων.

2) Στους υπόλοιπους συνταξιούχους οι οποίοι δεν εμπίπτουν στην παραπάνω μείωση, το ποσό της μηνιαίας κύριας σύνταξης που υπερβαίνει τα 1.200 ευρώ, μειώνεται κατά 20%.

Εξαίρεση: Εξαιρέθηκαν από την μείωση, οι συνταξιούχοι οι οποίοι λαμβάνουν το εξωϊδρυματικό επίδομα ή το επίδομα απολύτου αναπηρίας αιμορροφιλικοί, μεταμοσχευμένοι, οι πάσχοντες από χρόνια νεφρική ανεπάρκεια, μεσογειακή αναιμία κλ.

Ø Με τις διατάξεις του άρθρου 2 του Ν. 4024 και με την Εγκύκλιο του ΙΚΑ (αρ. 85/21-11-2011 από την 1-1-2011 μειώθηκαν όλες οι επικουρικές συντάξεις.

Ειδικότερα ως προς την εφαρμογή του νόμου που αφορά τους συνταξιούχους του Ενιαίου Ταμείου Επικουρικής Ασφάλισης Μισθωτών [ΕΤΕΑΜ], η προβλεπόμενη μείωση ήταν 30% και πραγματοποιήθηκε για το τμήμα της μηνιαίας σύνταξης, που υπερβαίνει το ποσό των 150 ευρώ.

Σε περίπτωση καταβολής στο ίδιο πρόσωπο δύο συντάξεων από το ΕΤΕΑΜ (π.χ. μιας εξ ιδίου δικαιώματος και μία από μεταβίβαση λόγω θανάτου) οι εν λόγω μειώσεις θα υπολογίζονται σε κάθε σύνταξη χωριστά.

Σημείωση: Από τις μειώσεις του νόμου αυτού και για τις συντάξεις του ΕΤΕΑΜ, δεν εξαιρέθηκε καμία κατηγορία συνταξιούχων.

Ø Το 2012 οι συνταξιούχοι είδαν τις συντάξεις του να μειώνονται ακόμα περισσότερο, και σύμφωνα με τις διατάξεις άρθρου 6 του Ν.4051/2012, και με την εγκύκλιο του ΙΚΑ (αρ.34/24-04-2012) ίσχυσε μείωση της κύριας σύνταξης κατά 12% (για συντάξεις μεγαλύτερες των 1300 ευρώ).

- Ø Επιπλέον το 2012 επιβλήθηκε νέα μείωση των επικουρικών συντάξεων με το ποσοστό να φτάνει έως και το 20%.

Με βάση το άρθρο 6 του ν.4051/2012 και με την εγκύκλιο του ΙΚΑ αρ. 41/16-5-2012 τα ποσά των μηνιαίων επικουρικών συντάξεων που καταβάλλονται από το ΕΤΕΑΜ, μειώθηκαν από την 1/1/2012 ως εξής:

1. Για συντάξεις έως 250 ευρώ, το ποσοστό της μείωσης ήταν 10%.
2. Για συντάξεις από 250 έως 300 ευρώ, το ποσοστό της μείωσης ήταν 15%.
3. Για συντάξεις από 300 ευρώ και άνω, το ποσοστό της μείωσης έφτασε το 20%.

- Ø Τέλος με τις διατάξεις του Ν.4093/2012 και με την Εγκύκλιο του ΙΚΑ (αρ. 81/14/12/2012) από την 1-1-2013, καταργήθηκαν όλα τα εναπομείναντα επιδόματα, (δώρα Χριστουγέννων – Πάσχα – επιδόματος άδειας), καθώς και οι κύριες αλλά και οι επικουρικές συντάξεις μειώθηκαν ως εξής:

- α. Για ποσά κύριας και επικουρικής σύνταξης άνω των 1.000,01 € και έως 1.500,00 ευρώ μείωση κατά 5% στο σύνολο του ποσού
- β. Για ποσά κύριας και επικουρικής σύνταξης από 1.500,01 ευρώ και έως 2.000,00 ευρώ, μείωση κατά 10% στο σύνολο του ποσού
- γ. Για ποσά κύριας και επικουρικής σύνταξης από 2.000,01 ευρώ και έως 3.000,00 ευρώ, μείωση κατά 15% στο σύνολο του ποσού.
- δ. Για ποσά κύριας και επικουρικής σύνταξης από 3.000,01 ευρώ και άνω, μείωση κατά 20% στο σύνολο του ποσού.

Εξαιρέση: Εξαιρέθηκαν από την μείωση, μόνο οι συνταξιούχοι οι οποίοι λαμβάνουν οι ίδιοι το εξωϊδρυματικό επίδομα.

Για να κατανοήσουμε καλύτερα όμως και να δούμε στη πράξη τις πραγματικές επιδράσεις στο εισόδημα ενός συνταξιούχου ας πάρουμε ένα παράδειγμα .

Ασφαλισμένος, ηλικίας άνω των 60 ετών, έχει 12.000 ημέρες στη κύρια ασφάλιση (ΙΚΑ) και 10.500 στην επικουρική ασφάλιση (ΕΤΕΑΜ) καθώς, ανήκει και στην κατηγορία των βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελματιών .

Η σύνταξη που δικαιούται είναι:

Από την κύρια του ΙΚΑ {1.958 }+ {235} λόγο βαρέων = 2.193 ευρώ

Από την επικουρική το ΕΤΕΑΜ = 672 ευρώ

Μετά τις μειώσεις:

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΥΡΙΑ ΣΥΝΤΑΞΗ (ΙΚΑ)

1) Μείωση κατά 6% {2.193 X 6% } = 132 ευρώ

2) Μείωση κατά 20% για ποσά πάνω από 1.200 ευρώ {2.193 -132 = 2.061}{ 2.061 – 1.200 = 861} {861 X 20%} = 172 ευρώ

3) Μείωση κατά 12% για ποσά πάνω από 1.300 ευρώ $\{2.061 - 172 = 1.889\}$ $\{1889 - 1.300 = 589\}$ $\{589 \times 12\% \} = 71$ ευρώ

4) Μείωση κατά 15% $\{1889 - 71 = 1818\}$ $\{1818 \times 15\% \} = 272$ ευρώ

5) Συνολική μείωση: $\{ 132 + 172 + 71 + 272 \} = 647$ ευρώ

Συμπεπώς: Η κύρια σύναξη θα γίνει $\{2.193 - 647 \} = 1.546$ ευρώ (εάν προσθέσουμε και τις κρατήσεις για ιατροφαρμακευτική περίθαλψη κατά 4%, δηλαδή $\{ 2.193 \times 4\% \} = 88$ ευρώ)

Η τελική σύνταξη (χωρίς εφορία) θα είναι $\{1.546 - 88 \} = 1458$ ευρώ.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΗ ΣΥΝΤΑΞΗ (ΕΤΕΑΜ)

1) Μείωση κατά 10% $\{ 672 \times 10\% \} = 67$ ευρώ

2) Μείωση κατά 30% για ποσά πάνω από 150 ευρώ $\{672-67=605\}$ $\{605- 150 =455\}$ $\{455 \times 30\% \} = 136$ ευρώ

3) Μείωση κατά 20% $\{ 605 - 136 = 469 \}$ $\{469 \times 20\% \} = 94$ ευρώ

4) Μείωση κατά 15% $\{ 469 - 94 = 375 \}$ $\{375 \times 15\% \} = 56$ ευρώ

5) Συνολική μείωση : $\{ 67 + 136 + 94 + 56 \} = 353$ ευρώ

Συμπεπώς: Η επικουρική σύνταξη θα γίνει $\{672 - 353\} = 319$ ευρώ,

ΜΕΙΩΣΗ ΑΠΟ ΤΙΣ ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ

1) Μείωση από την Κύρια σύνταξη = 647 ευρώ

2) Μείωση από την Επικουρική = 353 ευρώ

3) Συνολική μείωση $\{ 647 + 353 \} = 1.000$ ευρώ

Συμπεπώς: Οι συνολικές συντάξεις θα γίνουν $\{2.865 - 1.000\} = 1.865$ ευρώ.

ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΜΕΙΩΣΕΙΣ - ΕΤΗΣΙΕΣ

1) Μείωση 2 συντάξεων λόγω δώρων Χριστουγέννων – Πάσχα & επιδόματος αδείας $\{2.193 + 672\} = 2.865$ $\{2.865 \times 2 \} = 5.730$ ευρώ

2) Από συντάξεις $\{1.000 \times 12\} = 12.000$ ευρώ

3) Συνολική μείωση $\{ 5.730 + 12.000 \} = 17.730$ ευρώ

Συμπεπώς: Ενώ τα ετήσια ποσά θα ήταν $\{2.865 \times 14\} = 40.110$ ευρώ.

Τώρα θα είναι $\{ 1.865 \times 12 \} = 22.380$ ευρώ

Όπως είπαμε και παραπάνω τα μέτρα ως κύριο σκοπό είχαν τη μείωση των δαπανών του Δημοσίου τομέα. Φυσικά για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος μειώθηκαν σε μεγάλο βαθμό οι δαπάνες για τους δύο ίσως κυριότερους και σημαντικότερους κλάδους για την κοινωνία, τον κλάδο της υγείας και της παιδείας.

3.3.11 ΠΑΙΔΕΙΑ

Κατά τη διάρκεια της πενταετίας (2009-2014) πολλά ήταν τα μέτρα που λήφθηκαν και για τον περιορισμό των δημοσίων δαπανών στον κλάδο της παιδείας .

Αρχικά πραγματοποιήθηκε μείωση των σχολικών μονάδων από 11.504 στη πρώτο-βάθμια εκπαίδευση και 3.326 στη δεύτερο-βάθμια εκπαίδευση σε 10.239 και 3.100 αντίστοιχα .Δηλαδή υπήρξε μια μείωση των σχολικών μονάδων κατά 11.05%. Επιπλέον, συνολικά 2.437 σχολικές μονάδες συγχωνεύθηκαν σε 1.122 (δηλαδή το 20,8%) , ενώ άλλες 605 καταργήθηκαν εντελώς (το 5,17% των σχολικών μονάδων). Αναλυτικότερα καταργήθηκαν : 264 Νηπιαγωγεία , 277 Δημοτικά , 40 Γυμνάσια και 24 Λύκεια.

Τα παραπάνω είχαν ως αποτέλεσμα να μετακινηθούν μαθητές σε άλλα σχολεία κι έτσι να αυξηθεί ο αριθμός μαθητών ανά σχολείο, ανά τμήμα , και ανά εκπαιδευτικό. Πιο συγκεκριμένα στην Πρώτο-βάθμια εκπαίδευση το 2009 ο αριθμός των μαθητών ανά τμήμα ήταν για τα νηπιαγωγεία 11,0 και για τα δημοτικά 8,9 και το 2014 έφτασε το 12,0 και το 9,5 αντίστοιχα. Ενώ στη δεύτερο-βάθμια εκπαίδευση το 2009 ο αριθμός των μαθητών στο γυμνάσιο ήταν 6,3 ανά εκπαιδευτικό το 2014 ανέβηκε στο 8,1 και στο λύκειο από το 7,9 σε 10,0 μαθητές ανά εκπαιδευτικό. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να δημιουργούνται υπεράριθμα τμήματα , να κάνει πιο δύσκολη την εκπαίδευση των μαθητών και να γίνει έτσι πιο δύσκολη η δουλειά του εκπαιδευτικού.

Κατά την ίδια πενταετία 27.250 αποχωρήσεις εκπαιδευτικών , 11.045 από τη πρώτο-βάθμια και 16.205 από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση , και σε συνδυασμό με τις κατά πολύ λιγότερες προσλήψεις δημιουργήθηκαν πολλά κενά εκπαιδευτικών.(Περίπου στις 3000). Πιο συγκεκριμένα το 2009 υπηρετούσαν 168.782 μόνιμοι εκπαιδευτικοί ενώ σήμερα υπηρετούν 136.926. Μειώθηκαν περίπου κατά 18,88%.

ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΑ

ΣΥΝΟΛΟ	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14
Σχολικές Μονάδες	6.064	6.027	5.861	5.792	5.606
Διδακτικό προσωπικό	13.931	13.986	14.018	13.853	13.511
Μαθητές	159.502	166.233	165.931	156.576	150.994
Δημόσια					
Σχολικές Μονάδες	5.858	5.572	5.401	5.309	5.161
Διδακτικό Προσωπικό	13.258	13.278	13.320	13.155	12.877
Μαθητές	147.506	154.217	154.396	155.451	151.019
Μθηθητές ανα εκπαιδευτικό	11	11,6	11,5	11,8	11,7
Ιδιωτική					
Σχολικές μονάδες	406	455	460	483	445
Διδακτικό Προσωπικό	67	708	698	698	534
Μαθητές	12	12.016	11.535	11.035	9.975
Μαθητές ανα εκπαιδευτικό	18	17	15,5	15,8	15,7

ΔΗΜΟΤΙΚΑ

ΣΥΝΟΛΟ	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14
Σχολικές Μονάδες	5.440	5.356	4.746	4.698	4.633
Διδακτικό προσωπικό	70.475	69.985	67.314	65.557	65.729
Μαθητές	635.935	634.048	633.291	630.043	625.165
Δημόσια					
Σχολικές Μονάδες	5.075	4.991	4.392	4.350	4.313
Διδακτικό Προσωπικό	66.409	66.018	63.396	61.726	61.582
Μαθητές	589.578	590.203	590.070	588.832	586.111
Μαθητές ανα εκπαιδευτικό	8,9	8,9	9,3	9,5	9,5
Ιδιωτική					
Σχολικές μονάδες	365	365	354	348	320
Διδακτικό Προσωπικό	4.066	3.967	3.918	3.831	3.747
Μαθητές	46.357	43.845	43.221	41.211	39.054
Μαθητές ανα εκπαιδευτικό	11,4	11,5	11	10,8	10,4

ΓΥΜΝΑΣΙΑ

ΣΥΝΟΛΟ	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14
Σχολικές Μονάδες	1.965	1.928	1.829	1.827	1.794
Διδακτικό προσωπικό	52.605	49.039	45.273	42.665	38.665
Μαθητές	336.938	332.005	324.402	319.950	310.389
ΗΜΕΡΗΣΙΑ					
Δημόσια					
Σχολικές Μονάδες	1.775	1.747	1.657	1.659	1.625
Διδακτικό Προσωπικό	49.202	45.875	42.226	39.800	35.908
Μαθητές	311.582	308.697	302.116	299.571	291.458
Μαθητές ανα εκπαιδευτικό	6,3	6,7	7,2	7,5	8,1
Ιδιωτικά					
Σχολικές μονάδες	102	88	99	98	98
Διδακτικό Προσωπικό	2.383	2.262	2.197	2.080	2.010
Μαθητές	17.966	16.328	16.182	15.087	14.042
Μαθητές ανα εκπαιδευτικό	7,5	7,2	7,4	7,3	7
ΕΣΠΕΡΙΝΑ					
Δημόσια					
Σχολικές Μονάδες	85	79	72	70	71
Διδακτικό Προσωπικό	1006	887	845	785	737
Μαθητές	7293	6909	6069	5292	4889
Μαθητές ανα εκπαιδευτικό	7,2	7,8	7,2	6,7	6,6
Ιδιωτικά					
Σχολικές μονάδες	3	3	1	0	0
Διδακτικό Προσωπικό	14	15	5	0	0
Μαθητές	97	71	35	0	0
Μαθητές ανα εκπαιδευτικό	6,9	4,7	7	0	0

ΓΕΝΙΚΑ ΛΥΚΕΙΑ

ΣΥΝΟΛΟ	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14
Σχολικές Μονάδες	1.361	1.338	1.320	1.318	1.306
Διδακτικό προσωπικό	31.018	29.837	27.672	27.327	24.245
Μαθητές	247.441	247.220	247.717	245.892	241.905
ΗΜΕΡΗΣΙΑ					
Δημόσια					
Σχολικές Μονάδες	1.192	1.175	1.159	1.155	1.145
Διδακτικό Προσωπικό	28.514	27.365	25.318	25.012	22.183
Μαθητές	223.913	225.010	226.129	225.189	222.441
Μθαθητές ανα εκπαιδευτικό	7,9	8,2	8,9	9	10
Ιδιωτικά					
Σχολικές μονάδες	92	91	90	91	92
Διδακτικό Προσωπικό	1.789	1.739	1.834	1.741	1.709
Μαθητές	15.223	15.280	15.344	14.696	13.875
Μαθητές ανα εκπαιδευτικό	8,5	8,8	8,4	8,4	8,1
ΕΣΠΕΡΙΝΑ					
Δημόσια					
Σχολικές Μονάδες	73	69	69	70	68
Διδακτικό Προσωπικό	683	650	499	555	442
Μαθητές	7853	6583	6016	5809	5492
Μθαθητές ανα εκπαιδευτικό	11,5	10,1	12,1	10,5	12,4
Ιδιωτικά					
Σχολικές μονάδες	4	3	2	2	1
Διδακτικό Προσωπικό	32	29	21	19	11
Μαθητές	442	347	228	198	97
Μαθητές ανα εκπαιδευτικό	13,8	12	10,9	10,4	8,8

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14
ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠ.	13.299	16.626	11.531	11.076	10.801
ΦΟΙΤΗΤΕΣ	165.443	168.478	168.804	168.637	174.039
ΜΕΤΑΠΤΥΧ. ΦΟΙΤ.	31.071	32.247	32.255	33.687	36.572
ΔΙΔΑΚΤΟΡ. ΔΟΙΤ	22.636	22.563	23.371	22.931	23.795

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14
ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠ.	11.337	10.245	6.826	5.487	4.004
ΦΟΙΤΗΤΕΣ	97.310	111.909	106.104	107.519	99.389

Επιπλέον μειώσεις των δαπανών, συγχωνεύσεις, μετατάξεις και απολύσεις πραγματοποιήθηκαν και στα Πανεπιστημιακά και Τεχνολογικά Ιδρύματα της χώρας. Όπως βλέπουμε παραπάνω στα Πανεπιστημιακά Ιδρύματα υπήρξε μείωση του διδακτικού προσωπικού από 13.299 σε 10.801 άτομα μέσα σε μια πενταετία, και στην ίδια χρονική περίοδο μείωση του εκπαιδευτικού προσωπικού στα Τεχνολογικά Ιδρύματα από 11.337 άτομα σε 4.004 άτομα, πολλά από τα οποία μετατέθηκαν στο διοικητικό τμήμα των ιδρυμάτων .

Επίσης, η μείωση των αποδοχών των εκπαιδευτικών έφτασε έως και στο 45% ενώ παράλληλα επιδεινώθηκαν οι συνθήκες εργασίας καθώς επιβλήθηκε αύξηση του ωραρίου τους κατά 2 ώρες και υποχρεωτικές μετατάξεις και μεταθέσεις. Πιο συγκεκριμένα ο εισαγωγικός μισθός έφτασε στα 640,00€ από τα 1.070,00€ και ο καταληκτικός πήγε στα 1.400,00€ από 1600€ καθαρά.

Υπήρξε υποβάθμιση ή και κατάργηση βασικών δομών και υπηρεσιών, όπως η ενισχυτική διδασκαλία , οι σχολικές βιβλιοθήκες , κέντρων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης , κέντρων συμβουλευτικής και κέντρων ψυχολογικής στήριξης. Τα παραπάνω είχαν ως αποτέλεσμα πολλά παιδιά που είχαν την ανάγκη για περαιτέρω μόρφωση και εκπαίδευση να στερούνται των αγαθών αυτών.

Επιπρόσθετα αυξήθηκε ο αριθμός των μαθητών ανά τμήμα στους 30 με αποτέλεσμα να υπάρξουν πολλές μετακινήσεις για να μην δημιουργούνται μικρότερα τμήματα. Τέλος πραγματοποιήθηκε καθιέρωση της αξιολόγησης των εκπαιδευτικών, η οποία θα σχετίζεται με τη μισθολογική, τη βαθμολογική εξέλιξη αλλά και τις επιδόσεις των μαθητών και θα οδηγεί στη χειραγώγηση και σε απολύσεις εκπαιδευτικών.

3.3.12 ΥΓΕΙΑ

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΓΙΑ ΔΑΠΑΝΕΣ ΥΓΕΙΑΣ ΕΠΙ ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ Α.Ε.Π

2009	2010	2011	2012	2013
9,76%	9,84%	9,43%	8,81%	8,65%

Η συσταλτική δημοσιονομική πολιτική που ακολουθήθηκε από τις κυβερνήσεις από το 2009 κι έπειτα είχε ως επακόλουθο τη μείωση των δαπανών και στον κλάδο της υγείας.

Αρχικά η συνολική χρηματοδότηση το 2009 ανερχόταν στα 23.176.9000.000 ευρώ, περίπου το 9,76% του ΑΕΠ και κατέληξε το 2013 να ισούται με 15.776.500.000 ευρώ, περίπου το 8,65% του ΑΕΠ. Μειώθηκε δηλαδή κατά 7.400.400.000 ευρώ μέσα σε τέσσερα έτη.

Για να επιτευχθεί όμως αυτός ο περιορισμός της δημόσιας δαπάνης προέβλεπε μείωση των νοσοκομειακών μονάδων , μείωση των δομών νοσηλευτικής φροντίδας , μείωση της φαρμακευτικής δαπάνης, περικοπές στους προϋπολογισμούς των νοσοκομείων απολύσεις και μεταθέσεις.

Από το 2009 έως και σήμερα έχουν καταργηθεί 11 νοσοκομεία , 800 κλινικές , 10.000 κλίνες και 30.000 οργανικές θέσεις.

Κυρίως καταργήθηκαν νοσοκομεία και κέντρα υγείας στην επαρχία με αποτέλεσμα πολλοί που ζουν σε αυτοί να χρειάζεται να καλύψουν μεγάλες χιλιομετρικές αποστάσεις για να επισκεφθούν κάποιο κέντρο υγειονομικής περίθαλψης στο πλησιέστερο αστικό κέντρο. Επιπλέον η μεταφορά του ασθενούς γίνεται ακόμα πιο δύσκολη καθώς πολλά από τα ασθενοφόρα βρίσκονται παροπλισμένα λόγω ανεπαρκούς συντήρησής τους.

Επίσης με τη μείωση 10.000 κλινών , η ικανότητα εξυπηρέτησης των νοσοκομείων μειώθηκε σε σημαντικό βαθμό καθώς πολλοί ασθενείς δεν μπορούν να νοσηλευθούν για να παρακολουθηθούν κλινικά.

Ακόμη από το 2009 έως και το 2014 αποχώρησαν προς συνταξιοδότηση 15.000 υγειονομικοί , αριθμός ο οποίος ανέβηκε το 2015 καθώς αποχώρησαν περίπου άλλοι 3000. Αυτό και σε συνδυασμό με τις μόλις 2900 προσλήψεις που πραγματοποιήθηκαν το 2011 δημιούργησαν πάρα πολλά κενά σε θέσεις υγειονομικού χαρακτήρα με άμεση συνέπεια την ελλειπή εξυπηρέτηση των ασθενών, καθώς πλέον αναλογούν περισσότεροι ασθενείς ανά υγειονομικό.

Πέραν όμως όλων των παραπάνω μειώθηκαν σε μεγάλο βαθμό (περίπου κατά 60%) οι δαπάνες για αγορά και συντήρηση παγίου εξοπλισμού και αναλωσίμων υλικών, με αποτέλεσμα πολλά από τα ιατρικά μηχανήματα να μην λειτουργούν λόγω ανεπαρκούς συντήρησης . Επίσης σημαντικές ελλείψεις παρουσιάστηκαν και σε πιο φθηνά υγειονομικά είδη που είναι απαραίτητα για την ορθή λειτουργία της νοσοκομειακής μονάδας όπως γάντια, γάζες, σύριγγες κα .

Τέλος όλα τα παραπάνω έχουν ως αποτέλεσμα να γίνεται ιδιαίτερα δύσκολη η δουλειά των ιατρών και νοσοκόμων , και συνεπώς ακόμη πιο δύσκολη η εξυπηρέτηση των ασθενών.

Πίνακας με τις δαπάνες Υγείας .

	2009	2010	2011	2012	2013
Συνολική χρηματ. Για δαπάνες Υγείας (% του ΑΕΠ).	9,76%	9,84%	9,43%	8,81%	8,65%
Συνολική χρηματ. Για δαπάνες Υγείας *	23.176,9	22.269,3	19.598,7	17.105,9	15.776,5
Δημόσια χρημ.*	16.098,2	15.581,5	13.188,3	11.407,8	10.020,9
Γενικής Κυβέρνησης*	6.155,4	6.475,4	4.202,2	5.046,4	4.603,1
ΟΚΑ**	9.982,8	9.106,1	8.986,1	6.361,3	5.417,8
Ιδιωτ. Χρημ.*	7.078,7	6.687,8	6.410,4	5.698,1	5.755,6

Πηγή : ΕΛΣΤΑΤ

*Σε εκατομμύρια ευρώ.

** Οργανισμοί Κοινωνικής Ασφάλισης

3.3.13 ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Ένας άλλος κλάδος όπου παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον είναι ο κλάδος της αγροτικής παραγωγής.

Γεωργία – Αλιεία – Κτηνοτροφία

Καλλιεργήσιμες εκτάσεις και γεωργική παραγωγή

	2009	2010	2011	2012	2013
Καλ. Εκτάσεις (χιλ. στρεμ.)	20.190	19.602	19.478	19.442	19.202
Παραγ. Επιλ. Γεωργικών Προϊόντων (χιλ. τόνοι)					
Σιτάρι	2.034	1.921	1.857	1.837	1.857
Ελαιόλαδο	324	300	368	332	301
Πορτοκάλια	920	905	847	850	878
Βαμβάκι	751	711	814	796	870

Πηγή: Ετήσια Γεωργική Στατιστική Έρευνα

Ζωικό κεφάλαιο και κτηνοτροφική παραγωγή

Παραγωγή (χιλιάδες τόνοι)

	2010	2011	2012	2013	2014
Κρέας	436	428	431	448	462
Γάλα	2.044	2.029	2.020	2.025	2.031
Τυρί	159	115	114	114	117
Μέλι	16	16	16	16	17

Πηγή : Ετήσια Γεωργική Στατιστική Έρευνα

Όπως είδαμε στους δύο παραπάνω πίνακες η παραγωγή καθ' όλη τη πενταετία σε γενικές γραμμές παρέμεινε στα ίδια επίπεδα. Μικρές μειώσεις πραγματοποιήθηκαν κατά τη τετραετία 2010 - 2013 όπου η χώρα μας βρισκόταν στη μέση της οικονομικής κρίσης αλλά και στην εφαρμογή των μέτρων συστατικής δημοσιονομικής πολιτικής. Τα τελευταία μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνα για την παραπάνω μείωση καθώς μειώθηκαν οι επιδοτήσεις, αυξήθηκαν οι τιμές των γεωργικών φαρμάκων αλλά παράλληλα μειώθηκε και η τιμή των παραγόμενων προϊόντων με αποτέλεσμα το κλίμα για τους παραγωγούς να γίνεται πολύ δύσκολο. Επίσης μικρές μειώσεις μπορούμε να δούμε πως υπήρξαν και στις καλλιεργήσιμες εκτάσεις.

Κλάδος αλιείας

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Μηχ. Αλιευτικά Σκάφη	6.174	6.137	5.737	5.342	5.803	5.842
Ποσότητα Αλιευμάτων (χιλ. τόνοι)	82	70	63	61	64	67

Το ίδιο όμως με παραπάνω δεν μπορούμε να πούμε και για τον κλάδο της αλιείας καθώς όπως μπορούμε να δούμε η ποσότητα των αλιευμάτων αλλά και ο αριθμός των αλιευτικών σκαφών έχει μειωθεί σε μεγάλο βαθμό. Έτσι μπορούμε να συμπεράνουμε πως και η οικονομική κρίση αλλά και τα μέτρα συσταλτικής δημοσιονομικής πολιτικής επηρέασαν αρνητικά και αυτόν τον κλάδο .

3.4 ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΣΥΣΤΑΛΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΕ ΑΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ

Πολλές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης χρειάστηκαν την οικονομική ενίσχυση της Τρόικας(Δ.Ν.Τ. ,Ε.Ε. ,Ε.Κ.Τ.). Απ' όλες αυτές τις χώρες λοιπόν μόνον η Ιρλανδία κατάφερε γύρω στα τέλη του 2013 να εξέλθει από το μνημόνιο.

Η κρίση που κλήθηκε να αντιμετωπίσει η Ιρλανδία δεν ήταν τελείως διαφορετική από τις άλλες, αφού αφορούσε αποκλειστικά την κατάρρευση των τραπεζικών συστημάτων, η οποία προκλήθηκε κυρίως λόγω της κατακόρυφης πτώσης του κατασκευαστικού τομέα και συνεπώς των ακινήτων. Ο τρόπος που επιλέχθηκε προς αντιμετώπιση της κρίσης ήταν με την λήψη δανείου απ' τον μηχανισμό στήριξης σε συνδυασμό με την επιβολή ηπιότερων μέτρων. Αυτό που ακολούθησε ήταν η μείωση της ανεργίας(βάσει έρευνας της CIA FACTBOOK, όπου πραγματοποιήθηκε κατά την διάρκεια του 2013) με ποσοστό 13,5%, ενώ το 5,5% του συνόλου του Ιρλανδικού πληθυσμού ζεί κάτω από το όριο της φτώχειας.

Σύμφωνα με την κρίση πολλών οικονομικών αναλυτών καθοριστικός παράγοντας για την επίτευξη του προγράμματος αποτελεί η τακτική που ακολούθησαν οι Ιρλανδοί πολιτικοί. Με την συγκεκριμένη τακτική κατόρθωσαν δυο βασικά στοιχεία

Α)Διατήρησαν την θέση τους ακέραιη, μένοντας μακριά απ' τα φώτα της Ευρωπαϊκής δημοσιότητας.

Β)Διασφάλισαν την χώρα προστατεύοντας την από τυχόν φήμες περί εξόδου της χώρας από το Ευρώ.

Εν συνεχεία, μια ακόμη χώρα που κατάφερε να αποβάλλει τον θεσμό της Τρόικας ήταν και η Ισπανία. Το οικονομικό αδιέξοδο που έπρεπε να αντιμετωπίσει η χώρα προήλθε επίσης από το δυσχερές τραπεζικό σύστημα αλλά και τα ακίνητα. Παρ' όλα αυτά το πρόγραμμα που εφαρμόστηκε δεν θα μπορούσε να χαρακτηριστεί πλήρως επιτυχημένο, αφού το ποσοστό της ανεργίας, σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποιήθηκε, άγγιζε ως και το 26,3%.

Η Πορτογαλία επιπροσθέτως κατόρθωσε αρχικά μια επιτυχημένη έξοδο, αφού το έλλειμμα της μειώθηκε αισθητά σημαντικά και το ποσοστό της ανεργίας της προσεγγίζει πλέον το 16,8%. Σημαντική είναι και εδώ η στάση των πολιτικών ηγετών της χώρας, μιας και φρόντισαν να κρατήσουν την δυσμενή οικονομική κατάσταση του κράτους μακριά απ' το κέντρο της Ευρώπης, δίχως να αφήσουν χώρο για λόγο περί πτώχευσης. Ένα εκ των αρνητικών αποτελεσμάτων που θα μπορούσε να διακρίνει κανείς είναι το γεγονός πως το 18% του πληθυσμού της Πορταγαλικής κοινωνίας ζει κάτω από το όριο της φτώχειας. Εξίσου σημαντικό κρίνεται να αναφερθεί και η διαφθορά που συνεχίστηκε ύστερα από την έξοδο της χώρας από το Δ.Ν.Τ. με αποτέλεσμα την κατάρρευση της κρατικής τραπεζής. Ωστόσο, η χώρα φαίνεται να διαθέτει ένα πολύ θετικό χαρακτηριστικό που είναι οι εξαγωγές. Η χώρα χρησιμοποιεί σωστά τον παραγωγικό πλούτο της και έτσι πραγματοποιούνται εξαγωγές με ραγδαίο ρυθμό.

Εναντιθέτως, στην περίπτωση της Ελλάδας, αυτό που προκύπτει είναι πως το πρόγραμμα που αποφάσισε να εφαρμόσει η Τρόικα απέτυχε παταγωδώς. Η ανάπτυξη δεν δείχνει σημάδια επιστροφής και αυτό οφείλεται κυρίως στο γεγονός πως έχει συζητηθεί πολύ η έξοδος της χώρας από το Ευρώ. Οι Έλληνες μέχρι και τον Ιούνιο του 2012 ήταν στα τραπεζικά γκισέ. Η ύφεση που προκλήθηκε κατά το διάστημα 2009-2014 στην ελληνική οικονομία υπολογίζεται γύρω στο 26% ποσοστό αρκετά υψηλό για τα πρότυπα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Συντριπτικά μιν, αυξημένο εμφανίζεται και το ποσοστό της ανεργίας που αγγίζει το 27% καθώς και το όριο της φτώχειας που φτάνει το 20%. Συγκλονίζει δε το γεγονός πως μόλις εντός τεσσάρων ετών παρατηρήθηκε οικονομική συρρίκνωση ποσοστού 26%, ενώ δεν υπάρχει πιθανότητα για δημιουργία πλεονάσματος.

Οι λόγοι που πιθανότατα δεν λειτούργησε και δεν ευστόχησε ποτέ το πρόγραμμα αλλά και οι προβλέψεις αυτού, σύμφωνα με τους συγγραφείς Supir A., Wolf g. & Sousa C.D.(Φεβρουάριος 2014-European Commission) είναι πως συζητήθηκε υπερβολικά η έξοδος της Ελλάδας από την Ευρωζώνη με αποτέλεσμα κανείς επενδυτής να μην επιθυμεί να επενδύσει στην Ελληνική επικράτεια κυρίως λόγω αμφιβολιών. Βεβαίως, ένας επιπρόσθετος λόγος που συντελεί στην άποψη που εξέφρασαν οι τρεις αυτοί συγγραφείς είναι το αργό και βάνουσο κούρεμα του χρέους καθώς και τα υπέρογκα ποσά που δανειζόταν κατά καιρούς το κράτος με την έγκριση πάντα του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου.

3.5 ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΠΡΙΝ ΤΟ 2009.

Στις αρχές της δεκαετίας του 2000 η Ελλάδα κρίνεται «ικανή» προς ένταξη στην οικογένεια της Ευρωζώνης. Πιο συγκεκριμένα, κατά την διάρκεια του 2001, αφού η χώρα πληροί ικανοποιητικά δημοσιονομικά μεγέθη καθώς και τα τέσσερα (4) από τα πέντε (5) κριτήρια της Συνθήκης του Μάαστριχτ, τα οποία είναι ο πληθωρισμός, το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης, το δημόσιο χρέος, ο μηχανισμός συναλλαγματικών ισοτιμιών, το μακροπρόθεσμο επιτόκιο δανεισμού εντάσσεται επιτυχώς στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Εν τω μεταξύ, το 2004 παρατηρήθηκε πως το Α.Ε.Π. της χώρας αυξανόταν ολοένα και περισσότερο, με αποτέλεσμα να ξεπεράσει αυτό του Ευρωπαϊκού μέσου όρου. Η αιτία της ραγδαίας αυτής αύξησης εν μέρει οφειλόταν στις επενδύσεις που πραγματοποιούνταν εκείνη την περίοδο λόγω των Ολυμπιακών Αγώνων όπως εξίσου και εξαιτίας της αρκετά μεγάλης

ελαστικής πρόσβασης που επικρατούσε σχετικά με τις καταναλωτικές δαπάνες και τις πιστώσεις αυτών των ιδίων.

Επιπροσθέτως, ένα αρνητικό στοιχείο που παρατηρήθηκε στην Ελληνική Οικονομία ήταν πως η Ελλάδα για πέντε (5) έτη, δηλαδή κατά το διάστημα 2001-2005, βρέθηκε να παραβιάζει ένα εκ των πέντε κριτηρίων της Συνθήκης του Μάαστριχτ, εκείνο του ελλείμματος της γενικής κυβέρνησης. Το ποσοστό του ελλείμματος αυτού βρίσκεται κάτω από το 3% από εκείνο που όριζε το Σύμφωνο Σταθερότητας. Συνοπτικά, το Σύμφωνο Σταθερότητας έχει ως στόχο την τήρηση της ικανοποιητικής εικόνας των κριτηρίων της Συνθήκης του Μάαστριχτ καθώς και της διασφάλισης των κρατών-μελών μετά την ένταξη τους στον θεσμό της Ευρωζώνης.

Με το πέρας των χρόνων, οι προσδοκίες που «γεννήθηκαν» για μια αίσια κατάληξη και ανάπτυξη στην Ελληνική Οικονομία ήταν πολλές. Δυστυχώς, όμως δεν επιβεβαιώθηκαν οι προσδοκίες αυτές. Η ανάπτυξη της οικονομίας που επικράτησε στην χώρα κατά τα επόμενα έτη δεν πραγματοποιήθηκε στηριζόμενη σε ένα παραγωγικό πρότυπο βάσει του οποίου θα μπορούσε να διασφαλιστεί μια διατηρήσιμη πρόοδος για την χώρα και την οικονομία της ίδιας. Εν συνεχεία, την προσοχή τράβηξε ιδιαίτερα το γεγονός πως το σύστημα έδωσε περισσότερη προσοχή και έμφαση κατά κύριο λόγο στο πολιτικό κόστος ενώ δεν ανέλαβε πρωτοβουλίες για τις σχετικές μεταρρυθμίσεις. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα η Ελληνική κοινωνία να προτιμάει την κατανάλωση από την αποτίμηση και την επένδυση. Επιπλέον, έδειξε αρνητική στάση της σε τυχόν απόπειρες που επιχειρήθηκαν προκειμένου να μεταβληθούν οι κατεστημένες και απαρχαιωμένες δομές. Άρα, η χώρα αρκέστηκε στα οφέλη που της προσέφερε το ενιαίο νόμισμα με αποτέλεσμα να παραμελήσει τις υποχρεώσεις της που συνεπαγόταν η εφαρμογή αυτού.

Πιο συγκεκριμένα, υπήρχε ταχεία οικονομική ανάπτυξη, η οποία δυστυχώς βασίστηκε κατά αποκλειστικότητα στην εγχώρια ζήτηση, όπου στηριζόταν και τροφοδοτούνταν ο δημόσιος καθώς και ο ιδιωτικός δανεισμός. Η συνέπεια αυτής της ενέργειας ήταν η υποχώρηση της ανταγωνιστικότητας αλλά και η μη προσαρμοστικότητα της παραγωγικής βάσης. Έτσι, το έλλειμμα του ισοζυγίου των εξωτερικών συναλλαγών έδειξε να χειροτερεύει και αυτό συνέβη διότι ενώ αυξάνονταν οι δημόσιες δαπάνες, τα έσοδα ήταν αδύνατο να ακολουθήσουν την ίδια πορεία με αυτές, προκαλώντας υπέρογκα ελλείμματα και οδηγώντας το δημόσιο χρέος σε σπουδαία υψηλά επίπεδα.

Επιπροσθέτως, η Τράπεζα της Ελλάδος, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αλλά κι άλλοι διεθνείς οργανισμοί ήταν ορισμένοι από τους φορείς που επεσήμαιναν κατ' εξακολούθηση τα προβλήματα που προσεχώς θα προκαλούνταν. Η Ελληνική επικράτεια ωστόσο αγνόησε τις προειδοποιήσεις αυτές και συνέχισε ανενόχλητη τις ίδιες συνήθειες, δηλαδή εξακολούθησε να δανειζεται ούτως ώστε να καταναλώνει ολοένα και περισσότερα κατά βάση προϊόντα καθώς και υπηρεσίες τα οποία όμως επουδενί άνηκαν στην παραγωγική δραστηριότητα της χώρας.

Κατά την διετία 2007-2008 ξέσπασε η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση, η οποία προκάλεσε αναταραχή σε όλον τον τραπεζικό και οικονομικό κύκλο. Αποτελέσε κομβικό σημείο για την αναπάντεχα ουσιαστική και δραστική αλλαγή που παρήλθε στο υπόβαθρο του διεθνούς περιβάλλοντος. Τα καινούρια δεδομένα που προκύπτουν από αυτήν την αναμόρφωση προκάλεσαν τεραστίου μεγέθους και σημασίας πλήγματα ειδικότερα σε χώρες οι οποίες διέθεταν εκ πρότινος σοβαρές και μεγάλες διαρθρωτικές ανισορροπίες.

Σε θέματα φορολογίας, βάσει μελετών που διεξάγονταν εκείνη την δεδομένη χρονική περίοδο, διακρίθηκε μια ελαφρώς υψηλότερη φορολογική επιβάρυνση συγκριτικά με τις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες. Μολονότι, ένας χαμηλός φορολογικός συντελεστής δεν συνεπάγεται πινάκια για τις αναπτυξιακές οικονομικές προοπτικές, αποτελεί μιας σπουδαίας σημασίας μεταβλητή η οποία χρησιμοποιείται και λαμβάνεται υπόψη περισσότερο σε προσωπικές και επιχειρηματικές αποφάσεις. Η Ελλάδα σε γενικές γραμμές και σε σύγκριση

με διάφορα παραδείγματα των άλλων Ευρωπαϊκών και κυρίως μεσογειακών χωρών, δεν υπολείπεται στους βασικούς φορολογικούς συντελεστές.

Το μοναδικό στοιχείο που αποκόμισε δυστυχώς ο Ελληνικός λαός εξαιτίας της επίδρασης της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης ήταν η κρίση του δημοσίου χρέους. Αυτή η ομολογουμένως κρίσιμη κατάληξη είχε ως αποτέλεσμα να τεθούν νέοι και επί της ουσίας δυσμενέστεροι όροι δανεισμού, τους οποίους σχετικά γρήγορα μπορούσε κανείς να τους χαρακτηρίσει και ως απαγορευτικούς για τα Ελληνικά, και όχι μόνον, οικονομικά δεδομένα.

Ακόμη και από τις αρχές της ουσιαστικής εμφάνισης της κρίσης (2008), η επιβίωση της οικονομίας της χώρας φάνταζε εξαιρετικά δύσκολη. Εξαιτίας αυτής της δυσχερούς κατάστασης θεωρήθηκε απαραίτητη η άμεση εφαρμογή ενός πολυετούς προγράμματος με πρωτεύοντα στόχο την μείωση του δημοσίου ελλείμματος. Συνεπώς, ο αμέσως επόμενος στόχος θα ήταν ο έλεγχος της δυναμικής του χρέους όπως άλλωστε και η εφαρμογή των εκτεταμένων διαρθρωτικών αλλαγών.

Το τραπεζικό σύστημα σύσσωμο προειδοποιούσε ήδη από τα τέλη του 2008 για μια επερχόμενη κρίση η οποία θα διέθετε διαρθρωτικά και ιδιαίτερα «βαθιά» χαρακτηριστικά. Επεσήμαινε κυρίως πως η υπέρβαση και διαφυγή της καταστάσεως αυτής θα απαιτούσε σίγουρα μια μεθοδική, επίπονη και μακροχρόνια προσπάθεια, εφόσον έπρεπε πρωτίστως να αντιμετωπιστούν έγκαιρα, οικονομικά προβλήματα τα οποία είχαν συσσωρευτεί επί σειρά προηγούμενων ετών.

Ένα επιπλέον πρόβλημα που κλήθηκε να αντιμετωπίσει το Ελληνικό κράτος ήταν αυτό της ανεργίας. Μέχρι και τα τέλη του έτους 2007 τα ποσοστά της ανεργίας διατηρούνταν σε χαμηλά σχετικά επίπεδα. Συγκριτικά με τον μέσο όρο της Ευρωζώνης, βάσει στατιστικών στοιχείων, το ποσοστό της εγχώριας ανεργίας κυμαινόταν γύρω στο 7,8%. Από τις αρχές και ειδικότερα προς τα τέλη του 2008 παρατηρείται μια μικρή ποσοστιαία αύξηση της τάξεως του 0,3%.

3.6 ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΜΕΤΑ ΤΟ 2009.

Φορολογία

Τα χρόνια της κρίσης και συγκεκριμένα κατά την εξεταζόμενη περίοδο 2009-2014, τα φορολογικά βάρη διογκώθηκαν για την Ελλάδα περισσότερο από κάθε άλλη χώρα μέλος του ΟΟΣΑ. Συγκεκριμένα, από το 2009, η φορολογία στην Ελλάδα αυξήθηκε κατά 5,1 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ. Μάλιστα, σε σύγκριση με το 2013, η αύξηση άγγιξε την 1,5 ποσοστιαία μονάδα, φθάνοντας έτσι το 35,9% του ΑΕΠ, σύμφωνα με τα στοιχεία έκθεσης του ΟΟΣΑ.

Σε απόλυτα μεγέθη, τα έσοδα μειώνονται, αφού το ελληνικό ΑΕΠ έχει συρρικνωθεί περισσότερο από 25% στην εξαετία της κρίσης. Είναι χαρακτηριστικό ότι τα φορολογικά έσοδα του ελληνικού Δημοσίου έχουν υποχωρήσει από τα 81,4 δισ. ευρώ το 2008, στα 67,5 δισ. το 2013.

Το φορολογικό βάρος στην Ελλάδα (το σύνολο των φορολογικών εσόδων ως ποσοστό του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος) μειώθηκε ελαφρώς το 2013 στο 33,5% του ΑΕΠ από 33,7% το 2012, σύμφωνα με την έκθεση του ΟΟΣΑ (Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης), για τη φορολογία των χωρών - μελών του (Revenue Statistics 2014).

Στη διάρκεια της κρίσης, το φορολογικό βάρος στη χώρα αυξήθηκε κατά 2,6 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ, καθώς το 2007 αντιστοιχούσε στο 30,9% του ΑΕΠ, αλλά παραμένει μικρότερο από τον μέσο όρο των χωρών του ΟΟΣΑ.

Το 2013, τα φορολογικά έσοδα στις χώρες του ΟΟΣΑ ανήλθαν κατά μέσο όρο στο 34,1% του ΑΕΠ, φθάνοντας σχεδόν το επίπεδο του 2007 (34,2% του ΑΕΠ).

Από την έκθεση του Οργανισμού προκύπτει ότι στην Ελλάδα μειώθηκαν το 2013 τα έσοδα από τη φορολογία στα εισοδήματα καθώς και τα κέρδη στο 7,7% του ΑΕΠ από το 8,2% το 2012, αλλά είναι αυξημένα σε σχέση με το 2007 (7,2%).

Στον ΟΟΣΑ, τα αντίστοιχα έσοδα είναι υψηλότερα και κατά μέσο όρο διαμορφώθηκαν πέρυσι στο 11,6% του ΑΕΠ από 11,4% το 2012 και 12,4% το 2007. Τα έσοδα από εισφορές στην κοινωνική ασφάλιση στην Ελλάδα είναι υψηλότερα από τον μέσο όρο του ΟΟΣΑ (10,8% του ΑΕΠ το 2012 έναντι 9%). Αυξήθηκαν, επίσης, ελαφρά από 10,7% το 2011 και 10,6% το 2007. Οι εισφορές των Ελλήνων εργοδοτών (4,8% του ΑΕΠ το 2012) είναι ελαφρώς υψηλότερες από των εργαζομένων (4,5% το 2012).

Όσον αφορά στα έσοδα στην περιουσία, αυτά σημείωσαν αύξηση τα τελευταία χρόνια και ανήλθαν το 2012 στο 1,9% του ΑΕΠ σε σύγκριση με το 1,6% του ΑΕΠ το 2007. Στον ΟΟΣΑ, τα έσοδα από την περιουσία ανήλθαν στο 1,8% του ΑΕΠ το 2012 έναντι 1,9% το 2007.

Η φορολογία στην κατανάλωση το 2012 ανερχόταν στο 11,8% του ΑΕΠ και το 10,4% το 2007, ενώ στον ΟΟΣΑ ανερχόταν στο 10,2% και 10,1%, αντίστοιχα.

Στην περίοδο 2009- 2014, 21 χώρες του ΟΟΣΑ αύξησαν τουλάχιστον μία φορά τον βασικό συντελεστή ΦΠΑ. Ο μέσος βασικός συντελεστής ΦΠΑ στις χώρες του ΟΟΣΑ αυξήθηκε στο υψηλό ιστορικά επίπεδο 19,1% τον Ιανουάριο του 2014 από 17,6% τον Ιανουάριο του 2009. Οι 21 χώρες της ΕΕ που είναι και μέλη του ΟΟΣΑ έχουν μέσο βασικό συντελεστή ΦΠΑ 21,7% , δείκτης που είναι σημαντικά υψηλότερος από τον μέσο όρο του ΟΟΣΑ.

Δανεισμός

Δραματική μείωση κατά 86%, που μεταφράζεται σε απώλειες 5,3 δισ. ευρώ, κατέγραψαν τα κέρδη προ φόρων 4.997 επιχειρήσεων την περίοδο 2009-2014. Η εξέλιξη αυτή είχε σημαντική επίπτωση στην απασχόληση, που συρρικνώθηκε κατά 19%, αλλά και στη φοροδοτική ικανότητα των επιχειρήσεων, που μειώθηκε κατά 60% την επίμαχη περίοδο.

Το ανωτέρω προκύπτει από την ανάλυση των στοιχείων 4.997 επιχειρήσεων από 88 κλάδους της οικονομίας, που πραγματοποίησε η Grant Thornton και τα αποτελέσματα της οποίας παρουσιάστηκαν στο ετήσιο παγκόσμιο συνέδριο του ομίλου.

Τα αποτελέσματα της αναλύσεως δείχνουν σημαντική υποχώρηση της λειτουργικής κερδοφορίας των εταιρειών του δείγματος κατά 4,8 δισ. ευρώ (32%) την επίμαχη περίοδο, της καθαρής τους περιουσίας κατά 2,6 δισ. ευρώ, αλλά και δυσκολία πρόσβασης σε δανειακά κεφάλαια, όπως δείχνει η μείωση του καθαρού δανεισμού των επιχειρήσεων κατά 7,5 δισ. ευρώ. Ο συνολικός δανεισμός μειώθηκε από τα 44,7 δισ. ευρώ το 2009 στα 37,3 δισ. ευρώ το 2014 και, όπως σημειώνεται στην εν λόγω ανάλυση της Grant Thornton, η μείωση έχει τις βάσεις της στην πίεση από την πλευρά του χρηματοπιστωτικού τομέα για την αποπληρωμή δανειακών υποχρεώσεων, που έχουν ως συνέπεια τη συρρίκνωση πραγματοποίησης νέων επενδύσεων. Από την ανάλυση των ιδίων στοιχείων προκύπτει, επίσης, ότι:

- Το 70% του δανεισμού βρίσκεται στις πολύ μεγάλες και μεγάλες επιχειρήσεις, ενώ το 30% στις μικρές και τις μικρομεσαίες.

- Μία στις επτά επιχειρήσεις έχει κατά μέσον όρο δανεισμό υψηλότερο από τον κύκλο εργασιών της.
- Η αποπληρωμή για αρκετούς κλάδους είναι σχεδόν αδύνατη, καθώς έχει διαμορφωθεί σε επίπεδα δραστηριότητας που δεν προβλέπεται ότι θα ανακτηθούν στο άμεσο μέλλον.
- Το 40% των συνολικών δανείων είναι βραχυπρόθεσμο και 21 δισ. ευρώ θα πρέπει να αποπληρωθούν είτε να αναδιαρθρωθούν εντός του 2015.
- Ο δείκτης ρευστότητας των περισσότερων επιχειρήσεων είναι οριακός, ειδικά στις μεγάλες και πολύ μεγάλες επιχειρήσεις, υποδηλώνοντας δυσχέρειες στην εξυπηρέτηση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων.

Οι κλάδοι με τη μεγαλύτερη δανειακή επιβάρυνση ανήκουν στον τουρισμό, την ψυχαγωγία και την ενημέρωση, τις ιχθυοκαλλιέργειες, τις εισαγωγές οχημάτων, την εστίαση, την παραγωγή οπτικοακουστικών μέσων, τον ιατρικό εξοπλισμό και τις ιατρικές υπηρεσίες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο

4.1 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΜΕΤΑ ΤΗ ΛΗΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΣΥΣΤΑΛΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Στο παρακάτω απόσπασμα θα παρατεθούν τα συμπεράσματα που διαμορφώθηκαν από τη λήψη των μέτρων συσταλτικής δημοσιονομικής πολιτικής στην ελληνική οικονομία κατά τη περίοδο 2009 – 2014 αλλά και ποιες προοπτικές διαμόρφωσαν αυτά τα μέτρα σε κύριους τομείς της.

Η Ελλάδα μπήκε στο μνημόνιο για δύο βασικούς λόγους. Πρώτον για να βελτιώσει την χαμηλή της ανταγωνιστικότητα και να αυξήσει το ΑΕΠ της, και δεύτερον να βελτιώσει τα δημοσιονομικά της στοιχεία και πιο συγκεκριμένα το πρωτογενές της έλλειμμα και το δημόσιο χρέος.

Όλα αυτά μαζί θα είχαν ως αποτέλεσμα τη βελτίωση του κλάσματος ΧΡΕΟΣ/ΑΕΠ, προκειμένου αυτό να μειωθεί στα όρια βιωσιμότητας, δηλαδή από το 120% το 2010 σε 90%.

4.1.1 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Όπως είδαμε και παραπάνω και πιο συγκεκριμένα στο τρίτο κεφάλαιο τα συνεχή ελλείμματα που παρουσίαζαν οι προϋπολογισμοί της γενικής κυβέρνησης από αρκετά έτη πριν διαμόρφωσαν το χρέος εν έτη 2007 στο 103,1 % του ΑΕΠ και σε συνδυασμό με την οικονομική κρίση που έπληττε τη χώρα ανάγκασαν την γενική κυβέρνηση (πιεζόμενη και από τους υπόλοιπους εταίρους της Ε.Ε) να λάβει μέτρα συσταλτικής δημοσιονομικής πολιτικής για να μειώσει το χρέος και να περιορίσει τη κρίση.

Όπως παρουσιάστηκαν και παραπάνω τα μέτρα αυτά, λόγω και του χαρακτήρα τους προέβλεπαν τον περιορισμό των δημοσίων δαπανών και την αύξηση των δημοσίων εσόδων. Εν μέρει πέτυχαν το σκοπό τους καθώς οι δημόσιες δαπάνες μειώθηκαν από

128.957.000.000 ευρώ που ήταν το 2009 σε 88.666.000.000 ευρώ το 2014. Τα δημόσια έσοδα όμως αντί να αυξηθούν όπως ήταν αναμενόμενο μειώθηκαν από 93.253.000.000 ευρώ το 2010 σε 82.320.000.000 ευρώ το 2014.

Κύρια αιτία, κατά κοινή ομολογία, αυτής της μείωσης είναι η υψηλή φορολογία που επιβλήθηκε αλλά και το κλίμα αβεβαιότητας που επικρατούσε για την ελληνική οικονομία. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την αποθάρρυνση των επενδύσεων αλλά και τη φυγή προς το εξωτερικό ή ακόμα και το κλείσιμο πολλών οικονομικών μονάδων που βρίσκονταν στην ελληνική επικράτεια.

Τα παραπάνω είχαν άμεσες συνέπειες για την ελληνική οικονομία. Αρχικά το ΑΕΠ (που είναι και ο δείκτης για τη μέτρηση μιας οικονομίας) συρρικνώθηκε καθώς το 2009 βρισκόταν στα 237.534.000.000 ευρώ, ενώ το 2014 έφτασε τα 177.559.000.000 ευρώ. Επίσης όπως είπαμε και παραπάνω πολλές επιχειρήσεις έκλεισαν, έφυγαν στο εξωτερικό ή και αυτές που έμειναν αναγκάστηκαν να μειώσουν τα λειτουργικά τους έξοδα με αποτέλεσμα να πραγματοποιήσουν απολύσεις και να αυξηθεί η ανεργία στα σημερινά επίπεδα ρεκόρ.

Ως εκ τούτου αποτέλεσμα ήταν να μειωθεί και το εισόδημα των καταναλωτών πράγμα που σημαίνει πως διέθεταν πλέον λιγότερα για κατανάλωση.

Όλα τα παραπάνω είχαν ως αποτέλεσμα το κράτος να εισπράττει λιγότερα χρήματα απ' ότι εισέπραττε πριν καθώς μειώθηκε το εισόδημα των καταναλωτών τους συνεπώς και η συνολική δαπάνη τους.

Όπως μπορούμε να συμπεράνουμε από τα παραπάνω οικονομικά στοιχεία που προέκυψαν μετά τη λήψη των μέτρων συσταλτικής δημοσιονομικής πολιτικής, αυτού του είδους η πολιτική που εφαρμόστηκε για τη καταπολέμηση της κρίσης που αντιμετώπιζε και αντιμετωπίζει μέχρι και σήμερα η ελληνική οικονομία αλλά και για τη μείωση του δημοσίου χρέους ήταν λανθασμένη.

Αν εφαρμοζόταν μια πολιτική με χαμηλότερους φορολογικούς συντελεστές, τότε το κλίμα για επενδύσεις σίγουρα θα γινόταν πιο ευνοϊκό και για τους ξένους αλλά και για τους Έλληνες επενδυτές. Με αύξηση των επενδύσεων σίγουρα θα πραγματοποιούνταν και μείωση της ανεργίας και σίγουρα σε βραχυχρόνιο επίπεδο αύξηση των δαπανών των καταναλωτών με αποτέλεσμα να αυξηθούν και τα δημόσια έσοδα. Κατά αυτόν τον τρόπο θα αυξανόταν και η ζήτηση με αποτέλεσμα να συμπαρασύρει προς τα πάνω και τη προσφορά των προϊόντων με αποτέλεσμα να αυξηθεί και το ΑΕΠ της χώρας συνεπώς και τα δημόσια έσοδα λόγω αυξημένης κίνησης της αγοράς.

4.1.2 ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Βέβαια με την λήψη των παραπάνω μέτρων διαμορφώθηκαν και μερικές προοπτικές που δεν υπήρχαν πριν για την ελληνική οικονομία. Πλέον είδαμε πως μετά από πολλά χρόνια το εμπορικό ισοζύγιο της χώρας μας να αλλάζει κατεύθυνση καθώς όλο και περισσότερο μειώνονται οι εισαγωγές και δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στις εξαγωγές. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται σε παραδοσιακούς κλάδους της ελληνικής οικονομίας όπως κλάδος του τουρισμού, της αγροτικής παραγωγής και προσφάτως της ενέργειας.

Τουρισμός

Ο τουρισμός αποτελεί περίπου το 15% της ελληνικής οικονομίας. Η ανάπτυξη του ήταν διαρκής στη δεκαετία που πέρασε, αλλά προήλθε κυρίως (κατά 70%), από την αύξηση της εγχώριας ζήτησης. Ως ένας παραδοσιακός προορισμός διακοπών ήλιου και θάλασσας, η Ελλάδα ανταγωνίζεται κυρίως την Ιταλία, τη Γαλλία και την Ισπανία (εσχάτως και την Τουρκία).

Οι περισσότεροι επισκέπτες προέρχονται από τη Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο, όπου η Ελλάδα κατέχει 3%-4% μερίδιο της παγκόσμιας αγοράς.

Στις παραδοσιακές της αγορές, η Ελλάδα αντιμετώπιζε φθίνοντα μερίδια αγοράς, ενώ παρουσίαζε περιορισμένη διείσδυση σε νέες ανερχόμενες αγορές, όπως η Κίνα και η Ρωσία πράγμα που πλέον έχει αλλάξει καθώς πέρυσι πραγματοποιήθηκε ρεκόρ αφίξεων από Ρώσους κυρίως επισκέπτες. Επιπλέον η Ελλάδα έχει αρχίσει και πρέπει να συνεχίσει να προσφέρει ένα προϊόν τουρισμού υψηλής ποιότητας και όχι όπως πριν που δεν υπήρχαν επαρκείς υποδομές υψηλής ποιότητας.

Αγροτική παραγωγή

Ιστορικά ο αγροτικός τομέας ήταν πάντα σημαντικός για την Ελλάδα. Σήμερα απασχολεί περί το 13% του εργατικού δυναμικού, (περίπου 500.000 εργαζόμενους). Η σημασία του ενισχύεται από τις έμμεσες επιπτώσεις που έχει στη βιώσιμη αγροτική και περιβαλλοντική ανάπτυξη καθώς και σε άλλους κλάδους, όπως τη μεταποίηση τροφίμων και τον τουρισμό. Πλέον στην χώρα μας βλέπουμε να γίνεται στροφή σε οικονομίες κλίμακας με στροφή στην ανταγωνιστικότητα.

ΑΝΑΔΥΟΜΕΝΟΙ ΤΟΜΕΙΣ

Ιδιαίτερη έμφαση όμως δίνεται και πρέπει να συνεχίσει να δίνεται σε νέους κλάδους άγνωστους μέχρι στιγμής για την ελληνική οικονομία.

Πιο συγκεκριμένα ιδιαίτερη ανάπτυξη παρουσιάζουν τα τελευταία δύο με τρία έτη η παραγωγή γενόσημων φαρμάκων, ο κλάδος της ιχθυοκαλλιέργειας, της διαχείρισης αποβλήτων αλλά και του ιατρικού τουρισμού .

Η παραγωγή γενόσημων φαρμάκων γνωρίζει ιδιαίτερη άνθιση καθώς αυξάνεται με ρυθμό 5%-9% το χρόνο υποστηριζόμενη και από σχετικές κυβερνητικές δράσεις. Η ήδη υπάρχουσα φαρμακευτική βιομηχανία παρουσίασε τα τρία προηγούμενα έτη πωλήσεις της τάξης του 1,2 δις ευρώ και σε συνδυασμό με τις σποραδικές αλλά επιτυχημένες εξαγωγικές δραστηριότητες αποτελεί σημαντικό αναδυόμενο κομμάτι της εγχώριας βιομηχανίας.

Ο ιατρικός τουρισμός επίσης γνωρίζει υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης καθώς σε διάρκεια τριών ετών (2013-2016) αυξήθηκε κατά 13% ετησίως. Πιο συγκεκριμένα στη χώρα μας προσφέρονται υψηλός αριθμός εξειδικευμένων ιατρών, χαμηλότερο κόστος σε σχέση με προορισμούς εγνωσμένα υψηλής ποιότητας, παροχή ποιοτικών υποστηρικτικών τουριστικών υποδομών, καθώς και ευνοϊκή νομοθεσία για συγκεκριμένες επεμβάσεις.

Ιδιαίτερη και σταθερή αύξηση γνωρίζει και ο κλάδος της ιχθυοκαλλιέργειας καθώς οι εξαγωγές γνωρίζουν αύξηση κατά 80% κατακτώντας όλο ένα και περισσότερο μερίδιο στην ευρωπαϊκή αγορά. Σε αυτό βέβαια σημαντικό ρόλο παίζει και το χαμηλότερο κόστος που έχει η χώρα μας σε σχέση με τους υπόλοιπους ανταγωνιστές της καθώς κυμαίνεται στο 8%-18%.

Πλέον στη χώρα μας παρατηρείται ανάπτυξη «εξελιγμένων» εγκαταστάσεων διαχείρισης απορριμμάτων. (π.χ., εγκαταστάσεις αποτέφρωσης και ανακύκλωσης οικιακών απορριμμάτων, εγκαταστάσεις διαχείρισης βιομηχανικών αποβλήτων). Πιο συγκεκριμένα το 80% των οικιακών στερεών αποβλήτων κατευθύνεται σε εγκαταστάσεις διαχείρισης απορριμμάτων έναντι του 40% που αποτελεί τον μέσο όρο για τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης .

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ

- Σύγγραμμα : Νεοφιλελευθερισμός του Έρικ Τόμσεν.
- Σύγγραμμα : Ο δρόμος προς τη δουλεία του Hayek.
- Σύγγραμμα : Διεθνή σχέση και πολιτική του Andrew Heywood.
- Σύγγραμμα : Παγκόσμια πολιτική οικονομία του Ρόμπερτ Γκίλπιν.
- Σύγγραμμα : Σύγχρονη Μακροοικονομική ανάλυση του Σαραντίδη Στυλιανού.
- Σύγγραμμα : Μακροοικονομική ανάλυση "θεωρία - εφαρμογές " Κιόχος Πέτρος , Απόστολος , Παπανικολάου Γεώργιος.

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- Ινστιτούτο εργασίας : <http://www.inegsee.gr>
- Σύνδεσμο βιομηχάνων : <http://www.sev.org.gr>
- Βουλή (Γραφείο Προϋπολογισμού) : <http://www.hellenicparliament.gr>
- <http://www.capital.gr>
- Euro stat : http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Government_finance_statistics/el
- ΕΛΣΤΑΤ : <http://www.statistics.gr>
- Έκθεση τράπεζας της Ελλάδος : http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Publications/GovReport.aspx?Filter_By=8
- ΕΛΣΤΑΤ : <http://www.statistics.gr/documents/20181/77d840e0-e01d-4e3f-aea1-0441b87e44c2>
- Taxheaven : <http://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/528>
- <http://www.elesme.gr/elesmegr/ellinikioikonomikikrisis.pdf>
- ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ : <http://www.et.gr/index.php/econom-stat>
- <http://www.psaropouloschristos.com>
- ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ : <http://www.cceia.unic.ac.cy/gr>
- <http://www.greekshares.com/>
- <https://alogoskoufis.files.wordpress.com>
- <http://www.iefimerida.gr/news/182174/oosa-meiothikan-ta-forologika-esoda-stin-ellada-2013>
- Τράπεζα της Ελλάδος : Το χρονικό της μεγάλης κρίσης. <http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/%CE%A4%CE%BF%20%CF%87%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C%20%CF%84%CE%B7%CF%82%20%CE%BC%CE%B5%CE%B3%CE%AC%CE%BB%CE%B7%CF%82%20%CE%BA%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7%CF%82.pdf>
- EnterpriceGreece : <http://www.enterprisegreece.gov.gr/gr/o-organismos/profil-organismoy>
- Αλφειός ποταμός : <http://alfeiospotamos.gr>

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ (ΣΕ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΜΟΡΦΗ)

- Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ (Άρθρο) : <http://www.tovima.gr/relatedarticles/article/?aid=98778>
- Εφημερίδα ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ (Άρθρο) : <http://www.kathimerini.gr/845083/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/pws-oi-meiwseis-forwn-ay3anoyn-telika-ta-esoda>
- Εφημερίδα ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ (Άρθρο) : <http://www.iefimerida.gr/news/182174/oosa-meiiothikan-ta-forologika-esoda-stin-ellada-2013www.kathimerini.gr/834737/article/oikonomia/epixeirhseis/voytia-86-sthn-kerdoforia-twn-epixeirhsewn-thn-periodo-2009-14>

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ (ΣΕ ΕΝΤΥΠΗ ΜΟΡΦΗ)

- Πρώτο Θέμα
- Καθημερινή
- Ελεύθερο τύπο

ΟΡΙΣΜΟΙ

Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) : είναι ένας διεθνής οργανισμός ο οποίος επιβλέπει το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα, παρακολουθεί τις συναλλαγματικές ισοτιμίες, τα ισοζύγια πληρωμών και προσφέρει οικονομική και τεχνική βοήθεια όταν του ζητηθεί.

Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) : είναι η κεντρική τράπεζα για το ευρώ η οποία διαχειρίζεται τη νομισματική πολιτική της Ευρωζώνης. Είναι μία από τις σημαντικότερες κεντρικές τράπεζες του κόσμου και είναι ένα από τα επτά θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ιδιοκτήτες και μέτοχοι της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας είναι οι κεντρικές τράπεζες των 28 κρατών-μελών της ΕΕ.

Τρόικα : είναι η ομάδα εκπροσώπων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (ΕΕ), της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ) η οποία ανά τρίμηνο αξιολογούσε την πρόοδο του προγράμματος εφαρμογής των όρων του "Μνημονίου" (ΜΟΧΠ και ΣΠΟΠ) και αποφάσιζε για την εκταμίευση της αντίστοιχης δόσης του δανείου.

Εταιρείες αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας ή συνηθέστερα **οίκοι αξιολόγησης** είναι ιδιωτικές εταιρίες οικονομικού ενδιαφέροντος που προσφέρουν κυρίως συμβουλευτικές "ανεξάρτητες" και έγκυρες υπηρεσίες στη δευτερογενή αγορά. Αξιολογούν την πιστοληπτική ικανότητα των δανειζομένων (ιδιωτών, επιχειρήσεων, κρατών), τα χρεόγραφα που εκδίδουν οι δανειζόμενοι και επίσης παρέχουν σχετικές πληροφορίες υπέρ των ενδιαφερομένων ώστε να λαμβάνουν ασφαλέστερες χρηματοδοτικές αποφάσεις. Πρόκειται για ιδιωτικούς μη-πλειοψηφικούς ρυθμιστές διεθνών κεφαλαιαγορών με έντονο και σημαντικό ρόλο αφού οι αξιολογήσεις πιστοληπτικής ικανότητας τις οποίες διενεργούν μπορούν να επηρεάσουν ακόμα και την διεθνή αγορά.

Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ) : είναι ο μοναδικός διεθνής οργανισμός που ασχολείται με τους κανόνες που διέπουν το εμπόριο μεταξύ των χωρών. Σκοπός του οργανισμού είναι η διευκόλυνση τόσο των παραγωγών αγαθών και υπηρεσιών, όσο και εξαγωγέων και εισαγωγέων. Η Έδρα του Οργανισμού βρίσκεται στην Γενεύη της Ελβετίας.